

ZARZĄD
WOJEWÓDZTWA
PODKARPACKIEGO

PODKARPACKIE BIURO
PLANOWANIA
PRZESTRZENNEGO

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

NA LATA 2012-2015 Z PERSPEKTYWĄ DO 2019 R.

RZESZÓW 2013

Sporządzający: Zarząd Województwa Podkarpackiego

**Wykonawca: Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego
w Rzeszowie**

Dyrektor:

Renata Drażek

Zespół autorski:

Lucyna Zymyn - Kierownik zespołu

Lidia Bogucka

Agata Bukala

Marta Guzik

Anna Hawaj

Anna Matyka

Opracowanie graficzne:

Bartłomiej Głowacki

Spis treści

Streszczenie w języku niespecjalistycznym	3
1. Informacje wstępne.....	6
1.1. Podstawa prawna opracowania Prognozy	6
1.2. Cel i zakres Prognozy.....	6
1.3. Metodyka opracowania Prognozy.....	7
2. Informacja o zawartości, głównych celach projektu POŚ oraz o powiązaniach z innymi dokumentami	8
2.1. Główne cele projektu POŚ.....	10
2.2. Powiązania projektu POŚ z dokumentami ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, krajowym, regionalnym	17
2.3. ....Informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko przyjętych już dokumentów powiązanych z projektem POŚ	28
3. Analiza i ocena istniejącego stanu środowiska na terenach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektu POŚ	35
3.1. Istniejący stan środowiska	35
3.1.1. Położenie, rzeźba terenu, klimat	35
3.1.2. Wody powierzchniowe i podziemne.....	35
3.1.3. Gleby.....	38
3.1.4. Surowce mineralne	39
3.1.5. Powietrze	40
3.1.6. Klimat akustyczny.....	40
3.1.7. Promieniowanie elektromagnetyczne	41
3.1.8. Zasoby przyrodnicze	41
3.1.9. Tereny zdewastowane	42
3.2. Ocena stanu środowiska	43
3.2.1. Stan czystości wód powierzchniowych.....	43
3.2.2. Stan czystości wód podziemnych.....	44
3.2.3. Stan gleb	45
3.2.4. Stan czystości powietrza.....	46
3.2.5. Klimat akustyczny	48
3.2.6. Promieniowanie elektromagnetyczne	50
3.3. Potencjalne zmiany istniejącego stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu POŚ	50

4.	Analiza i ocena istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia projektu POŚ, w szczególności dotyczących obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody	53
4.1.	Obszary objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody	53
4.2.	Problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektu POŚ	55
5.	Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektu POŚ oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu	61
6.	Określenie, analiza i ocena przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko, w tym oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych	65
6.1.	Analiza i ocena przewidywanego znaczącego oddziaływania na środowisko	65
6.2.	Analiza i ocena przewidywanego znaczącego oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na integralność tych obszarów	101
7.	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu POŚ, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów	103
8.	Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie POŚ	105
9.	Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu POŚ oraz częstotliwości jej przeprowadzania	105
9.1.	Instrumenty realizacji projektu POŚ	106
9.2.	Monitoring i ocena realizacji projektu POŚ	107
10.	Informacja o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko	109
11.	Wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy	110
12.	Wnioski	111
13.	Wykorzystane materiały	112
14.	Załączniki graficzne	115

Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku, zwanej dalej Prognozą, wynika z art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

Prognoza oddziaływania na środowisko została opracowana zgodnie z zakresem uzgodnionym z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie i Podkarpackim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

Podczas prac nad prognozą przyjęto, że wszystkie realizowane w ramach poszczególnych priorytetów ekologicznych przedsięwzięcia inwestycyjne będą spełniały wszelkie określone obowiązującym prawem wymagania i będą zastosowane najnowsze technologie i techniki. Posłużono się metodą ekspercką oraz metodą analogii, czyli podobieństwa zjawisk.

Prace nad Prognozą zostały podzielone na następujące etapy:

Etap I – przeanalizowano zapisy podstawowych dokumentów powiązanych z projektem POŚ oraz informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla przyjętych już dokumentów powiązanych z projektem POŚ. Dokonano charakterystyki analizowanego dokumentu oraz oceny stanu środowiska.

Etap II – przeprowadzono analizy i oceny realizacji celów określonych w projekcie POŚ oraz realizacji działań inwestycyjnych koniecznych do osiągnięcia celów wymienionych w projekcie POŚ. Przeprowadzono także analizę i ocenę przewidywanego znaczącego oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na integralność tych obszarów.

Etap III – przygotowano pełny tekst dokumentu Prognozy.

Podstawową trudność podczas sporządzania Prognozy stanowił ogólny charakter projektu POŚ, co sprawia, że sformułowania zawarte w tabelach często mają charakter warunkowy i mogą być zmienne w zależności od warunków realizacji poszczególnych działań inwestycyjnych.

W projekcie POŚ przyjęto 10 następujących priorytetów:

- Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych.
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska.
- Gospodarka odpadami.
- Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu.
- Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność.
- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów.
- Ochrona przed hałasem.
- Ochrona zasobów kopalin.
- Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb.
- Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

W obrębie każdego priorytetu, wyszczególnione zostały cele średniookresowe, a w ich obrębie kierunki działań oraz działania służące osiągnięciu określonych celów.

Projekt POŚ powiązany jest dokumentami szczebla międzynarodowego, krajowego i regionalnego. Należą do nich m.in.:

- Strategia Europa 2020,
- Strategia na rzecz różnorodności biologicznej UE 2020,

- Strategia rozwoju kraju 2020,
- Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030,
- Wieloletni plan finansowy państwa 2012-2015,
- Polityka ekologiczna państwa 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020,
- Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych,
- Program wodno-środowiskowy kraju,
- Plany gospodarowania wodami,
- Program ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły,
- Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej,
- Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007–2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego,
- Wojewódzki program ochrony i rozwoju zasobów wodnych województwa podkarpackiego w zakresie przywrócenia możliwości migracji oraz restytucji ryb dwuśrodowiskowych,
- Plan gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego,
Założenia zawarte w tych dokumentach zostały uwzględnione w omawianym projekcie POŚ.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że najczęściej potencjalnie niekorzystnych oddziaływań na środowisko będzie wiązać się z realizacją działań/przedsięwzięć w ramach priorytetów:

- Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych.
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska.
- Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu.
- Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność.
- Ochrona przed hałasem.
- Ochrona zasobów kopalin (dotyczy koncesjonowanego wydobycia kopalin).

Z przeprowadzonej analizy wynika, że najczęściej korzystnych i potencjalnie korzystnych oddziaływań na środowisko związanych będzie z realizacją działań w ramach priorytetów:

- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów.
- Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb.
- Gospodarka odpadami.
- Ochrona przed promieniowaniem elektroenergetycznym.

Należy podkreślić, że niekorzystne oddziaływania będą odnosiły się do niektórych komponentów środowiska głównie w fazie realizacji, ale znacząca ilość zrealizowanych działań/przedsięwzięć będzie miała korzystny wpływ na zdrowie i życie ludzi.

Biorąc pod uwagę przeprowadzone w prognozie analizy nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko oraz na cele, przedmioty ochrony i integralność obszarów Natura 2000, nie nastąpi także pogorszenie powiązań pomiędzy obszarami Natura 2000, jeżeli dla przedsięwzięć będzie dokonany właściwy wybór lokalizacji i rzetelnie zostanie przeprowadzona procedura ocen oddziaływania na środowisko każdego przedsięwzięcia, a zwłaszcza tych, które będą związane z:

- ochroną przeciwpowodziową (np. realizacja infrastruktury przeciwpowodziowej m.in. budowle hydrotechniczne, wały przeciwpowodziowe),
- ochroną wód i poprawą warunków życia ludzi jak: zbiorniki retencyjne, inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej (m.in. wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnie ścieków),

- ochroną przed hałasem i poprawą klimatu akustycznego jak np. realizacja nowych inwestycji drogowych,
- ochroną powietrza atmosferycznego i klimatu tj. inwestycje wykorzystujące do produkcji energii odnawialne źródła energii (farmy wiatrowe, biogazownie, elektrownie wodne);
- ochroną środowiska przed odpadami (np. instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych).

Generalnie realizacja działań, celów przewidzianych w projekcie POŚ pozytywnie wpłynie przede wszystkim na:

- zachowanie i ochronę różnorodności biologicznej,
- stan czystości powietrza,
- ograniczenie zanieczyszczenia wód,
- poprawę klimatu akustycznego,
- zwiększenie skuteczności przeciwdziałania zagrożeniom środowiska,
- zwiększenie ilości energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych,
- przywrócenie wartości użytkowej gleb, zwłaszcza terenów zdegradowanych.

Skala oddziaływań realizacji i funkcjonowania działań inwestycyjnych/przedsięwzięć wyszczególnionych w projekcie POŚ, ma głównie charakter regionalny, a ewentualne oddziaływanie będzie miało zasięg lokalny, niemniej jednak jednoznaczna ocena wpływu będzie możliwa dopiero w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko konkretnych przedsięwzięć, niemniej jednak nie stwierdzono, aby projekt POŚ zawierał takie cele ekologiczne i działania inwestycyjne, które mogłyby prowadzić do znaczących transgranicznych oddziaływań.

Zamieszczone w projekcie POŚ propozycje wskaźników monitorowania efektywności realizacji celów ekologicznych pozwolą na ocenę zmian w środowisku jakie nastąpią w wyniku realizacji określonych działań inwestycyjnych.

Monitoring realizowany będzie z częstotliwością raz na dwa lata, co wynika z przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, obligującej Zarząd Województwa do sporządzania co 2 lata raportu z wykonania Programu, przedstawianego Sejmikowi Województwa. Raport oraz ocena uwarunkowań realizacji Programu stanowiąc będą podstawę do jego aktualizacji poprzez weryfikację strategii ochrony i poprawy stanu środowiska (przynajmniej raz na 4 lata).

Przyjęte w projekcie POŚ zasady monitorowania i oceny realizacji są właściwe i pozwalają ocenić zmiany zachodzące w środowisku oraz przewidzieć tendencje zmian.

Przewidywane trudności związane z realizacją niektórych działań określonych w projekcie POŚ to głównie:

- pozyskanie terenów pod realizację nowych działań inwestycyjnych (odpowiednie warunki geologiczne, hydrogeologiczne, przyrodnicze),
- konflikty społeczne (brak aprobaty ze strony społeczności lokalnej na realizację np. obwodnic miast, elektrownie wiatrowe),
- wysokie koszty realizacji działań zwłaszcza z zakresu ochrony przeciwpowodziowej (np. realizacja Programu ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Górnej Wisły, programu dużej retencji).

Odstąpienie od wdrażania zapisów projektu POŚ oznaczałoby zaniechanie obowiązku realizacji globalnej, wspólnotowej i krajowej polityki ekologicznej oraz prowadziło do braku poprawy stanu

obecnego i powstania tendencji zmian negatywnych w odniesieniu do całokształtu środowiska obszaru województwa, zwłaszcza w zakresie:

- jakości wód podziemnych i powierzchniowych,
- jakości powietrza,
- zanieczyszczenia gleb,
- zagrożenia hałasem,
- zagrożenia powodzią,
- zagrożenia dla obszarów przyrodniczo cennych, w tym obszarów preferowanych do objęcia ochroną prawną dotychczas niechronionych.

Należy zaznaczyć, że to proces działań określonych w projekcie POŚ jest długotrwały i efekty podejmowanych działań będą widoczne dopiero za kilka lub kilkanaście lat.

1. Informacje wstępne

1.1. Podstawa prawna opracowania Prognozy

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku, zwanej dalej Prognozą, wynika z art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

W ustawie tej wdrożone zostały przepisy Wspólnoty Europejskiej dotyczące postępowania w sprawie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27.06.2001r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. U. WE L 197 z 21.07.2001r.)), oraz udziale społeczeństwa w sporządzaniu niektórych planów i programów w zakresie środowiska (Dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003)).

1.2. Cel i zakres Prognozy

Celem opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku (zwanego dalej POŚ) jest:

- identyfikacja możliwych do określenia skutków środowiskowych (głównie pozytywnych oraz negatywnych),
- identyfikacja i eliminacja tych działań, których negatywne skutki środowiskowe pozostają w sprzeczności z wymogami prawa,
- ocena czy realizacja projektu POŚ sprzyja ochronie środowiska przyrodniczego i zrównoważonemu rozwojowi województwa podkarpackiego oraz czy w wystarczający sposób zapobiega powstawaniu konfliktów i zagrożeń,
- wskazanie, jeżeli jest to zasadne, rozwiązań alternatywnych przyczyniających się do zmniejszenia ewentualnych obciążeń środowiska.

Prognoza oddziaływania na środowisko została opracowana zgodnie z zakresem określonym w art. 51 ust.2 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko

(Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.) oraz zgodnie z zakresem uzgodnionym z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie (pismo z dnia 27.10.2011r., znak: WOOŚ.411.2.1.2011.AP-2) i Podkarpackim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo z dnia 26.10.2011r., znak: SNZ.465-118/11).

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu POŚ zawiera:

- podstawę prawną, cel, zakres oraz metodykę opracowania prognozy,
- informację o zawartości, głównych celach projektu POŚ oraz o powiązaniach z innymi dokumentami, w tym informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko przyjętych już dokumentów powiązanych z analizowanym projektem,
- analizę i ocenę istniejącego stanu środowiska na terenach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektu POŚ,
- analizę i ocenę istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia projektu POŚ, w szczególności dotyczących obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektu POŚ oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- określenie, analizę i ocenę przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko, w tym oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych, w tym analizę i ocenę przewidywanego znaczącego oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na integralność tych obszarów (w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnie ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne),
- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu POŚ, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów,
- rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie POŚ, w tym wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu POŚ oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informację o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- wnioski z przeprowadzonych analiz.

1.3. Metodyka opracowania Prognozy

Prognoza oddziaływania na środowisko powstała w wyniku analizy treści projektu POŚ i oceny z określeniem jakie skutki dla środowiska może spowodować realizacja działań w nim określonych. W prognozie uwzględniono m.in. wpływ na różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, krajobraz, zabytki, zasoby materialne etc.

Prognozę oddziaływania na środowisko opracowano zgodnie z zapisami w art. 51 ust.2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko i zgodnie z zakresem uzgodnionym z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska i wojewódzkim inspektorem sanitarnym.

Podczas prac nad prognozą przyjęto, że wszystkie realizowane w ramach poszczególnych priorytetów ekologicznych przedsięwzięcia inwestycyjne będą spełniały wszelkie określone obowiązującym prawem wymagania i będą zastosowane najnowsze technologie i techniki. Posłużono się metodą ekspercką oraz metodą analogii, czyli podobieństwa zjawisk.

Prace nad Prognozą zostały podzielone na następujące etapy:

Etap I – przeanalizowano zapisy podstawowych dokumentów powiązanych z projektem POŚ oraz informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla przyjętych już dokumentów powiązanych z projektem POŚ. Dokonano charakterystyki analizowanego dokumentu oraz oceny stanu środowiska.

Etap II – przeprowadzono analizy i oceny realizacji celów określonych w projekcie POŚ oraz realizacji działań inwestycyjnych koniecznych do osiągnięcia celów wymienionych w projekcie POŚ. Wyniki analiz i ocen zostały przedstawione w tabelach:

- **Ocena przewidywanego znaczącego oddziaływania na środowisko, zabytki i zdrowie ludzi wybranych działań inwestycyjnych realizowanych w ramach priorytetów ekologicznych** (tabela 5) – starano się ocenić rodzaj oddziaływania na środowisko z uwzględnieniem wpływu na zdrowie ludzi. Jako kryterium przyjęto następujący zestaw oddziaływań: bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe, chwilowe oraz pozytywne i negatywne,
- **Skutki środowiskowe powodowane realizacją celów określonych w POŚ** (tabela 6) oraz **Skutki dla środowiska powodowane realizacją wybranych działań inwestycyjnych oraz funkcjonowaniem zrealizowanych inwestycji** (tabela 7) – starano się określić, jaki wpływ będzie miała realizacja i funkcjonowanie poszczególnych działań inwestycyjnych na: emisję zanieczyszczeń do powietrza, wytwarzanie odpadów, wytwarzanie ścieków, wody (powierzchniowe i podziemne), bioróżnorodność, krajobraz, powierzchnię ziemi łącznie z glebą, obszary ochrony uzdrowiskowej, obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody, wykorzystanie przestrzeni, zabytki oraz zdrowie ludzi. Jako kryterium oceny przyjęto oddziaływanie zdefiniowane jako: neutralne, niekorzystne, potencjalnie niekorzystne, korzystne.

Przeprowadzono także analizę i ocenę przewidywanego znaczącego oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na integralność tych obszarów.

Etap III – przygotowano pełny tekst dokumentu Prognozy. Podstawową trudność podczas sporządzania Prognozy stanowił ogólny charakter projektu POŚ, co sprawia, że sformułowania zawarte w tabelach często mają charakter warunkowy i mogą być zmienne w zależności od warunków realizacji poszczególnych działań inwestycyjnych.

2. Informacja o zawartości, głównych celach projektu POŚ oraz o powiązaniach z innymi dokumentami

Na podstawie art. 17 ust. 1 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) Zarząd Województwa Podkarpackiego w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza wojewódzki program ochrony środowiska, który zgodnie z art. 18 ust.1 tejże ustawy uchwalany jest przez Sejmik Województwa Podkarpackiego.

Celem nadrzędnym projektu Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019r. jest wdrożenie polityki ekologicznej państwa na obszarze województwa podkarpackiego. Główne założenia projektu POŚ wynikają z celów, kierunków działań i limitów określonych w polityce ekologicznej państwa, oceny aktualnego stanu środowiska (jako bazę przyjęto stan środowiska w 2010r.) oraz obowiązujących przepisów odnoszących się do ochrony

środowiska (przepisy prawa krajowego i Unii Europejskiej oraz porozumienia i konwencje międzynarodowe). W projekcie POŚ uwzględniono kierunki i możliwości rozwoju województwa, określone w dokumentach strategicznych na poziomie krajowym i wojewódzkim oraz branżowych (m.in. w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych), możliwości finansowania inwestycji oraz wyniki raportów z wykonania Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego przyjętego przez Sejmik Województwa Podkarpackiego Uchwałą Nr XIII/133/03 z dnia 29 września 2003r. (2 raporty). Projekt POŚ, wskazuje, że efektywne wykorzystanie i oszczędzanie zasobów środowiska to jedna z kluczowych inicjatyw Strategii Europa 2020, a dostępność do energii, kopalin i wysokiej jakości elementów środowiska stanowi warunek bezpieczeństwa ekologicznego. Efektywne wykorzystanie i oszczędzanie zasobów środowiska to także warunek rozwoju gospodarczego oraz wzrostu konkurencyjności województwa podkarpackiego. Konkurencyjność województwa podkarpackiego wiązać się będzie m.in. z wykorzystaniem jego potencjału związanego z lecznictwem uzdrowiskowym, turystyką, rolnictwem ekologicznym. Projekt POŚ zakłada, że działania zmierzające do ochrony i utrzymania wysokiej jakości środowiska naturalnego oraz poprawy jego stanu na obszarach, gdzie standardy nie zostały dotrzymane, będą jednymi z ważniejszych kierunków rozwojowych województwa. Szeroko opisane i przeanalizowane istniejące uwarunkowania, aktualny stan środowiska oraz wyniki analizy raportów z wykonania obowiązującego Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego, mają wpływ na wyznaczone cele ekologiczne i ich hierarchię. Cele założone w projekcie POŚ realizowane będą poprzez działania inwestycyjne i organizacyjne. Szeroka i dogłębna analiza problemów ekologicznych województwa podkarpackiego, oparta o wyniki corocznego monitoringu wskazuje na powolną, ale sukcesywną poprawę jakości środowiska. Projekt POŚ wskazuje, że nadal rozwiązywania wymagają problemy ekologiczne województwa m.in. takie jak: niezadawalająca jakość wód przeznaczonych do spożycia, zwłaszcza na obszarach wiejskich oraz niedostateczny stan zabezpieczenia przeciwpowodziowego, zagrożenie znacznych obszarów województwa osuwiskami, lokalne przekroczenia standardów jakości powietrza i hałasu, zwłaszcza w obszarach najintensywniejszego zagospodarowania i zaludnienia (Rzeszów, Przemyśl, Jasło), niski, w stosunku do potencjalnych możliwości, udział produkcji energii pochodzących ze źródeł odnawialnych oraz konflikty na styku ochrona przyrody i rozwój inwestycyjny. Projekt POŚ określa strategię działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska województwa. Według ustaleń projektu POŚ realizowane będą cele o charakterze systemowym oraz cele ekologiczne w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska. Ochrona wód, gospodarka odpadami, bezpieczeństwo ekologiczne oraz efektywne wykorzystanie zasobów, to według projektu POŚ, nadal priorytetowe dziedziny dotyczące ochrony środowiska.

Projekt POŚ określa priorytety ekologiczne w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska według stopnia ważności i pilności ich realizacji. Projekt POŚ bardzo szeroko, w ramach każdego priorytetu wyznacza cele ekologiczne średniookresowe do 2019 roku i krótkookresowe do 2015 roku, oraz działania inwestycyjne i nieinwestycyjne, zapewniające osiągnięcie przyjętych celów. Wskazuje również rejony koncentracji działań. Realizacja projektu POŚ ma spowodować wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa, przy jednoczesnym likwidowaniu barier ekologicznych. Organem odpowiedzialnym za wdrażanie i koordynację działań określonych w projekcie POŚ jest Zarząd Województwa Podkarpackiego. Zapewnia on spójność pomiędzy wszystkimi lokalnymi, krajowymi i międzynarodowymi programami działającymi w regionie, umożliwiającą efektywne wykorzystanie środków finansowych i technicznych. Ponadto współdziała z organami administracji rządowej. Analiza i ocena realizacji przedsięwzięć zapisanych w projekcie POŚ prowadzona będzie przy pomocy monitoringu i w oparciu o określone wskaźniki.

Projekt POŚ podaje także informacje na temat źródeł finansowania. Nakłady na realizację polityki ekologicznej województwa podkarpackiego oszacowane zostały na podstawie informacji

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

pochodzących od instytucji odpowiedzialnych za realizację przedsięwzięć priorytetowych. Wskazane zostały też źródła finansowania poszczególnych działań.

2.1. Główne cele projektu POŚ

Oceny głównych problemów ekologicznych województwa podkarpackiego dokonano na podstawie 5 przyjętych kryteriów określających wagę problemu ekologicznego, tj.:

- zagrożenia dla zdrowia, życia, mienia i środowiska,
- zagrożenia karami w przypadku nieosiągnięcia celów i wymagań określonych w przepisach prawnych i w terminach wynikających z akcesji do UE,
- ważności dla rozwoju społeczno-gospodarczego województwa,
- możliwości uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego na poprawę stanu środowiska,
- zmniejszenia dysproporcji pomiędzy stanem istniejącym a wymaganym (m.in. przepisy prawne) w poszczególnych dziedzinach środowiska.

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria ekologiczne, ważność i pilność rozwiązania problemów oraz aktualny stan środowiska przyjęto 10 priorytetów. W obrębie każdego priorytetu, wyszczególnione zostały cele średniookresowe (na okres 8 lat od uchwalenia programu) i krótkookresowe (na okres najbliższych 4 lat od uchwalenia programu), a w ich obrębie kierunki działań oraz działania służące osiągnięciu określonych celów (tabela 1).

Tabela 1. Priorytety, cele i wybrane działania służące realizacji celów ekologicznych określonych w POŚ

Lp.	Priorytet	Cele	Wybrane działania służące realizacji celów
1.	Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych	Średniookresowe	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych. 2. Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody dla województwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uzbrojenie terenów w systemy kanalizacyjne, ▪ Podniesienie efektywności oczyszczania ścieków komunalnych. ▪ Propagowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, na terenach, dla których taka inwestycja jest najkorzystniejszym rozwiązaniem. ▪ Zminimalizowanie ilości wytwarzanych ścieków przemysłowych i ich efektywne oczyszczanie. ▪ Modernizowanie, budowanie i rozbudowywanie sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody. ▪ Określenie stref ochronnych wód podziemnych, stanowiących źródła zaopatrzenia w wodę wraz z obszarem zasilania oraz właściwe ich zagospodarowanie. ▪ Racjonalizacja zużycia wody w działach gospodarki o dużej wodochłonności. ▪ Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód województwa poprzez budowę zbiorników retencyjnych.
		Krótkookresowe	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych. 2. Zaspokojenie potrzeb ilościowych i jakościowych na wodę przeznaczoną do celów bytowo-gospodarczych oraz rekreacyjno-turystycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Modernizacja technologii i rozbudowa istniejących oczyszczalni ścieków, wraz z rozbudową i budową kanalizacji sanitarnej oraz sieci kanalizacyjnych. ▪ Budowa szczelnych – wybieralnych zbiorników z zapewnieniem kontrolowanego wywozu ścieków oraz budowa przydomowych, przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na obszarach, na których poprowadzenie zbiorczych systemów kanalizacyjnych jest ekonomicznie lub technicznie nieuzasadnione (obszary górskie, obszary z rozproszoną zabudową). ▪ Stosowanie najlepszych technologii w zakładach przemysłowych (obiegi zamknięte redukujące zużycie wody, oddzielne oczyszczanie poszczególnych strumieni zanieczyszczeń). ▪ Stosowanie nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych oraz realizacja innych

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<p>działań inwestycyjnych mających na celu ograniczanie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej dostarczającej ludności odpowiednią jakościowo wodę. ▪ Modernizacja ujęć wód oraz stacji uzdatniania wody zgodnie z przepisami unijnymi.
2.	Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	Średniookresowe	
		<p>1. Minimalizowanie skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych, zapobieganie poważnym awariom, oraz dostęp do wiarygodnych informacji o stanie środowiska.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększanie naturalnej retencji zlewni z zachowaniem dobrego stanu ekologicznego, rozumianej jako renaturyzacja dolin zalewowych i odtworzenie obszarów podmokłych, w tym przywrócenie przestrzeni potrzebnej do przejścia wód powodziowych z zastosowaniem nietechnicznych metod polegających na przywróceniu dobrego stanu wód i ekosystemów zależnych od wody, m.in. z uwzględnieniem koniecznych wykupów działek (w tym działek siedliskowych) w sytuacji, gdy koszty technicznego zabezpieczenia terenów zalewowych przewyższałyby wartość tych działek i mienia na nich zlokalizowanego. ▪ Udrożnienie rzek i potoków poprzez budowę i przebudowę przeplawek dla ryb w celu umożliwienia ich migracji na istniejących budowłach piętrzących rzek: San, Wisłok i Wisłoka, oraz rzekach i potokach ich zlewni. ▪ Zapewnienie przepustowości cieków wodnych (przepusty, jazy, rowy itp.). ▪ Utrzymanie naturalnego charakteru cieków poza terenami o zwartej zabudowie. ▪ Użytkowanie rolnicze terenów położonych w sąsiedztwie rzek i potoków dostosowane do skali zagrożenia powodziowego. ▪ Realizacja „Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły” m.in. przedsięwzięcia dotyczące powiększania przepustowości koryta rzeki, budowa kanałów, modernizacja i rozbudowa systemu obwałowań, zabudowa i lokalne umocnienia łóżysk rzek i potoków, prace mające na celu ograniczenie wielkości powodzi przez retencjonowanie wód w zbiornikach retencyjnych i polderach oraz przywracanie retencji naturalnej. ▪ Budowa systemu ostrzegania i ewakuacji poniżej zapory na wypadek jej katastrofy oraz osłony hydrologicznej powiązanej z systemem prognozowania przepływów w zlewni zbiornika i sterowania falą powodziową. ▪ Wykonanie zabezpieczeń obiektów już istniejących (kompleksowe remonty, dostosowanie do obowiązujących standardów), oraz rozbiórki obiektów, których żywotność techniczna dobiega końca. ▪ Prowadzenie prac zabezpieczających na obszarach osuwisk zagrażających obiektom budowlanych oraz zabezpieczenie terenów osuwiskowych przed dalszym rozwojem ruchów masowych ziemi. ▪ Właściwe zagospodarowanie terenów podatnych na tworzenie się osuwisk (m.in. wyłączenie z zabudowy, zalesianie, odpowiednie zabiegi agrotechniczne). ▪ Ograniczenie przewozów materiałów niebezpiecznych po drogach publicznych na rzecz ich przewozu koleją, modernizacja zbyt wąskich odcinków dróg, którymi odbywa się transport materiałów niebezpiecznych. ▪ Przygotowanie parkingów i zjazdów na bezpieczne zatrzymywanie pojazdów przewożących materiały niebezpieczne, a w przypadku poważnej awarii na ich odholowanie i zabezpieczenie. ▪ Wyposażenie (w tym modernizacja) laboratoriów właściwych instytucji w nowoczesny sprzęt i oprogramowanie zapewniające wypełnianie zadań

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ kontrolnych i monitoringu stanu środowiska. ▪ Zakup sprzętu ratowniczego.
		Krótkookresowe	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód i retencja (sukcesywnie). 2. Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego (sukcesywnie). 3. Wdrażanie istniejących przepisów prawnych i skuteczne ich egzekwowanie oraz wspieranie inwestycji związanych z udoskonaleniem systemów wykrywania, alarmowania oraz wczesnego ostrzegania o zagrożeniach, a także zakup sprzętu ratowniczego. 4. Realizacja Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej (SOPO). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizacja przedsięwzięć zgodnie z „Programem ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły”. ▪ Realizacja przedsięwzięć zgodnie z projektami „Zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych” i „Przeciwdziałanie skutkom odpływu wód opadowych na terenach górskich. Zwiększenie możliwości retencji i utrzymanie potoków oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie”. ▪ Doskonalenie systemu reagowania kryzysowego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego, w tym zakup, modernizacja i utrzymanie sprawności specjalistycznego sprzętu ratowniczo-gaśniczego. ▪ Prowadzenie monitoringu ruchów masowych ziemi na obszarach największego zagrożenia bezpieczeństwa ludzi i środowiska. ▪ Likwidacja skutków osuwisk. ▪ Działania zmierzające do zatrzymania procesu dekapitalizacji budowli ochronnych.
3.	Gospodarka odpadami	Średniookresowe	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz poprawa gospodarowania odpadami komunalnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa regionalnych instalacji zagospodarowania odpadów oraz instalacji realizujących cele Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego. ▪ Zamykanie składowisk nie spełniających wymagań dla instalacji regionalnej oraz nie przewidzianych do rozbudowy lub modernizacji w kierunku instalacji regionalnej. ▪ Modernizacja i dostosowanie instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów do wymagań ochrony środowiska. ▪ Wspieranie wdrażania proekologicznych i efektywnych ekonomicznie metod zagospodarowania odpadów w oparciu o najlepsze dostępne techniki (BAT) oraz technologii pozwalających na odzyskiwanie energii zawartej w odpadach, w procesach termicznego i biochemicznego ich przetwarzania, w tym zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych przy zastosowaniu zaawansowanej technologii. ▪ Likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów. ▪ Usuwanie instalacji i urządzeń zawierających PCB. ▪ Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem.
4.	Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	Średniookresowe	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Osiągnięcie oraz utrzymanie wymaganej prawem jakości powietrza atmosferycznego. 2. Przeciwdziałanie globalnym zmianom klimatu poprzez sukcesywną redukcję emisji gazów cieplarnianych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Redukcja niskiej emisji, poprzez: centralizację zaopatrzenia w ciepło w miastach, modernizację istniejących źródeł ciepła (poprawę sprawności w procesach spalania i stosowanie ekologicznych nośników energii), modernizację linii przesyłowych w celu eliminacji strat ciepła, termomodernizację i termorenowację budynków. ▪ Ograniczanie emisji komunikacyjnej i ochrona przed jej negatywnym oddziaływaniem poprzez budowę obejść drogowych miast i miejscowości, modernizację istniejących połączeń komunikacyjnych, remonty nawierzchni i przebudowy dróg o małej przepustowości, rozwój i modernizację transportu kolejowego i zbiorowego w miastach, tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego, odpowiednie utrzymanie czystości nawierzchni ulic w miastach. ▪ Realizacja zadań przewidzianych dla poprawy infrastruktury drogowej w szczególności budowy autostrady A-4, budowy drogi ekspresowej S-19, budowy obwodnic w ciągach dróg krajowych. ▪ Ograniczanie emisji z dużych źródeł spalania paliw

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<p>celem wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego oraz dyrektywy 2010/75/UE (IED) w zakresie pyłów, dwutlenku siarki i tlenków azotu.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczanie emisji pyłów, dwutlenku siarki i tlenków azotu poprzez m.in. modernizację technologii w celu prowadzenia mniej energochłonnej produkcji, zastosowanie ekologicznych nośników energii w instalacjach wykorzystujących węgiel, udoskonalenie procesów spalania paliw prowadzące do zmniejszenia zużycia paliw, instalowanie urządzeń redukujących emisję zanieczyszczeń do powietrza oraz modernizację istniejących. ▪ Realizacja zadań określonych w opracowanych i uchwalonych nPOP. ▪ Działania inwestycyjne w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza. ▪ Hermetyzacja procesów w kopalnictwie gazu i ropy naftowej oraz uszczelnianie i usprawnianie procesów przesyłu gazu ziemnego oraz wykorzystanie do produkcji energii biogazu (zawierającego metan) np. z oczyszczalni ścieków i składowisk odpadów bytowych. ▪ Działania w odniesieniu do gospodarki odpadami (zmniejszenie ilości odpadów u źródła, odzysk odpadów, wykorzystanie gazu wysypiskowego), gospodarki leśnej (zwiększanie lesistości – jeden ze sposobów pochłaniania CO₂) i rolnej (rozwój upraw energetycznych).
Krótkookresowe			
	<p>1. Poprawa stanu jakości powietrza w rejonach występowania stwierdzonych przekroczeń wartości kryterialnych pyłu PM10, pyłu PM2,5 oraz benzo(a)pirenu poprzez ograniczenie ich emisji.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizacja zadań określonych w obowiązujących naprawczych programach ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów w zakresie pyłu PM10 oraz w zakresie benzo(a)pirenu. ▪ Realizacja zadań określonych w obowiązującym Pop dla strefy podkarpackiej w zakresie pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu. ▪ Realizacja zadań przewidzianych dla poprawy infrastruktury drogowej, a szczególności kompleksowe rozwiązania problemów komunikacji miejskiej w dużych miastach, w tym modernizacja taboru. ▪ Wprowadzenie alternatywnych środków komunikacji zbiorowej. ▪ Tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego w miastach poprzez budowę ścieżek rowerowych. ▪ Redukcja niskiej emisji poprzez: modernizację układów technologicznych kotłowni komunalnych i w obiektach użyteczności publicznej z wykorzystaniem paliw ekologicznych oraz linii przesyłu ciepła, budowę sieci gazowej celem umożliwienia wykorzystania gazu w indywidualnych systemach grzewczych, termomodernizację i termo renowację budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w szczególności na terenach cennych pod względem przyrodniczym, turystycznym i na terenach uzdrowisk. ▪ Ograniczenie emisji z procesów przemysłowych i energetyki zgodnie z wymogami Traktatu Akcesyjnego i dyrektywy 2010/75/UE (IED) poprzez: modernizację i hermetyzację procesów technologicznych, modernizację układów technologicznych ciepłowni i elektrociepłowni, wprowadzanie nowoczesnych technik spalania paliw, zastosowanie paliw ekologicznych w instalacjach wykorzystujących jako paliwo węgiel kamienny, zwiększanie w produkcji energii udziału energii wyprodukowanej z wykorzystaniem źródeł odnawialnych np. biomasa rolnicza, odpady z przemysłu drzewnego, meblarskiego, wdrażanie technologii ograniczających emisję zanieczyszczeń

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			specyficznych, instalowanie nowych oraz poprawa sprawności funkcjonalnych urządzeń do redukcji zanieczyszczeń.
5.	Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność	Średniookresowe	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w województwie (do 15% w 2020 roku). 2. Zmniejszanie energochłonności gospodarki, zarówno w zakresie procesów wytwórczych, jak i świadczenia usług oraz konsumpcji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa oraz modernizacja istniejących sieci elektroenergetycznych. ▪ Budowa urządzeń i instalacji do produkcji energii opartych na źródłach odnawialnych: energetyczne wykorzystanie biogazu (biogazownie rolnicze, biogazownie na oczyszczalniach ścieków, inne), wykorzystanie energii geotermalnej, w tym instalacje pomp ciepła, budowa: małych elektrowni wodnych, budowa instalacji wykorzystujących energię wiatru (budowa elektrowni wiatrowych, farm wiatrowych, mikroinstalacji i małych instalacji), budowa nowych ciepłowni i elektrociepłowni opartych na biomase oraz modernizacja istniejących sieci istniejących). ▪ Realizacja inwestycji podnoszących efektywność energetyczną: budowa energooszczędnych budynków mieszkalnych, biurowych i usługowych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, montaż kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych, termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, bloków, domów – wymiana wyposażenia na energooszczędne.
		Krótkookresowe	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w województwie (do 11,9% w roku 2015). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa instalacji do pozyskiwania i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, m.in. z wykorzystaniem biomasy.
6.	Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów	Średniookresowe	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie oraz ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej. 2. Przywracanie drożności lądowych i wodnych korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie i populacji w regionie. 3. Podnoszenie wartości krajobrazu na szczeblu lokalnym i regionalnym m.in. poprzez działania skierowane na ochronę, zrównoważone gospodarowanie, planowanie i odtwarzanie krajobrazów oraz uaktywnianie społeczeństwa w decydowaniu o losie otaczającego krajobrazu. 4. Zachowanie korzystnego wpływu lasu na równowagę środowiska i warunki życia ludzi, w szczególności ochrona, zwiększanie i przywracanie biologicznej różnorodności lasów na poziomie ekosystemowym, gatunkowym i genetycznym. 5. Utrzymanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, umożliwiających zachowanie i odtworzenie funkcji lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych zgodnie z warunkami ekologicznymi istniejącymi w planowanych obszarach nasadzeń. 6. Edukacja ekologiczna dotycząca racjonalnego użytkowania zasobów leśnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Renaturyzacja zniszczonych cennych ekosystemów i siedlisk przyrodniczych. ▪ Tworzenie tzw. zielonej infrastruktury, na terenach poza systemem obszarów objętych ochroną. ▪ Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody ożywionej i nieożywionej. ▪ Wykup wybranych, cennych przyrodniczo gruntów. ▪ Utrzymanie ciągłości i tworzenie korytarzy migracji zwierząt (korytarzy ekologicznych). ▪ Przebudowa drzewostanów tj. monokultur leśnych oraz drzewostanów zmienionych lub silnie uszkodzonych na rzecz wielogatunkowych i zgodnych z siedliskiem. ▪ Wprowadzanie i kształtowanie zadrzewień śródpolnych na terenach o małej lesistości m.in. o wysokiej kulturze rolnej. ▪ Zalesianie terenów wyłączonych z użytkowania rolniczego. ▪ Odbudowa potencjału produkcyjnego ekosystemów leśnych naruszonych w wyniku katastrof leśnych i pożarów np. poprzez przygotowanie leśnego materiału rozmnożeniowego. ▪ Zwiększanie zasobów leśnych poprzez zalesianie gruntów położonych w enklawach lub półenklawach kompleksów leśnych, które nie spełniają istotnych funkcji biocenotycznych, a przyczynią się w tworzenie zwartych i ciągłych struktur krajobrazu, tzw. korytarzy ekologicznych. ▪ Wprowadzenie mechanizmów zapobiegawczych katastrofom naturalnym, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczeń przeciwpożarowych.

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		Krótkookresowe
		<p>1. Realizacja zobowiązań międzynarodowych w zakresie ochrony przyrody oraz zobowiązań wynikających z ustawy o ochronie przyrody.</p> <p>2. Opracowanie planów ochrony parków narodowych, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, obszarów Natura 2000 Bieszczady i Ostoja Magurska, planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, a także metod ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które są zagrożone.</p> <p>3. Ochrona terenów zieleni miejskiej, wiejskiej oraz krajobrazu.</p> <p>4. Wdrażanie zasad ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych odpowiadającym kryteriom ustalonym dla Europy, na podstawie konwencji i porozumień międzynarodowych.</p> <p>5. Intensyfikacja działań ukierunkowanych na prowadzenie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.</p> <p>6. Kształtowanie właściwej struktury gatunkowej i wiekowej lasów z zachowaniem ich bogactwa biologicznego.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie finansowe ośrodków rehabilitacji zwierząt chronionych na Podkarpaciu. ▪ Zadania inwestycyjne w zakresie ochrony różnorodności biologicznej w parkach narodowych, w tym regulacja własności gruntów (wykup gruntów prywatnych). ▪ Wykup wybranych cennych przyrodniczo gruntów na pozostałych obszarach. ▪ Kontynuacja oznakowania obszarów objętych ochroną zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody i stosownymi przepisami wykonawczymi. ▪ Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody. ▪ Wdrażanie programów ochrony terenów zieleni oraz krajobrazu w miastach i gminach. ▪ Wdrażanie programów ochrony gatunków ginących i zagrożonych ze szczególnym zwróceniem uwagi na reintrodukcję. ▪ Wdrażanie zaleceń dotyczących ochrony przyrody zawartych w planach ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów Natura 2000. ▪ Modernizacja i przebudowa infrastruktury edukacyjno-turystycznej. ▪ Przebudowa drzewostanów zmienionych i silnie uszkodzonych lub niezgodnych z siedliskiem. ▪ Odbudowa potencjału produkcyjnego ekosystemów leśnych naruszonych w wyniku katastrof leśnych i pożarów oraz wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych katastrofom naturalnym. ▪ Zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego. ▪ Opracowanie i realizacja planów urządzania lasów w tym opracowanie uproszczonych planów urządzania lasu dla lasów niepaństwowych, z uwzględnieniem programu ochrony ekosystemów leśnych i różnorodności przyrodniczej pod kątem zadań wynikających z dyrektywy Unii Europejskiej oraz konwencji i porozumień międzynarodowych oraz dokumentów krajowych. ▪ Opracowanie i konsekwentne wdrażanie wojewódzkiego programu zalesiania i zadrzewiania, w tym sporządzenie ewidencji obszarów, które mogą być przeznaczone do stałych lub czasowych zalesień gruntów nie wykorzystywanych w rolnictwie, przy wykorzystaniu pakietu instrumentów stymulujących przedsiębiorczość. ▪ Wyposażenie służb ratowniczych w sprzęt do likwidacji pożarów lasów.
7.	Ochrona przed hałasem	Średniookresowe
	1. Zmniejszenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa obwodnic miast oraz modernizacja i przebudowa głównych dróg wraz z budową zabezpieczeń akustycznych (m.in. budowa ekranów akustycznych w miejscach o przekroczonych standardach akustycznych, wymiana nawierzchni na „cichą”). ▪ Stosowanie rozwiązań technicznych zapobiegających powstawaniu i przenikaniu hałasu do środowiska oraz środków zmniejszających poziom hałasu. ▪ Zabezpieczanie przed degradacją obszarów gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna. ▪ Rozwój i modernizacja transportu kolejowego i zbiorowego w miastach, tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego. ▪ Wdrażanie programów ochrony przed hałasem w miarę ich opracowywania.
		Krótkookresowe
	1. Zmniejszenie zagrożenia ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza komunikacyjnym na obszarach o największym zagrożeniu.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizacja programów ochrony przed hałasem. ▪ Wspieranie i realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny poprzez budowę obwodnic miast, w ciągach dróg krajowych oraz modernizacja istniejącej infrastruktury drogowej i kolejowej.

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczenie i usprawnienie ruchu pojazdów w centrach miastach, budowa ekranów akustycznych w miejscach o przekroczonych standardach akustycznych i nasadzenia zieleni izolacyjnej. ▪ Budowa ścieżek rowerowych.
8.	Ochrona zasobów kopalin	Średniookresowe	
		1. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kontynuacja działań krótkookresowych w zakresie prowadzenia racjonalnej gospodarki zasobami kopalin i bieżącej rekultywacji terenów zdezastowanych i zdegradowanych w wyniku eksploatacji. ▪ Kontynuacja poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania nowych zasobów surowców w szczególności o znaczeniu strategicznym (wody lecznicze i termalne) i kluczowych dla bezpieczeństwa energetycznego kraju (gaz ziemny).
		Krótkookresowe	
		1. Racjonalne gospodarowanie zasobami surowców mineralnych wraz z minimalizacją wpływu eksploatacji na środowisko, prowadzenie prac rozpoznawczych i dokumentacyjnych oraz optymalizacja i wzmocnienie ochrony zasobów kopalin.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koncesjonowana eksploatacja złóż kopalin z ich kompleksowym wykorzystaniem wraz z kopalinami towarzyszącymi, uwzględniająca zasady racjonalnej gospodarki surowcami. ▪ Bieżąca rekultywacja i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych. ▪ Poszukiwanie, rozpoznawanie i dokumentowanie zasobów surowców przede wszystkim o szczególnym znaczeniu gospodarczym, służących rozwojowi i będących atutem regionu tj. gaz ziemny oraz wody lecznicze i wody termalne.
9.	Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb	Średniookresowe	
		1. Przywracanie funkcji użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym oraz ich rekultywacja i włączenie do obiegu gospodarczego. 2. Identyfikacja i likwidacja zagrożeń powierzchni ziemi. 3. Ochrona zasobów gleb nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego przed ich przeznaczeniem na inne cele.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sukcesywna rekultywacja terenów zdegradowanych i zdezastowanych w wyniku różnorodnej działalności, w tym eksploatacji surowców, składowania odpadów, spowodowanych czynnikami naturalnymi oraz rewitalizacja terenów poprzemysłowych. ▪ Bieżąca identyfikacja i likwidacja szkód powstałych w powierzchni ziemi (przekroczeń standardów ziemi i gleby).
		Krótkookresowe	
		1. Rekultywacja i zagospodarowanie terenów zdegradowanych, stwarzających największe zagrożenia dla środowiska i bezpieczeństwa ludzi. 2. Ograniczanie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zakończenie procesu likwidacji kopalń siarki i rekultywacji ich terenów „posiarkowych” (poeksploatacyjnych). ▪ Bieżąca rekultywacja terenów zdegradowanych z priorytetowym traktowaniem zadań na obszarach największego zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i środowiska. ▪ Unowocześnienie produkcji poprzez modernizację gospodarstw rolnych, postęp biologiczny, sprawną strukturę dystrybucji, zaopatrzenia, przetwórstwa i usług.
10.	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Średniookresowe	
		1. Ochrona mieszkańców i środowiska przed działaniem promieniowania elektromagnetycznego.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kontynuacja monitoringu pomiaru pól elektromagnetycznych. ▪ Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.
		Krótkookresowe	
		1. Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych, oraz uzupełnianie bazy danych dotyczących źródeł promieniowania.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inwentaryzacja źródeł elektromagnetycznych oraz rozeznanie jakie obszary podlegają ponadnormatywnemu promieniowaniu elektromagnetycznemu. ▪ Kontrola emisji promieniowania elektromagnetycznego do środowiska przy wydawaniu przez organy ochrony środowiska pozwoleń na emitowanie pól elektromagnetycznych przez linie i inne źródła pól elektromagnetycznych.

2.2. Powiązania projektu POŚ z dokumentami ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, krajowym, regionalnym

W ramach prac zmierzających do opracowania Programu Ochrony Środowiska Województwa na lata 2012-2015, przeanalizowano szereg dokumentów strategicznych ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, krajowym i regionalnym, które w swych zapisach odnoszą się do ochrony i kształtowania środowiska. Założenia zawarte w tych dokumentach zostały uwzględnione w omawianym projekcie POŚ. Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę wybranych dokumentów.

Dokumenty planistyczne Unii Europejskiej Strategia Europa 2020

Polityka Unii Europejskiej zawarta w Strategii Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów,
- bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dla ochrony środowiska istotnym dokumentem jest projekt „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”, mający na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, poprzez:

- przejście na gospodarkę niskoemisyjną i system energetyczny efektywnie korzystający z zasobów,
- zrównoważoną produkcję i konsumpcję,
- optymalizację zapobiegania powstawaniu odpadów i na przetwarzanie odpadów jako zasobu w ramach obiegu gospodarki materiałami,
- efektywne korzystanie z surowców (minerały, lasy i biomasa),
- skuteczne wykorzystywanie, ochronę i przywracanie funkcji ekosystemów.

Strategia na rzecz różnorodności biologicznej UE 2020

Celem strategii jest powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i degradacji usług ekosystemowych w Unii Europejskiej do roku 2020. Strategia określa ramy działania na najbliższą dekadę w zakresie osiągnięcia 6 celów związanych z:

- ustanawianiem sieci obszarów Natura 2000 do 2012r., zapewnieniem dobrego ich zarządzania i finansowana z opracowaniem programów szkoleniowych
- utrzymaniem i odbudową ekosystemów i ich funkcji, celem opracowania do 2014r. szczegółowej strategii dotyczącej „zielonej infrastruktury” – poszczególne państwa członkowskie, we współpracy z Komisją, zidentyfikują i ocenią stan ekosystemów i ich funkcji na swoim terytorium kraju, ocenią wartość gospodarczą tych funkcji, ustalą priorytety dotyczące odbudowy ekosystemów na szczeblu lokalnym, krajowym i unijnym,
- zwiększeniem wkładu rolnictwa i leśnictwa w utrzymanie i wzmocnienie różnorodności biologicznej,
- zapewnieniem zrównoważonego wykorzystania zasobów rybnych,
- zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych,

- pomocą na rzecz zapobiegania utracie światowej różnorodności biologicznej, m.in. poprzez efektywne korzystanie z zasobów i ograniczanie konsumpcji, zwiększenia środków na rzecz światowej różnorodności biologicznej.

Główne cele określone w Strategii na rzecz różnorodności biologicznej UE 2020 uwzględnione zostały w dokumentach krajowych oraz w projekcie POŚ.

Strategiczne dokumenty krajowe

Najważniejszymi instrumentami zarządzania rozwojem kraju są dokumenty z horyzontem długookresowym, tj. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2011-2030, Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (z perspektywą do 2030r.), oraz inne dokumenty z horyzontem średniookresowym, np.: Średniookresowa strategia rozwoju kraju 2020 oraz 9 strategii zintegrowanych. Istotnym elementem porządku planowania strategicznego jest Krajowy Program Reform, a także Wieloletni Plan Finansowy Państwa określający, m.in. prognozy dochodów i wydatków budżetu środków europejskich oraz prognozę wyniku budżetu środków europejskich, m.in. na cele środowiskowe.

Strategia rozwoju kraju 2020

Strategia jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, określająca główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej – średniookresowa strategia rozwoju kraju.

Dla realizacji celów ochrony i kształtowania środowiska istotne są cele określone w Obszarach strategicznych:

- **Obszar strategiczny I** – Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem, m.in. poprzez „Zapewnienie ładu przestrzennego”, gdzie jednym z ważniejszych wyzwań jest zapewnienie właściwego gospodarowania wodami jako elementu różnorodności biologicznej, w tym ochrony przeciwpowodziowej,
- **Obszar strategiczny II** – Efektywność energetyczna i poprawa stanu środowiska realizowane poprzez takie obszary interwencji państwa jak: racjonalne gospodarowanie zasobami, poprawa efektywności energetycznej, zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii, poprawa stanu środowiska, adaptacja do zmian klimatu.

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030 (KPZK 2030)

Dokument ten, wskazuje przesłanki i pożądane kierunki inwestycji dla podejmowanych decyzji w ramach 9 strategii zintegrowanych oraz innych dokumentów strategicznych i operacyjnych. Sześć celów KPZK 2030 odpowiada najważniejszym wyzwaniom rozwojowym polskiej przestrzeni. Jeden z celów dotyczy ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego, jest to: Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski. Realizacji celu służą następujące kierunki działań:

- Integracja działań w zakresie funkcjonowania spójnej sieci ekologicznej kraju jako podstawa ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych.
- Przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej.
- Wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

---

- Racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód powierzchniowych i podziemnych kraju, w tym zapobieganie występowaniu deficytu wody na potrzeby ludności i rozwoju gospodarczego.
- Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów
- Zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby.
- Zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin i zwiększenie wykorzystania surowców wtórnych.

Wieloletni plan finansowy państwa 2012-2015

Wieloletni Plan Finansowy Państwa określa prognozy dochodów i wydatków budżetu środków europejskich oraz prognozę wyniku budżetu środków europejskich, w tym przeznaczonych na realizację 12 funkcji „Środowisko”, której zostały przypisane 2 cele:

- Zaspokojenie potrzeb wodnych ludności i gospodarki narodowej oraz ograniczenie zagrożeń wywołanych przez powódzie i susze, w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nim ekosystemów.
- Ochrona i poprawa stanu środowiska w szczególności poprzez zachowanie różnorodności oraz właściwą gospodarkę odpadami.

Powyższe cele realizowane będą poprzez zadania w zakresie: bezpieczeństwa energetycznego, ochrony środowiska (m.in.: system gospodarowania odpadami, wycofywanie z produkcji i użytkowania substancji i materiałów niebezpiecznych, oczyszczalnie i systemy kanalizacyjne), racjonalnej gospodarki zasobami naturalnymi (gospodarka wodna, zrównoważona, wielofunkcyjna gospodarka leśna, system obszarów chronionych, bioróżnorodność, rekultywacja gleb, zrównoważona gospodarka zasobami złóż kopalin), technologii informatycznych i komunikacyjnych (tzw. inteligentna energia obejmująca działania mające na celu zwiększenie wykorzystania i zapotrzebowania na wydajność energetyczną, technologie środowiskowe).

Polityka ekologiczna państwa 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

Najważniejszy dokument strategiczny określający priorytety i cele ekologiczne oraz kierunki działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowisku naturalnemu, skupiających się na czterech priorytetowych obszarach działania: zmiany klimatyczne, różnorodność biologiczna, ochrona środowiska i zdrowia oraz zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i gospodarowanie odpadami.

W dziedzinie ochrony zasobów naturalnych główne cele do 2016r. to:

- Zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju.
- Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego.
- Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych.
- Rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, w tym m.in.: przeciwdziałania degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych, zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą.

- Zaopatrzenie ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją.

W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego głównymi celami (do 2016r.) są:

- Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.
- Dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz dyrektyw unijnych w zakresie dotrzymania limitów emisji zanieczyszczeń powietrza.
- Zakończenie do końca 2015r. krajowego programu budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2000 RLM, oraz zapewnienie 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych.
- Budowa systemu gospodarki odpadami oraz zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska.
- Ochrona przed ponadnormatywnym oddziaływaniem hałasu i promieniowania elektromagnetycznego.
- Stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH.

Inne istotne dokumenty strategiczne, to:

- **Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010 – 2020: regiony, miasta, obszary wiejskie** – określająca cele i priorytety rozwoju Polski w wymiarze terytorialnym, zasady i instrumenty polityki regionalnej, nową rolę regionów w ramach polityki regionalnej oraz zarys mechanizmu koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne resorty.
- **Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020** – będąca realizacją celu określonego w Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015 wskazującego na potrzebę prowadzenia specjalnych działań wobec Polski Wschodniej. Celem strategicznym polityki państwa w latach 2007–2020 jest wzrost poziomu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej całej Polski Wschodniej i każdego z jej województw (lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie) w rozszerzonej Unii Europejskiej z uwzględnieniem zasady trwałego i zrównoważonego rozwoju.

Inne krajowe dokumenty odnoszące się do rozwiązywania problemów środowiskowych:

- **Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych** – będący instrumentem wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG w odniesieniu do redukcji zanieczyszczeń biodegradowalnych z oczyszczalni > 2000 RLM oraz redukcji związków azotu i fosforu. Określa niezbędne przedsięwzięcia w zakresie budowy, rozbudowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych oraz budowy i modernizacji zbiorczych systemów kanalizacyjnych, jakie należy zrealizować w tych aglomeracjach w terminie do końca 2015r.
- **Program wodno-środowiskowy kraju** – celem którego jest zestawienie niezbędnych działań koniecznych do realizacji założonych celów środowiskowych, których wypełnienie pozwoli uzyskać efekty w postaci lepszego stanu wód do 2015r., oraz w terminie późniejszym. Wyznacza działania dla osiągnięcia dobrego stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych, które będą miały korzystny wpływ na poprawę stanu chemicznego i ilościowego wód podziemnych.
- **Plany gospodarowania wodami** – mające stanowić podstawę do podejmowania decyzji wpływających na stan zasobów wodnych oraz zasady gospodarowania wodami w przyszłości.

W planie określone zostały cele środowiskowe dla wód powierzchniowych oraz obszarów chronionych, ustalone na mocy art. 4 RDW.

- **Program ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły** – mający charakter ponadregionalny, obejmujący obszar dorzecza Górnej Wisły. Działania określone w Programie obejmują, m.in.: prace przygotowawcze dotyczące oceny zagrożenia i ryzyka powodziowego oraz działania na rzecz ograniczenia zasięgu i skutków powodzi.
- **Krajowy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu (na lata 2009-2032)** – wyznacza główne cele dotyczące: usuwania i unieszkodliwiania azbestu i wyrobów zawierających azbest, minimalizacji jego negatywnych skutków zdrowotnych i likwidacji szkodliwego oddziaływania na środowisko. Program wskazuje również, m.in.: możliwości składowania odpadów azbestowych na składowiskach podziemnych czy wdrażanie nowych technologii umożliwiających unieszkodliwienie azbestu.
- **Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej** – która wskazuje podstawowe działania w zakresie: rozpoznawania i monitorowania stanu różnorodności biologicznej oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń, efektywnego usunięcia lub ograniczenia tych zagrożeń, jak również dbałości o wzbogacenia istniejących oraz odtworzenia utraconych elementów różnorodności biologicznej. Strategia podkreśla konieczność prowadzenia działań edukacyjno-informacyjnych wśród społeczeństwa na rzecz ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej.

Strategiczne i programowe dokumenty regionalne

Celem strategicznym polityki ekologicznej województwa podkarpackiego, podobnie jak polityki ekologicznej państwa, jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa, jego mieszkańców i zasobów przyrodniczych, oraz harmonijnego rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych. Cel ten będzie realizowany poprzez cele określone w strategicznych i programowych dokumentach regionalnych, takich jak:

- **Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007–2020** – podstawowy dokument określający kierunki rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007–2020 (aktualizacja w 2010r.). W dokumencie tym wyodrębniony został obszar strategiczny „Ochrona Środowiska”, w którym określono następujące priorytety:
  - Ochrona wód i racjonalna gospodarka zasobami wodnymi.
  - Ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów i wdrażanie nowoczesnych systemów gospodarki odpadami.
  - Zapewnienie jak najlepszej jakości powietrza i gleb oraz ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko hałasu i promieniowania elektromagnetycznego.
  - Zachowanie oraz ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej.
  - Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Działania na rzecz ochrony środowiska zawarte zostały również w obszarze strategicznym „Infrastruktura techniczna” w Priorytecie 2: Wspieranie inwestycji z zakresu gospodarki wodno – ściekowej i w obszarze strategicznym „Współpraca międzynarodowa” w Priorytecie 3 „Zachowanie obszarów cennych krajobrazowo oraz ochrona środowiska przyrodniczego”. W Założeniach do aktualizacji Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020 przyjęte zostały obszary strategicznej interwencji, a wśród nich obszar: Środowisko i energetyka, w ramach którego określono następujące priorytety:

- Zapobieganie zagrożeniom.
- Ochrona środowiska.

- Wzmocnienie bezpieczeństwa energetycznego.
- Racjonalne wykorzystanie zasobów energetycznych.
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013** – w ramach Programu przyjętych zostało 8 osi priorytetowych, w tym oś „Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom”. Celem nadrzędnym tej osi jest: zapobieganie degradacji środowiska oraz zagrożeniom naturalnym i technologicznym, a także efektywna gospodarka zasobami naturalnymi. Realizacja celu nadrzędnego osiągnięta jest poprzez cele szczegółowe, tj.:
  - Ograniczenie ilości zanieczyszczeń, w tym odpadów przedostających się do środowiska, a także poprawa zaopatrzenia w wodę.
  - Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz racjonalne zagospodarowanie zasobów wodnych.
  - Ograniczenie degradacji środowiska, a także zachowanie i ochronę zasobów różnorodności biologicznej.
  - Poprawa poziomu bezpieczeństwa w regionie pod względem naturalnych zagrożeń technologicznych.
- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego** – ogólnym celem polityki przestrzennej województwa, ustalonym w obowiązującym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego (PZPWP) jest sterowanie rozwojem przestrzennym, podejmowanie działań oraz określenie i realizacja zadań publicznych o znaczeniu ponadlokalnym, które w efekcie przyniosą między innymi korzystniejsze warunki dla zrównoważonego rozwoju województwa, przełożenie priorytetów określonych w Strategii rozwoju województwa do układów przestrzennych, efektywniejsze wykorzystanie istniejącego stanu zainwestowania terenu. W Planie uwzględnione są ustalenia m.in. w zakresie: ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska i dziedzictwa kulturowego, infrastruktury technicznej. Wskazane są tereny objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody, tereny osuwisk.
- **Strategia rozwoju turystyki dla województwa podkarpackiego na lata 2007-2013** – jest podstawowym dokumentem planistycznym, wyznaczającym najważniejsze kierunki rozwoju turystyki na obszarze województwa podkarpackiego i optymalnego wykorzystania istniejącego potencjału turystycznego, tj. wypracowania spójnych działań, pozwalających zachować walory obszaru, przy jednoczesnym rozwoju turystyki. Rozwój turystyki w województwie został oparty o działania w 5 obszarach priorytetowych, dotyczących: produktu, zasobów ludzkich, przestrzeni turystycznej, marketingu i promocji oraz instytucji. Zidentyfikowane zadania uzupełniają się wzajemnie, a ich realizacja prowadzi do osiągnięcia celu nadrzędnego Strategii. Turystyka regionu opiera się głównie na unikalnych zasobach środowiska naturalnego i krajobrazu kulturowego, co wymusza równocześnie dostosowanie aktywności turystycznej do wymogów zrównoważonego rozwoju.

Wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze i społeczne, jak też kontrola skutków zmian w środowisku przyrodniczym wywołanych przez turystykę został omówiony w Obszarze priorytetowym 3 – Kształtowanie przestrzeni turystycznej, w Celu operacyjnym 3.3. - Ochrona środowiska naturalnego i krajobrazu kulturowego. W ramach tego celu operacyjnego wyszczególniono następujące działania:

  - Działanie 3.3.1. – Stałe prowadzenie edukacji ekologicznej, tj. podnoszenie świadomości zarówno mieszkańców, jak i turystów korzystających z dóbr przyrody i zasobów kulturowych.
  - Działanie 3.3.2. – Podnoszenie jakości środowiska naturalnego, poprzez świadomą dbałość o środowisko i właściwe korzystanie z walorów obszarów chronionych i cennych

- przyrodniczo oraz tworzenie na nich odpowiedniego zaplecza przyjaznego dla środowiska, poprzez realizację odpowiedniej infrastruktury technicznej.
- Działanie 3.3.3. – Estetyzacja krajobrazu, mająca na celu przywrócenie i utrzymanie dbałości o miejsca o dużych walorach krajobrazowych, w tym poprawę estetyki obiektów turystycznych i ich zagospodarowania.
  - Działanie 3.3.4. – Równomierne rozłożenie ruchu turystycznego w regionie, celem – w myśl zasady zrównoważonego rozwoju - odciążenia koncentracji ruchu turystycznego w południowej części obszaru, która z czasem doprowadzić może do nieodwracalnej degradacji zarówno walorów przyrodniczych jak i kulturowych, poprzez tworzenie atrakcji turystycznych na innych obszarach.
  - Działanie 3.3.5. – Renowacja i zabezpieczenie obiektów o znacznej wartości kulturowej, oraz rewitalizacja zabytkowych układów urbanistycznych.
- **Program aktywizacji gospodarczo – turystycznej województwa podkarpackiego poprzez promocję cennych przyrodniczo i krajobrazowo wskazanych terenów łąkowo–pastwiskowych z zachowaniem bioróżnorodności w oparciu o naturalny wypas** – nadrzędnym celem Programu jest zachowanie, ochrona oraz odtworzenie różnorodności biologicznej, charakterystycznego krajobrazu, ochrona środowiska przyrodniczego w oparciu o wypas na terenach atrakcyjnych krajobrazowo i turystycznie. Cele te realizowane będą poprzez cele pośrednie, takie jak:
- Pogodzenie działań na rzecz utrzymania i ochrony różnorodności biologicznej z wdrażaniem działań społeczno – ekonomicznych w regionie.
  - Zachęcenie do podejmowania i kontynuacji gospodarowania na terenach trudnych do prowadzenia gospodarki rolnej, poprzez: przywrócenie ekstensywnego wypasu zwierząt na gruntach czasowo nieużytkowanych rolniczo, co spowoduje przebudowę struktury krajobrazu.
  - Oraz utrzymanie wypasu na kompleksach trwałych użytków zielonych, co pozwoli na zachowanie ginących zbiorowisk łąkowych, powstrzymanie sukcesji wtórnej i regenerację cennych zbiorowisk roślinnych.
  - Odbudowa lub budowa i utrzymanie obiektów architektury pasterskiej związanych z tradycyjnym wypasem.
  - Wzrost pogłowia zwierząt na terenach atrakcyjnych krajobrazowo i turystycznie, co przyniesie w konsekwencji przywrócenie i utrzymanie przestrzeni otwartego krajobrazu, a działania związane z pielęgnacją krajobrazu pozwolą utrzymać tradycyjny krajobraz kulturowy podkarpackiej wsi, zachowanie i ochronę gatunków endemicznych roślin oraz przywrócenie naturalnych terenów do działalności rolniczej.
- **Wojewódzki program ochrony i rozwoju zasobów wodnych województwa podkarpackiego w zakresie przywrócenia możliwości migracji oraz restytucji ryb dwuśrodowiskowych** – celem programu ochrony i rozwoju zasobów wodnych jest wybranie cieków łączących w przeszłości miejsca tarła i żerowiska ryb dwuśrodowiskowych, wytypowanie do udroźnienia tych cieków, których biologiczna ciągłość jest obecnie zakłócona w wyniku przegrodzenia lub zmiany stosunków wodnych, a także stworzenie stabilnych podstaw przyrodniczych do prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej w wodach śródlądowych z zachowaniem równowagi i różnorodności biologicznej w środowisku wodnym. Efektem realizacji Programu winno być:
- Przywrócenie drożności wybranych śródlądowych powierzchniowych wód płynących.
  - Poprawa efektywności działania urządzeń umożliwiających swobodną wędrówkę organizmów wodnych – przepławek dla ryb.

- Zapewnienie rybnym dwuśrodowiskowym bezpiecznego przejścia przez te urządzenia, zarówno w górę jak i w dół cieku.
- Zwiększenie powierzchni żerowisk lub tarlisk dla ryb dwuśrodowiskowych.
- Trwałą poprawę stanu populacji organizmów wodnych, ze szczególnym uwzględnieniem stanu populacji ryb dwuśrodowiskowych.
- **Plan gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego** – dotyczy gospodarki odpadami wytworzonymi na terenie województwa podkarpackiego i przywożonymi na jego teren, w tym odpadów komunalnych, odpadów ulegających biodegradacji, odpadów opakowaniowych i odpadów niebezpiecznych. W Planie przyjęte zostały cele główne i szczegółowe na lata 2012-2023 oraz działania w zakresie ograniczania ilości odpadów komunalnych i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także prawidłowego postępowania przy ich odbieraniu, transporcie, odzysku i unieszkodliwianiu, budowy systemu gospodarowania odpadami, określone zostały kierunki działań w gospodarowaniu odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne.

Dokumenty z zakresu ochrony powietrza realizowane na terenie województwa podkarpackiego

Na terenie województwa realizowane są trzy naprawcze Programy Ochrony Powietrza:

- Program ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów ,
- Program ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej opracowany w związku z przekroczeniem jakości powietrza w zakresie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 i PM2,5 oraz docelowego poziomu benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10,
- Program ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów opracowany w związku z przekroczeniem poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10.

W Programach tych zostały określone podstawowe kierunki i zakresy działań niezbędnych do przywrócenia standardów ochrony powietrza. Zawierają one harmonogramy czasowe i rzeczowo – finansowe, określają możliwe źródła finansowania poszczególnych działań oraz wskazują podmioty odpowiedzialne za ich realizację. Wdrożenie Programów ma zapewnić zmniejszenie ponadnormatywnego poziomu stężeń zanieczyszczeń do poziomu zapisanego w art. 85 ustawy Prawo ochrony środowiska, czyli co najmniej do poziomu dopuszczalnego i stabilne utrzymanie go na takim poziomie.

Poniżej pokrótce scharakteryzowano najważniejsze działania ujęte w Programach ochrony powietrza dla poszczególnych stref:

- **Program ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów** przyjęty został uchwałą Nr XLII/804/10 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 25 stycznia 2010 roku. W ramach analizy działań naprawczych zmierzających do poprawy jakości powietrza, które powinny być podjęte na obszarze miasta Rzeszowa uwzględniono dwa warianty:
  - **wariant 0** – obejmujący działania, wynikające z innych dokumentów i planów strategicznych, które będą realizowane niezależnie od Programu ochrony powietrza, ale z uwagi na ich znaczący wpływ na poprawę jakości powietrza w strefie, ich realizacja jest konieczna i zostanie ujęta w harmonogramie rzeczowo-finansowym,
  - **wariant 1** – obejmujący działania bezpośrednio związane z dodatkową redukcją wielkości emisji (poza tą, która wynika z realizacji wariantu 0), których podjęcie jest niezbędne do osiągnięcia dopuszczalnego poziomu pyłu PM10.

Przeprowadzone obliczenia i analizy wykazały, że zasadniczy udział w stężeniu pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu na obszarach przekroczeń mają źródła liniowe i powierzchniowe. W związku z tym najważniejsze działania naprawcze mające na celu

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

---

uzyskanie dotrzymania poziomów dopuszczalnych związane są przede wszystkim z redukcją emisji w układzie komunikacyjnym, a także z redukcją niskiej emisji. Dla prognozowanej na 2020 rok sytuacji nie występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu. Prognozowane działania naprawcze zaproponowane w Programie wystarczają do uzyskania stanu jakości powietrza zgodnego z wymaganiami przepisów ochrony środowiska. Działania naprawcze planowane do realizacji w okresie od 2012 do 2020r. i zadania ciągle w zakresie poprawy jakości powietrza na obszarze miasta Rzeszowa, obejmują:

Ograniczenie emisji liniowej, w tym m.in.:

- realizację projektu „Budowa systemu integrującego transport publiczny miasta Rzeszowa i okolic”, szczególnie zadań, które ograniczają emisję PM10,
- wymianę taboru autobusowego na spełniający europejskie normy czystości spalin, w tym również zastosowanie autobusów zasilanych alternatywnym paliwem gazowym CNG w miejsce oleju napędowego,
- prowadzenie działań ograniczających emisję wtórną pyłu, poprzez regularne utrzymanie czystości nawierzchni oraz poprawę stanu technicznego dróg istniejących.

Ograniczenie emisji powierzchniowej, w tym m.in.:

- realizację szczegółowego planu ograniczenia emisji niskiej, poprzez: kontynuację i intensyfikację likwidacji lub ograniczenia źródeł niskiej emisji przy pokryciu zapotrzebowania na ciepło dla budynków wielorodzinnych, komunalnych i obiektów użyteczności publicznej, oraz pozostałych budynków na terenie miasta.

Działania ciągle, w tym m.in.:

- modernizację systemu ciepłowniczego,
- działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje) z zakresu: kształtowania pozytywnych postaw mieszkańców w odniesieniu do korzystania z transportu publicznego, ścieżek rowerowych, ruchu pieszego, wspólnego podróżowania, kształtowania pozytywnych postaw mieszkańców w odniesieniu do poszanowania energii (racjonalnego korzystania z energii cieplnej i elektrycznej, wskazania możliwości oszczędności energii), oraz możliwości wykorzystania alternatywnych źródeł energii zapewniających minimalne wskaźniki emisji gazów i pyłów, a także uświadamiania mieszkańcom o zagrożeniu dla zdrowia, jaką niesie ze sobą spalanie odpadów w piecach i kotłach domowych,
- stworzenie i utrzymywanie systemu informowania mieszkańców o aktualnym stanie zanieczyszczenia powietrza oraz o jego wpływie na zdrowie.

Działania wspomagające, w tym m.in.:

- kontrolę gospodarstw domowych w zakresie posiadania umów na odbiór odpadów oraz spalania na otwartej przestrzeni i w paleniskach domowych: tworzyw sztucznych, gumy odzieży, mebli, zaolejonych szmat oraz szkodliwych substancji chemicznych, których spalanie może powodować powstawanie substancji szkodliwych lub uciążliwych dla środowiska,
- kontrolę dotrzymywania przez zakłady standardów emisyjnych i wielkości emisji wynikających z wydanych decyzji administracyjnych,
- propagowanie i wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku,
- realizację zamówień publicznych pod kątem ograniczenia emisji, tj. zamówień na: zakup pojazdów o niskiej emisji, usługi transportowe z wykorzystaniem ekologicznie czystych pojazdów, preferowanie stałych źródeł energetycznego spalania o niskiej emisji i paliw o niskiej emisji dla źródeł stałych i mobilnych.

- **Program Ochrony Powietrza dla strefy miasto Rzeszów** opracowany został w związku z przekroczeniem poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10. W Programie oszacowano wielkość emisji napływowej, pochodzącej z pasa 30km wokół miasta oraz wielkość emisji pochodzącej z terenu strefy. Największy udział w bilansie emisji posiada emisja napływowa powierzchniowa (związana z ogrzewaniem indywidualnym w miejscowościach położonych wokół miasta) ok. 85% oraz emisja powierzchniowa (związana z indywidualnym ogrzewaniem mieszkań w Rzeszowie) – ok. 12,9%. Wykonano także obliczenia rozkładów stężeń benzo(a)pirenu przy zastosowaniu metody modelowania. Wyniki wskazują, iż stężenia ponadnormatywne występują na niemal całym obszarze miasta (ok. 93,5% obszaru miasta), z wyłączeniem niewielkiego obszaru na południowym krańcu i stanowią zagrożenie dla blisko 100% mieszkańców. Najwyższe stężenia występują na obszarze Śródmieścia. Ze względu na specyfikę zanieczyszczenia oraz na uwarunkowania głównie ekonomiczne, obniżenie stężeń benzo(a)pirenu poniżej wartości docelowej jest w realiach polskich na chwilę obecną niemożliwe. W POP zostały określone działania naprawcze niezbędne i możliwe do realizacji, jednak przy założeniu, iż będą wprowadzane stopniowo i w miarę możliwości finansowych i technicznych zarówno samorządów terytorialnych jak i osób fizycznych. Do najistotniejszych działań naprawczych mających na celu przywrócenie standardów jakości powietrza w zakresie stężeń benzo(a)pirenu zaliczono:
  - opracowanie i wdrożenie Programu Ograniczania Niskiej Emisji obejmującego: podłączenie do sieci ciepłej lub wymianę na ogrzewanie elektryczne ok. 90tyś. m² lokali ogrzewanych źródłami na paliwa stałe w mieszkalnictwie wielorodzinnym i 7 tyś. m² w jednorodzinnych w centrum oraz likwidację źródeł na paliwa stałe z wymianą na gazowe olejowe lub elektryczne poza centrum,
  - działania edukacyjne mające na celu informację o szkodliwości spalania odpadów i korzyści płynących z podłączenia do sieci scentralizowanych źródeł ciepła i termomodernizacji,
  - stosowanie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dotyczących m.in. układu zabudowy zapewniającej przewietrzanie miasta, wprowadzania zieleni izolacyjnej oraz zakazu stosowania paliw stałych w obrębie projektowanej zabudowy.Termin realizacji ustalono na 31.12.2022 roku, a koszty oszacowano na kwotę ok. 55,3 mln PLN. W POP opracowano Plany działań krótkoterminowych w przypadku prognoz wystąpienia ryzyka przekroczeń poziomów alarmowych ustalonych dla poszczególnych zanieczyszczeń. Plany działań krótkoterminowych stanowią integralną część POP.
- **Program Ochrony Powietrza dla strefy podkarpackiej** opracowany został w związku z przekroczeniem jakości powietrza w zakresie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 i PM2,5 oraz docelowego poziomu benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10. W Programie tym oszacowano wielkość emisji napływowej, pochodzącej z pasa 30km wokół strefy oraz wielkość emisji pochodzącej z terenu strefy. W bilansie łącznej emisji pyłu PM10 największy udział przypada na emisję powierzchniową (związaną z ogrzewaniem indywidualnym) z terenu strefy i wynosi 39%, zdecydowanie mniejszy udział posiadają emisja liniowa – 8%, emisja punktowa – 6% i z rolnictwa 3%, emisja napływowa powierzchniowa to 29%, liniowa 6%, punktowa 5% i z rolnictwa 3%. W bilansie łącznej emisji pyłu PM2,5 największy udział posiada emisja powierzchniowa z terenu strefy – 47%, emisja liniowa stanowi 4%, punktowa 7%, z rolnictwa 1%, emisja napływowa powierzchniowa to 32%, liniowa 3%, punktowa 4% i z rolnictwa 1%. W bilansie łącznej emisji benzo(a)pirenu zdecydowanie największy udział posiada emisja powierzchniowa z terenu strefy – 70%, emisja liniowa stanowi 1,5%, punktowa 0,5%, emisja

napływowa powierzchniowa to 26%, liniowa 1%, emisja punktowa jest znikoma. Ponadto oszacowano wielkość emisji napływowej z punktowych wysokich źródeł spalania położonych poza pasem 30km od strefy. Udział tej emisji kształtuje się na bardzo niskim poziomie, dla pyłu PM10 i PM2,5 nie przekracza 1% ogólnej wielkości emisji, dla benzo(a)pirenu jest znikomy. W POP wykonano obliczenia rozkładów stężeń pyłu PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu na obszarze strefy, przy zastosowaniu metody modelowania). Wyniki modelowania na obszarze strefy podkarpackiej wykazują:

- występowanie 27 obszarów przekroczeń obejmujących większą część miejscowości województwa w zakresie średniodobowych stężeń pyłu PM10. Najwyższe stężenia występują w Kolbuszowej, przekraczając poziomy dopuszczalne o 58%,
- występowanie 9 obszarów przekroczeń w zakresie średniorocznych stężeń pyłu PM10, m.in. w Krośnie, Jasle, Kolbuszowej, Mielcu, Łańcucie, Brzozowie, Dębicy, Strzyżowie, Przemyśle, największe powierzchnie z przekroczeniami, wynoszące ponad 500ha występują na obszarze miasta Jasło, Krosno i Mielec,
- występowanie 12 obszarów przekroczeń w zakresie średniorocznych stężeń pyłu PM2,5 na obszarach: Stalowej Woli, Mielca, Kolbuszowej, Dębicy, Krosna, Jasła, Łańcuta, Brzozowa, Przemyśla, Strzyżowa orazminy Gorzyce i Krasne. Największe obszary wynoszące ponad 1300ha występują na obszarze miasta Krosno i Mielec,
- występowanie 26 obszarów przekroczeń w zakresie średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu we wszystkich powiatach strefy. Najbardziej rozległe obszary przekroczeń występują w północnej części województwa w pasie od Tarnobrzega poprzez Stalową Wolę, Nisko do Rudnika nad Sanem oraz w zachodniej i centralnej części województwa obejmując miasta: Mielec, Dębicę, Sędziszów Małopolski, Boguchwałę, Tyczyn, Błażową, Łańcut, Strzyżów oraz Pilzno, Brzostek, Jasło i Krosno na południu wraz z gminami przyległymi.

W wytypowanych obszarach przekroczeń wartości dopuszczalnych pyłu PM10 i PM2,5 oraz wartości docelowej benzo(a)pirenu, które znajdują się w miastach, w stężeniach przeważa emisja powierzchniowa (komunalna z ogrzewania indywidualnego), jedynie wzdłuż dróg o znacznym natężeniu ruchu przeważa emisja liniowa, w obszarach zabudowy przemysłowej miejscami przeważa emisja punktowa. W obszarach przekroczeń na terenach o niskiej intensywności zabudowy i na terenach rolniczych w odniesieniu do wszystkich zanieczyszczeń przeważa emisja napływowa.

Obniżenie stężeń pyłów poniżej poziomu dopuszczalnego na terenie strefy możliwe jest wyłącznie po obniżeniu emisji z ogrzewania indywidualnego o ponad 85% w większości dużych miast województwa, co ze względów technicznych, a przede wszystkim ekonomicznych nie jest możliwe do zrealizowania. Z tych samych względów obniżenie stężeń benzo(a)pirenu poniżej wartości docelowej jest w realiach polskich na chwilę obecną niemożliwe.

W POP zostały określone działania naprawcze niezbędne i możliwe do realizacji, jednak przy założeniu, iż będą wprowadzane stopniowo i w miarę możliwości finansowych i technicznych zarówno samorządów terytorialnych jak i osób fizycznych. Do najistotniejszych działań naprawczych mających na celu przywrócenie standardów jakości powietrza w zakresie stężeń pyłu PM10, pyłu PM2,5 i benzo(a)pirenu zaliczono:

- opracowanie i wdrożenie Programów Ograniczania Niskiej Emisji na terenach miast Nisko, Stalowa Wola, Mielec, Kolbuszowa, Leżajsk, Łańcut, Tyczyn, Boguchwałę, Pilzno, Dębica, Strzyżów, Jasło, Krosno, Brzozów, Sanok, Przemyśl i Jarosław, obejmujących w zabudowie wielorodzinnej podłączenie do sieci ciepłej lub wymianę na

ogrzewanie elektryczne, w zabudowie jednorodzinnej wymianę na piece gazowe lub retortowe,

- działania edukacyjne mające na celu informację o szkodliwości spalania odpadów i korzyści płynących z podłączenia do sieci scentralizowanych źródeł ciepła i termomodernizacji,
- stosowanie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dotyczących m.in. układu zabudowy zapewniającej przewietrzanie miasta, wprowadzania zieleni izolacyjnej oraz zakazu stosowania paliw stałych w obrębie projektowanej zabudowy.

Ponadto przedstawiono działania zmierzające do ograniczania emisji komunikacyjnej (pyły) na terenach miast polegające na czyszczeniu jezdni na mokro i z całkowitym wysuszeniem przed wznowieniem ruchu. Termin realizacji ustalono na 31.12.2022 roku, a koszty oszacowano na łączną kwotę ponad 139 mln PLN. W POP opracowano Plany działań krótkoterminowych w przypadku prognoz wystąpienia ryzyka przekroczeń poziomów alarmowych ustalonych dla poszczególnych zanieczyszczeń. Plany działań krótkoterminowych stanowią integralną część POP.

2.3. Informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko przyjętych już dokumentów powiązanych z projektem POŚ

Sporządzając prognozę oddziaływania na środowisko skoncentrowano się głównie na przedstawieniu informacji zawartych w prognozach oddziaływania na środowisko przyjętych dokumentów regionalnych powiązanych z analizowanym projektem POŚ.

Prognozy oddziaływania na środowisko zostały sporządzone dla następujących dokumentów regionalnych powiązanych z projektem POŚ:

- Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007–2020 (aktualizacja 2009/2010),
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013,
- Strategii Rozwoju Turystyki dla województwa podkarpackiego na lata 2007–2013,
- Planu gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego,
- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego,
- Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2015 wraz z Planem gospodarki odpadami na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2019.

Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007–2020 (aktualizacja 2009/2010)

Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007–2020 wykazała, iż w wyniku realizacji części kierunkowych działań inwestycyjnych prawdopodobne są znaczące oddziaływania na środowisko. Przewiduje się, że znaczące oddziaływania na środowisko mogą wystąpić w efekcie realizacji priorytetów i kierunków działań zidentyfikowanych w ramach następujących obszarów strategicznych:

- **Gospodarka regionu**, w szczególności związane z: rozwojem przedsiębiorczości, działaniami na rzecz podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej regionu poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej oraz potraktowaniem turystyki jako czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez podniesienie konkurencyjności produktu turystycznego.

- **Infrastruktura techniczna**, w szczególności działania związane z: rozwojem inwestycji komunikacyjnych – drogowych, kolejowych i lotniczych, rozwojem inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, zapewnieniem bezpieczeństwa energetycznego poprzez rozbudowę elektroenergetycznego systemu zasilania wysokiego napięcia i rozbudowę infrastruktury związanej z energią odnawialną.
- **Obszary wiejskie i rolnictwo**, w szczególności związane z rozwojem pozarolniczych form działalności gospodarczej.
- **Ochrona środowiska**, przede wszystkim związane z rozwojem gospodarki wodno-ściekowej, ochroną przed powodzią oraz budową i rozbudową instalacji do zagospodarowania i unieszkodliwiania odpadów.

Przeprowadzone w prognozie analizy wskazały, że podczas realizacji zadań określonych w Strategii należy przede wszystkim:

- Zachować spójność i integralność obszarów Natura 2000 (istniejących oraz projektowanych).
- Unikać tworzenia barier dla rozprzestrzeniania się zwierząt oraz prawidłowego funkcjonowania układów przyrodniczych.
- Ograniczać presję inwestycyjną na tereny najcenniejsze pod względem przyrodniczym.
- Ograniczać fragmentację środowiska do niezbędnego minimum.
- Zapewnić drożność korytarzy ekologicznych oraz szlaków migracyjnych zwierząt.

W transgranicznym oddziaływaniu na środowisko istotne miejsce mogą zajmować:

- Działania w zakresie rozbudowy transeuropejskich korytarzy komunikacyjnych i transportowych.
- Działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.
- Wspólne przedsięwzięcia służące powstawaniu nowych, wykraczających poza region produktów turystycznych (np. tworzenie transgranicznej infrastruktury turystycznej).
- Działania na rzecz zachowania obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo oraz ochrony środowiska przyrodniczego (opracowywanie ujednoczonych planów zarządzania i udostępniania obszarów o dużych wartościach przyrodniczo-krajobrazowych, doskonalenie funkcjonowania systemów obszarów prawnie chronionych, badania monitoringowe środowiska i inne działania wspierane w ramach Programów Operacyjnych Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz współpracy transgranicznej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa).

Prognoza oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013 (RPOWP) jest dokumentem nawiązującym bezpośrednio do celów strategicznych, priorytetów i kierunków działań zidentyfikowanych w Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007–2020 i koncentruje się na wybranej grupie działań uzgodnionych z podmiotami i środowiskami zaangażowanymi w rozwój regionu oraz jest spójny z priorytetami i działaniami określonymi w Narodowej Strategii Spójności 2007–2013, Strategii Rozwoju Kraju oraz Strategicznymi Wytocznymi Wspólnoty. Jako cel główny przyjęto wzrost krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki oraz poprawę dostępności przestrzennej Podkarpacia.

W wyniku przeprowadzonych w prognozie analiz i ocen stwierdzono, że istotne niekorzystne oddziaływania na środowisko, zabytki, zdrowie ludzi będą związane głównie z realizacją działań w ramach priorytetów:

- **Infrastruktura techniczna** (priorytet 2),
- **Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom** (priorytet 3),
- **Infrastruktura społeczna** (priorytet 4),
- **Spójność wewnątrzregionalna** (priorytet 5).

W prognozie stwierdzono, że realizacja niektórych działań w obrębie obszarów szczególnie chronionych (głównie w ramach priorytetów 2, 3, 4, 5) zawartych w RPOWP będzie niekorzystnie oddziaływać na środowisko, ale brak realizacji tych działań może także powodować negatywne oddziaływanie na środowisko. Ponadto zaniechanie realizacji może mieć negatywne konsekwencje gospodarcze (stagnacja, brak perspektyw rozwoju, a nawet zastój gospodarczy) oraz społeczne (utrata miejsc pracy, co może doprowadzić do wzrostu zachowań patologicznych, a także powodować migrację ludzi młodych i wykształconych w poszukiwaniu lepszych warunków życia). Może wystąpić także taka sytuacja, że realizacja działań mogących powodować znaczące niekorzystne oddziaływanie na środowisko w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody będzie uzyskiwała społeczną aprobatę, zwłaszcza, gdy będzie to związane z tworzeniem nowych miejsc pracy (nawet tylko na czas realizacji przedsięwzięcia np. gdy będą realizowane nowe odcinki dróg, elektrownie wiatrowe, zbiorniki retencyjne).

Pozytywne oddziaływanie na zdrowie ludzi będzie miała przede wszystkim realizacja działań w ramach priorytetu 6, tj. Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej, a także realizacja działań z zakresu infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz infrastruktury przeciwpowodziowej.

W transgranicznym oddziaływaniu na środowisko bardzo istotne miejsce będą zajmować:

- Działania w zakresie rozbudowy transeuropejskich korytarzy komunikacyjnych i transportowych.
- Działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.
- Wspólne przedsięwzięcia służące powstawaniu nowych, wykraczających poza region produktów turystycznych (tworzenie transgranicznej infrastruktury turystycznej, wymiana doświadczeń).
- Wspólne działania związane z zapobieganiem zagrożeniom środowiska i ochronie walorów przyrodniczo-krajobrazowych obszarów przygranicznych.

Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Turystyki dla województwa podkarpackiego na lata 2007–2013

Przedmiotem analizy prognozy Strategii są obszary priorytetowe, ich poszczególne cele i działania. Jednym z głównych celów przeprowadzenia prognozy było określenie na ile Strategia przyczyni się do wdrażania w województwie podkarpackim zasad zrównoważonego rozwoju, a na ile stanowić będzie dla niego zagrożenie.

Celem strategicznym sformułowanym w ramach obszaru priorytetowego 3 – Przestrzeń turystyczna jest: zrównoważony rozwój i zarządzanie przestrzenią turystyczną. Zakłada on zarządzanie przestrzenią turystyczną, obejmującą unikalne walory przyrodnicze, obszary chronione oraz walory kulturowe w taki sposób, aby nie doszło do zachwiania ładu i naruszenia zasobów, do których mają prawo przyszłe pokolenia. W przypadku obszarów podlegających ochronie, zgodnie z założeniami tego obszaru priorytetowego, rozwój przestrzeni turystycznej uwzględniać ma zachowanie właściwych proporcji pomiędzy ich udostępnianiem, a zasadami ochrony przyrody.

Zadaniem działań zaproponowanych w ramach celu operacyjnego 3.3.: Ochrona środowiska naturalnego i krajobrazu kulturowego ma być dostosowanie aktywności turystycznej do wymogów zrównoważonego rozwoju, wypracowanie modelu zarządzania, który zapewni sukces komercyjny przy równoczesnym poszanowaniu ograniczeń bazy zasobów i ich zdolności do odnawiania się. Osiągnięcie tego celu operacyjnego zapewnić mają działania operacyjne obejmujące:

- stałe prowadzenie edukacji ekologicznej poprzez seminaria, wykłady, imprezy, akcje promocyjne, centra edukacji ekologicznej,
- podnoszenie jakości środowiska naturalnego dzięki realizacji odpowiedniej infrastruktury technicznej: rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, budowę oczyszczalni ścieków, wdrażanie pro środowiskowych rozwiązań w zakresie selekcji odpadów i ich utylizacji, ograniczanie emisji hałasu,
- estetyzację krajobrazu poprzez poprawę estetyki otoczenia obiektów, elementów dróg publicznych i ich otoczenia, małej architektury, reklam, punktów widokowych,
- równomierne rozłożenie ruchu turystycznego w regionie, co polegać ma na dążeniu do odciążenia ruchem turystycznym południowej części obszaru, poprzez tworzenie atrakcji turystycznych na obszarach pozostałych,
- wykorzystanie potencjału krajobrazu kulturowego do poznawania różnorodności przyrody, relacji między przyrodą i sztuką, różnorodności w sztuce i architekturze.

W odniesieniu do zaproponowanych działań, analizy przeprowadzone w Prognozie nie przewidują występowania jednoznacznie negatywnych oddziaływań na środowisko. Można jedynie prognozować, że mogą wystąpić negatywne skutki dla środowiska, wynikające przede wszystkim z:

- procesów inwestycyjnych związanych z realizacją infrastruktury, w tym także pro środowiskowej (jak sieci wodociągowe i kanalizacyjne, oczyszczalnie ścieków),
- awaryjności zastosowanych systemów i urządzeń,
- wzrostu penetracji terenów cennych przyrodniczo, w obrębie których realizowane będą atrakcje turystyczne mające przyczynić się do równomiernego rozmieszczenia turystyki w regionie.

Prognoza oddziaływania na środowisko Planu gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego

Zadaniem opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko planu gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego (WPGO) jest odniesienie się treści planistycznej dokumentu do polityki ekologicznej oraz zasad zrównoważonego rozwoju, a także określenie trendu całościowej polityki gospodarki odpadami prowadzonej na terenie województwa. Prognoza w ogólny, strategiczny sposób rozważa korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji WPGO, bądź skutki odstąpienia od tej realizacji. Głównym jej celem jest określenie możliwych następstw dla środowiska, jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji projektu WPGO, przy czym opisane zamierzenia mają, z założenia, na celu poprawę jakości środowiska. Prognoza wskazuje na możliwe negatywne skutki realizacji projektu WPGO oraz przedstawia zalecenia dotyczące przeciwdziałaniu ewentualnym negatywnym konsekwencjom dla środowiska, a także przedstawia sposoby ich minimalizacji.

Cele i kierunki działań przewidywane w WPGO sprzyjają ochronie środowiska, a ewentualne oddziaływanie realizacji poszczególnych elementów instalacji regionalnych będzie miało zasięg lokalny. Jakość środowiska może ulec pogorszeniu jedynie w miejscach realizacji poszczególnych instalacji regionalnych oraz wzdłuż tras prowadzących do nich, z uwagi na zwiększoną emisję zanieczyszczeń motoryzacyjnych oraz hałasu komunikacyjnego. **Generalnie realizacja zadań, celów przewidzianych w WPGO pozytywnie wpłynie przede wszystkim na:**

- **Zmniejszenie ilości składowanych odpadów.**

- **Ograniczenie degradacji gleb.**
- **Ograniczenie zanieczyszczenia wód.**
- **Poprawę walorów krajobrazowych.**

Przedsięwzięcia przewidziane w projekcie WPGO realizowane będą głównie poza obszarami Natura 2000, parkami narodowymi, rezerwatami przyrody, parkami krajobrazowymi i dotyczyć będą niewielkich powierzchni. Przeprowadzona w Prognozie analiza celów i rozwiązań zawartych w projekcie WPGO nie przewiduje znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko oraz na cele, przedmioty ochrony i integralność obszarów Natura 2000, nie nastąpi także pogorszenie powiązań pomiędzy obszarami Natura 2000.

Nie stwierdzono również, aby w projekcie WPGO była przewidywana realizacja takich przedsięwzięć, których budowa i funkcjonowanie może powodować oddziaływania transgraniczne.

Natomiast brak realizacji projektu WPGO to brak sprawnego systemu gospodarowania odpadami, co może przyczynić się do ich niekontrolowanego składowania, w tym niebezpiecznych, w miejscach przypadkowych, a to może prowadzić do systematycznego pogarszania stanu środowiska, zwłaszcza jakości wód i powietrza.

Prognoza oddziaływania na środowisko Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego jest przestrzennym zapisem Strategii rozwoju województwa. Obecnie jest on aktualizowany. Za aktualne należy uznać następujące wnioski z prognozy:

- Warunkiem ograniczenia znaczącego i niekorzystnego oddziaływania na środowisko przyjętych w Planie kierunków rozwoju, projektowanych przedsięwzięć (zadań i inwestycji ponadlokalnych) jest konsekwentna realizacja ustaleń z zakresu rozwoju infrastruktury technicznej, a zwłaszcza ustaleń dotyczących realizacji przedsięwzięć służących ochronie środowiska oraz ustaleń z zakresu ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska.
- Mając na uwadze zdecydowany postęp technologiczny w zakresie proekologicznych technik inwestycyjnych można stwierdzić, iż określone w Planie kierunki rozwoju i zadania ponadlokalne na obszarach aktywizacji gospodarczej rolniczej, pozarolniczej i obszarach chronionych stwarzają szanse minimalizowania niekorzystnego oddziaływania planowanych, czy już istniejących przedsięwzięć na środowisko.
- Ustalenia Planu dotyczące funkcjonowania obszarów chronionych (istniejących i projektowanych) w znacznym stopniu ograniczają negatywny wpływ realizacji zadań, inwestycji ponadlokalnych na tych obszarach i są zasadne. Są jednak przedsięwzięcia, których skutki realizacji są trudne do zminimalizowania w Planie. Do takich przedsięwzięć należą m.in.: autostrady, drogi szybkiego ruchu.

W prognozie w celu ograniczenia, zminimalizowania negatywnego wpływu przedsięwzięć na środowisko zaproponowano wprowadzenie do ustaleń Planu zapisów dotyczących:

- Konieczności wytyczania tras dróg, po dokładnym zbadaniu ich przebiegu w skali planu miejscowego, oraz wykorzystaniu materiałów zawartych w studiach architektoniczno – krajobrazowym; dokładne zbadanie przebiegu tras komunikacyjnych może wykazać, że istnieje potrzeba przeprowadzenia uzupełniających badań powierzchniowych czy sondażowych.
- Przeprowadzenia szczegółowych analiz mających na celu określenie celowości prowadzenia dróg akurat w miejscach przewidzianych w Planie, a zwłaszcza przecinających tereny Jaśliskiego Parku Krajobrazowego.

- Prowadzenia linii elektroenergetycznych przez tereny parków krajobrazowych, a zwłaszcza przeprowadzania szczegółowych analiz dotyczących możliwości skablowania linii napowietrznych.
- Stosowania, w nowopowstających elektrociepłowniach, ciepłowniach, kotłowniach komunalnych, przemysłowych, osiedlowych, lokalnych do celów grzewczych paliw o dobrej jakości – wysoka wartość opałowa, mała zawartość siarki i popiołu (najkorzystniejszym rozwiązaniem dla funkcjonowania obszarów chronionych byłoby powszechne stosowanie do celów grzewczych takich paliw jak np. gaz, energia elektryczna – wadą tych mediów grzewczych jest wysoka cena) co pozwoliłoby na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska).
- Potrzeby opracowania programów, studiów, strategii rozwoju turystyki na terenach stref predysponowanych do rozwoju takich funkcji (wyszczególnionych w Planie).
- Konieczności wyznaczania przez gminę obszarów przewidzianych pod lokalizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
- Wymuszającego opracowanie katalogów zawierających propozycje obiektów architektonicznych dopuszczalnych do realizacji na terenach poszczególnych parków krajobrazowych; realizacja obiektów zawartych w katalogach będzie miała na celu zachowanie tożsamości poszczególnych parków poprzez niedopuszczenie do realizacji obiektów obcych kulturowo czy agresywnych krajobrazowo.

W prognozie zaproponowano też:

- Wykonanie studiów i analiz dotyczących kompleksowego systemu małej retencji z określeniem potrzeb, kolejności realizacji poszczególnych zbiorników, skutków ekonomicznych i ekologicznych wynikających z realizacji systemu małej retencji oraz oddziaływania na środowisko.
- Opracowanie programu dotyczącego lecznictwa uzdrowiskowego z określeniem profilu leczniczego, wielkości bazy sanatoryjnej, stopnia urbanizacji poszczególnych uzdrowisk jak też miejscowości znajdujących się w ich najbliższym sąsiedztwie. W opracowaniu takim powinny być określone działania jakie należy podjąć aby miejscowości uzdrowiskowe oraz te, w których mają powstać uzdrowiska nie zatraciły swoich walorów.
- Opracowanie programów dotyczących zabezpieczenia rozwoju rolnictwa przy jednoczesnym, maksymalnym zabezpieczeniu wartości środowiska, zwłaszcza w części środkowej województwa – intensyfikacja rolnictwa koliduje z istniejącymi i mającymi powstać obszarami chronionymi.
- Opracowywanie planów i programów zalesień dla całych gmin, przy czym opracowania takie powinny zawierać szczegółowe zapisy dotyczące składu gatunkowego nowych nasadzeń. W programach tych należy wykluczyć tereny nie podlegające zalesieniu (zalesieniu nie powinny podlegać tereny żerowania ptactwa oraz innych zwierząt).
- Opracowanie programu rozwoju sieci nadawczej radiowej i telewizyjnej, który dawałby dyspozycje do lokalizowania dużych ośrodków nadawczych poza obszarami miejskimi oraz podjęcia działań w zakresie badania oddziaływań elektromagnetycznych.
- Opracowanie studium określającego granice obszarów bezpośredniego i pośredniego zagrożenia powodzią, zgodnie z przepisami szczególnymi.
- Wszystkie parki krajobrazowe powinny mieć opracowane plany ochrony, w których szczególne miejsce powinno być poświęcone zasadom turystycznego udostępniania terenów parków.

- W planach ochrony parków krajobrazowych oraz w innych opracowaniach stanowiących prawo miejscowe powinny być stworzone warunki do ochrony terenów parków przed przeinwestowaniem turystycznym, utratą walorów przyrodniczych i kulturowych.

Prognoza oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2015 wraz z Planem gospodarki odpadami na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2019

Z przeprowadzonych w prognozie analiz wynika, że najbardziej korzystne dla środowiska będą działania realizowane w ramach priorytetów:

- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów.
- Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej.
- Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb.

Najwięcej potencjalnie niekorzystnych oddziaływań na środowisko będzie wiązać się z realizacją działań w ramach priorytetów:

- Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych.
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska.
- Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych.

W wyniku przeprowadzonych w prognozie analiz nie stwierdzono przedsięwzięć, których realizacja mogłaby powodować oddziaływania transgraniczne. Wszystkie, zarówno istniejące, jak i projektowane instalacje są położone w znacznej odległości od granicy z Ukrainą i Słowacją i nie będą miały negatywnego wpływu na środowisko w strefach przygranicznych.

W zapobieganiu ewentualnym transgranicznym oddziaływaniom na środowisko istotne miejsce będą zajmować wspólne działania państw na rzecz zachowania obszarów cennych krajobrazowo oraz ochrony środowiska przyrodniczego m.in. poprzez:

- Opracowywanie ujednoczonych planów zarządzania i udostępniania obszarów o wartościach przyrodniczo-krajobrazowych.
- Doskonalenie funkcjonowania systemów obszarów prawnie chronionych.
- Badania monitoringowe środowiska oparte na wieloletnich, obustronnych obserwacjach itp.

Szczególnie ważne będą działania związane z monitorowaniem zmian środowiska, uwzględniające informowanie, ostrzeganie i reagowanie pod kątem potencjalnych zagrożeń. Ważną i niezbędną będzie współpraca transgraniczna odpowiednich służb ochrony środowiska i jednostek ratowniczych.

Nie opracowano prognozy oddziaływania na środowisko Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009–2012 z perspektywą do 2016r. ponieważ nie przeprowadzono strategicznej oceny oddziaływania na środowisko tego dokumentu.

3. Analiza i ocena istniejącego stanu środowiska na terenach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektu POŚ

3.1. Istniejący stan środowiska

3.1.1. Położenie, rzeźba terenu, klimat

Województwo podkarpackie położone jest w południowo-wschodniej części Polski, zajmuje powierzchnię 17846km², co stanowi 5,7% powierzchni kraju.

Południowa i wschodnia granica województwa podkarpackiego pokrywa się z granicą państwową. Od zachodu sąsiaduje z województwem małopolskim, od północno-zachodu z województwem świętokrzyskim, a od północy z województwem lubelskim. Według J.Kondrackiego obszar województwa położony jest w obrębie następujących makroregionów: Roztocze, Wyżyna Lubelska, Kotlina Sandomierska, Pogórze Środkowobeskidzkie, Beskidy Środkowe, Płaskowyż Sańsko-Dniestrzański, Beskidy Lesiste.

Rzeźba terenu jest znacznie urozmaicona, zwłaszcza w południowej części województwa oraz w obrębie Pogórzy. Regiony fizjograficzne układają się w dość wyraźne pasma, o ogólnym przebiegu z północnego zachodu na południowy wschód. Granice pomiędzy nimi są dość wyraźnie zaznaczone.

Warunki klimatyczne województwa są dość silnie zróżnicowane. Wynika to z położenia geograficznego oraz rzeźby terenu.

W obrębie województwa podkarpackiego wyróżnione zostały trzy zasadnicze rejony klimatyczne:

- nizinny (północna część województwa – Kotlina Sandomierska) – charakteryzuje się długim upalnym latem, ciepłą zimą i stosunkowo niedużą roczną sumą opadów – od 565 mm w okolicach Tarnobrzega do 700 mm na Płaskowyżu Kolbuszowskim,
- podgórski (środkowa część województwa – Pogórze Karpackie) – ma charakter przejściowy między nizinnym, a górskim (podgórski). Średnia opadów wynosi w części zachodniej 700–750 mm, w części wschodniej 750–800 mm,
- górski (południowa część województwa – Beskid Niski oraz Bieszczady) – cechuje duża ilość opadów wynosząca 800–1000 mm w ciągu roku. W niektórych partiach Bieszczadów suma ta wzrasta nawet do 1150–1200 mm.

Występują tu głównie wiatry południowe, nawiązujące do układu dolin głównych rzek województwa.

3.1.2. Wody powierzchniowe i podziemne

Województwo podkarpackie zaliczane jest do regionów posiadających stosunkowo duże zasoby wód powierzchniowych. Rzeki wypływające z obszaru województwa (bez Wisły) prowadzą 8% zasobów krajowych (według szacunków w roku średnim).

Zasoby wód województwa są nierównomiernie rozmieszczone, a ich wielkość jest zmienna. Wielkość zasobów waha się od 3,9 mld m³ w latach suchych do 5,0 mld m³ w latach mokrych. W północno-zachodniej części województwa zasoby wód są większe niż w części południowej. Wynika to m.in. ze zróżnicowania warunków hydrologicznych w poszczególnych latach oraz górskiego charakteru większości rzek województwa podkarpackiego.

Znaczna część zasobów wodnych jest niewykorzystana ze względu na brak dostatecznej zabudowy hydrotechnicznej.

Na terenie województwa znajdują się 3 duże zbiorniki wodne:

- zbiornik zaporowy Solina na Sanie,
- zbiornik zaporowy Myczkowce na Sanie,
- zbiornik zaporowy Besko na Wisłoku.

Według rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. Nr 126, poz. 878) na terenie województwa podkarpackiego występuje w całości lub w części 10 zbiorników wód podziemnych (tabela 2).

Tabela 2. Podstawowe dane Głównych Zbiorników Wód Podziemnych województwa podkarpackiego (wg Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych)

Numer zbiornika	Nazwa zbiornika	Powierzchnia [km ²]	Szacunkowe zasoby dysp. [tys. m ³ /d]
425	Zbiornik Dębica-Stalowa Wola-Rzeszów	2194,0	576.00
426	Dolina kopalna Kolbuszowa	60,0	16.80
429	Dolina Przemysł	137,0	38.60
430	Dolina rzeki San	83,2	5.50
431	Zbiornik warstw Krosno (Bieszczady)	1220,0	25.00
432	Dolina rzeki Wisłok	172,0	22.00
433	Dolina rzeki Wisłoka	200,0	26.00
406	Zbiornik Niecka lubelska (Lublin)	7492,5	1330
407	Niecka lubelska (Chełm-Zamość)	9015.00	1127.50
428	Dolina kopalna Biłgoraj-Lubaczów	290.00	76.20

W obrębie województwa podkarpackiego znajduje się tylko część powierzchni zbiorników nr 406, 407 i 428.

W ww. rozporządzeniu nie został ujęty **GZWP Nr 424 Dolina Borowej**. Jest on uwzględniany na mapach Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie.

Zasoby wód podziemnych rozmieszczone są na terenie województwa podkarpackiego nierównomiernie. W porównaniu z zasobami innych regionów kraju są niewielkie. Występowanie wód podziemnych oraz zasoby są ściśle związane z budową geologiczną.

Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych możliwe do wykorzystania dla celów gospodarczych szacowane są na 503,9 hm³, co stanowi 3% zasobów krajowych (wg rocznika „Ochrona środowiska” GUS, 2011r.), z czego:

- w utworach czwartorzędowych 451,6 hm³,
- w utworach trzeciorzędowych 39 hm³,
- w utworach kredowych 13 hm³,
- w utworach starszych 0,3 hm³.

W zakresie planowania i gospodarowania wodami w województwie podkarpackim obowiązują dwa dokumenty: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły oraz Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dniestru, które zostały zatwierdzone na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 22 lutego 2011r. Ich zadaniem jest usprawnienie działań w osiągnięciu celów środowiskowych, dla wód powierzchniowych oraz obszarów chronionych i dla wód podziemnych, ustalonych na mocy Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW). Przewidzianym dla nich terminem jest rok 2015r.

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Zgodnie z RDW, celem środowiskowym dla naturalnych części wód powierzchniowych jest osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla części wód silnie zmienionych i sztucznych – osiągnięcie co najmniej dobrego potencjału ekologicznego. W przypadku jednolitych części wód będących w bardzo dobrym stanie/potencjale ekologicznym celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu/potencjału. Istotnym warunkiem w realizacji celu jest również osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych.

Dla obszarów chronionych przyjmuje się obecnie jako cel środowiskowy osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu.

Wg planów gospodarowania wodami w województwie podkarpackim 23 JCW (tabela 3) są zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, co stanowi 6,6% wszystkich jednolitych części wód powierzchniowych województwa.

Tabela 3. Jednolite części wód powierzchniowych województwa podkarpackiego zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych

Lp.	Kod JCW	Nazwa JCW	Typ JCW	Status JCW
1.	PLRW200017219669	Dąbrówka	Potok nizinny piaszczysty	Silnie zmieniona
2.	PLRW20002621952	Dopływ spod Sielca	Cieki w dolinach wielkich rzek nizinnych	Naturalna
3.	PLRW200017219649	Kaczówka	Potok nizinny piaszczysty	Naturalna
4.	PLRW2000122181529	Kaczalnik	Potok fliszowy	Naturalna
5.	PLRW2000262191149	Kanał Chorzelowski	Cieki w dolinach wielkich rzek nizinnych	Naturalna
6.	PLRW200026219112	Kanał Kliszowski	Cieki w dolinach wielkich rzek nizinnych	Naturalna
7.	PLRW2000172196389	Łuczek	Potok nizinny piaszczysty	Naturalna
8.	PLRW2000172196369	Konieczpólka	Potok nizinny piaszczysty	Naturalna
9.	PLRW2000172196729	Mokrzyszówka	Potok nizinny piaszczysty	Naturalna
10.	PLRW20002621938	Piskorzeniec	Cieki w dolinach wielkich rzek nizinnych	Naturalna
11.	PLRW200017219652	Przyrwa	Potok nizinny piaszczysty	Naturalna
12.	PLRW200017219898	Sanna	Potok nizinny piaszczysty	Naturalna
13.	PLRW2000623229	Sanna od źródeł do Stanianki	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych	Silnie zmieniona
14.	PLRW2000192329	Sanna od Stanianki do ujścia	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta	Silnie zmieniona
15.	PLRW2000726614591	Solokija od źródeł do granic RP	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym	Naturalna
16.	PLRW200017219634	Trześniówka do Karolówki	Potok nizinny piaszczysty	Silnie zmieniona
17.	PLRW200019219699	Trześniówka od Karolówki do ujścia	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta	Silnie zmieniona
18.	PLRW200017219829	Łęg do Turka	Potok nizinny piaszczysty	Silnie zmieniona
19.	PLRW200019219839	Łęg od Turki do Przyrwy (bez Przyrwy)	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta	Silnie zmieniona
20.	PLRW200019219853	Łęg od Przyrwy (z Przyrwą od Dąbrówki do ujścia) do Murynia	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta	Naturalna
21.	PLRW20002121799	Wisła od Dunajca do Wisłoki	Wielka rzeka nizinna	Silnie zmieniona
22.	PLRW20002121999	Wisła od Wisłoki do Sanu	Wielka rzeka nizinna	Silnie zmieniona
23.	PLRW200017219689	Żupawka	Potok nizinny piaszczysty	Silnie zmieniona

Ramowa Dyrektywa Wodna przewiduje dla wód podziemnych, jako cel środowiskowy, osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ilościowego oraz chemicznego poprzez:

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych (z zastrzeżeniami wymienionymi w RDW),
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych,
- wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego wskutek działalności człowieka.

Żadna z jednolitych części wód podziemnych województwa podkarpackiego nie jest zagrożona nieosiągnięciem zakładanych celów środowiskowych.

Plany gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy przewidują również odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych. Dotyczą one:

- czasu – cel możliwy do osiągnięcia do 2021r. lub najpóźniej do 2027r. w sytuacji braku możliwości technicznych, dysproporcji kosztów realizacji działań, a także warunków naturalnych niepozwalających na poprawę stanu wód,
- ustaleń celów mniej rygorystycznych w wyniku braku możliwości technicznych i dysproporcji kosztów w realizacji działań,
- czasowego pogorszenia stanu wód, np. przy realizacji inwestycji dotyczących ochrony przeciwpowodziowej,
- nieosiągnięcia celów ze względu na realizację nowych inwestycji.

3.1.3. Gleby

Ogólnie na obszarze województwa występują gleby terenów równinnych i obszarów górskich. W obrębie Kotliny Sandomierskiej dominują gleby rdzawe bielcowane. Ponadto prócz gleb rdzawych bielcowych w poszczególnych mezoregionach, wchodzących w skład makroregionu Kotliny Sandomierska, wykształciły się również gleby płowe bielcowe oraz gleby płowe odgórnie oglejone. Natomiast w dolinach rzek i potoków występują urodzajne mady, powstające z aluwialnych osadów rzecznych.

W części północnej województwa, na terenach nizinnych, dominują gleby rdzawe bielcowane. Ponadto oprócz gleb rdzawych bielcowych, na mniejszych powierzchniach, głównie w okolicach Mielca, Kolbuszowej, Sokołowa Małopolskiego oraz w powiecie lubaczowskim, wykształciły się gleby płowe bielcowe. Wzdłuż granicy z województwem lubelskim znaczne powierzchnie zajmują gleby bielcowe i bielice. W północnej części powiatu dębickiego, a także w okolicach Leżajska oraz wzdłuż granicy gminy Radymna i Wielkie Oczy występują gleby płowe odgórnie oglejone. Natomiast w dolinach głównych rzek województwa i większych potoków występują urodzajne mady.

Gleby środkowej części województwa, w pasie pogórzy, są często wietrzelinami skał osadowych fliszu karpackiego. Znaczne obszary pogórzy pokrywają gleby płowe odgórnie oglejone. W pasie Rzeszów – Łańcut – Przeworsk dominują gleby brunatne kwaśne. W rejonie Jarosławia, Przemyśla i Przeworska wykształciły się czarnoziemy leśno – łąkowe oraz gleby brunatne właściwe i wylugowane. Są to najlepsze gleby w województwie.

W południowej części województwa gleby nie wykazują dużej zmienności. Dominują tu gleby brunatne kwaśne oraz gleby słabo wykształcone kwarcowo – krzemianowe skaliste. Na krańcach południowych oraz południowo-wschodnich województwa występują słabo wykształcone gleby kwarcowo-krzemianowe skaliste.

W województwie podkarpackim najwięcej gleb zaliczanych jest do klasy IV (43%). Gleby bardzo dobre i dobre (kl. od I do III) stanowią około 30%.

Większość gleb w województwie zaliczana jest do kompleksów żytnych z dużym udziałem kompleksu żytного bardzo dobrego. Północną część województwa i pasma Pogórzy zajmują gleby zaliczane do kompleksu pszenno-bardzo dobrego i dobrego. W południowej części województwa przeważają gleby kompleksu zbożowego górskiego, gleby kompleksu owsiano-ziemniaczanego i owsiano-pastewnego górskiego.

3.1.4. Surowce mineralne

Województwo podkarpackie zalicza się do średnio zasobnych w kopaliny. Ich występowanie wiąże się bezpośrednio z budową geologiczną danego rejonu. Na terenie województwa (stan na koniec 2010 roku) znajduje się 986 udokumentowanych złóż różnych kopalin, o zróżnicowanej wielkości zasobów i zasięgu przestrzennym. Złóża kopalin występujących na terenie województwa obejmują cztery zasadnicze grupy surowców, wydzielane w zależności od głównego przeznaczenia i możliwości zastosowania, tj.:

- **surowce energetyczne** – gaz ziemny występuje głównie na terenie powiatów: rzeszowskiego, leżajskiego, przemyskiego, przeworskiego, łańcuckiego, jarosławskiego, lubaczowskiego i dębickiego. Złóża ropy naftowej koncentrują się w rejonie Jasła, Krosna, Sanoka oraz Dębicy i Rzeszowa,
- **surowce chemiczne** – rozpoznane są złoża siarka rodzimej – zlokalizowane są w rejonie Tarnobrzega i Lubaczowa, oraz diatomity (skała diatomitowa) na terenie gminy Bircza,
- **surowce skalne i inne:**
  - **kamienie łamane i bloczne** – reprezentowane przez piaskowce, wapienie i łupki menilitowe występują na terenie powiatów: bieszczadzkiego, krośnieńskiego, sanockiego i przemyskiego,
  - **wapienie i margle dla przemysłu wapiennego i cementowego** – występują w powiatach: lubaczowskim i stalowowolskim,
  - **piaski i żwiry** – największe zasoby niezagospodarowane oraz podlegające eksploatacji znajdują się głównie w powiatach: dębickim, mieleckim, przemyskim, przeworskim i stalowowolskim,
  - **piaski szklarskie** – występują w rejonie Lubaczowa,
  - **surowce ilaste ceramiki budowlanej** – największe zasoby występują w powiatach: kolbuszowskim, mieleckim, przeworskim, rzeszowskim, stalowowolskim i jasielskim,
  - **gipsy** – udokumentowane złoża znajdują się na terenie gminy Kańczuga i gminy Lubenia. Złoża gipsów rozpoznano również na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie w rejonie Broniszowa,
  - **piaski kwarcowe** – charakteryzują się wysoką zawartością krzemionki i dobrą segregacją ziaren, mają zastosowanie do produkcji betonów komórkowych i cegły wapienno-piaskowej, złoża udokumentowano w powiecie stalowowolskim i leżajskim,
  - **surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego** – mają zastosowanie do produkcji kruszyw ceramicznych, a udokumentowane w północno-wschodniej części Kotliny Sandomierskiej,
  - **surowce ilaste do produkcji cementu** – mają zastosowanie w przemyśle cementowym do korekcji surowca podstawowego, którym są z reguły wapienie i margle, udokumentowane w obrębie Kotliny Sandomierskiej trzy złoża nie są eksploatowane, ich zasoby stanowią ok. 25% zasobów krajowych,

- **torfy** – występują praktycznie na terenie całego województwa. Torfy lecznicze (borowiny) udokumentowano w powiecie lubaczowskim,
- **wody lecznicze** – rozpoznano, a częściowo udokumentowano zasoby wód mineralnych, wód zmineralizowanych oraz solanek w następujących powiatach: leskim, brzozowskim, dębickim, krośnieńskim, lubaczowskim, sanockim, stalowowolskim, rzeszowskim, jasielskim. Tylko część tych zasobów została dobrze rozpoznana i udokumentowana. Wody lecznicze udokumentowane zostały w rejonie Iwonicza-Zdroju, Lubatówki, Rymanowa Zdroju, Polańczyka, Horyńca-Zdroju oraz w Latoszynie gm. Dębica.

W roku 2011 liczba udokumentowanych na terenie województwa złóż znacznie się zwiększyła (1130 złóż), co wynika z istotnej liczby udokumentowanych, niewielkich powierzchniowo, nowych złóż surowców powszechnie występujących tj. przede wszystkim piasków i żwirów oraz surowców ilastych ceramiki budowlanej.

3.1.5. Powietrze

Zanieczyszczenie powietrza w województwie podkarpackim powodowane jest głównie przez emisję antropogeniczną. Najpowszechniej występujące w powietrzu atmosferycznym zanieczyszczenia to gazy i pyły pochodzące z procesów energetycznego spalania paliw.

Podstawowymi źródłami emisji są: przemysł i energetyka, transport na drogach krajowych oraz sektor komunalno-bytowy. Emisja ze źródeł punktowych (przemysłowych) systematycznie ulega zmniejszaniu, co jest efektem wprowadzania nowoczesnych technologii w procesach produkcji i w procesach energetycznego spalania paliw oraz stosowania skutecznych urządzeń redukcyjnych. Województwo podkarpackie pod względem emisji zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych zajmuje stale jedno z ostatnich miejsc w kraju (w roku 2010 zajmowało 14 miejsce w emisji pyłów i 14 miejsce w emisji gazów).

Najwięcej zanieczyszczeń gazowych w 2010r. wprowadzonych zostało do powietrza na terenie powiatu stalowowolskiego, mieleckiego, jasielskiego oraz w obrębie Rzeszowa. Najwięcej zanieczyszczeń pyłowych wyemitowano w powiecie mieleckim, powiecie stalowowolskim, sanockim, ropczyko-średziszowskim i jasielskim oraz w Rzeszowie.

Zjawiskiem niekorzystnym jest wzrastająca ilość zanieczyszczeń z emisji niskiej. Pyły i gazy są emitowane przede wszystkim w sezonie zimowym i pochodzą głównie z indywidualnych systemów grzewczych, w których stosowane są najczęściej paliwa stałe.

Pod względem jakości powietrza województwo zalicza się do czystszych regionów w Polsce. Zanieczyszczenia objęte programem badań (zanieczyszczenia gazowe i metale w pyłe zawieszonym) na obszarze całego województwa nie wykazują przekroczeń ustalonych wartości kryterialnych.

W zakresie jakości powietrza problem stanowi wysoki poziom zanieczyszczenia pyłem PM10 oraz benzo(a)pirenem w kilku największych miastach województwa (Rzeszów, Przemyśl, Jarosław, Krosno, Jasło, Mielec i Nisko). Dodatkowo na obszarach tych miast odnotowano wysokie zanieczyszczenie pyłem PM2,5. Zanieczyszczenie pyłem i benzo(a)pirenem jest wyższe w okresie grzewczym niż w okresie letnim. W okresie letnim (od maja do sierpnia) nie notowano przekroczeń dopuszczalnych norm określonych dla pyłu PM10. Stwierdzone ponadnormatywne zanieczyszczenie w miastach sprawia, iż na oddziaływanie zanieczyszczeń narażona jest duża liczba mieszkańców.

3.1.6. Klimat akustyczny

Klimat akustyczny województwa podkarpackiego kształtowany jest głównie przez hałas komunikacyjny. Województwo podkarpackie w skali kraju należy do województw średnio

zagrożonych hałasem. Największe zagrożenie hałasem komunikacyjnym występuje wzdłuż dróg o największym natężeniu ruchu (drogi krajowe, wojewódzkie).

Badania hałasu są prowadzone w ramach państwowego monitoringu środowiska i wskazują, że zagrożenie nadmiernym hałasem jest powszechne i ma tendencję wzrostową.

W latach 2010 i 2011 zostały przeprowadzone przez WIOŚ w Rzeszowie badania w ramach państwowego monitoringu środowiska na terenie miast: Przemyśl, Krosno i Strzyżów (rok 2010) oraz w Nisku, Łańcucie, Ustrzykach Dolnych (rok 2011). Uzyskane wyniki znacznie przekraczały dopuszczalne standardy akustyczne w stosunku do funkcji spełnianej przez dany teren. Badania wykazały również, że uciążliwość hałasu była największa w najbliższym otoczeniu punktów pomiarowych (ulic w miastach).

3.1.7. Promieniowanie elektromagnetyczne

W latach 2005–2007 monitoring poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, ukierunkowany był na badanie potencjalnych oddziaływań źródeł promieniowania na środowisko i miał na celu potwierdzenie lub wykluczenie zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi.

Na podstawie wyników przeprowadzonych badań nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych na badanych obszarach. Najwyższe wartości zostały zanotowane w Przemyślu.

W 2011 roku w ramach państwowego monitoringu środowiska zostały przeprowadzone przez WIOŚ w Rzeszowie badania poziomu pól elektromagnetycznych. Z przeprowadzonych badań wynika, że poziomy promieniowania elektromagnetycznego w środowisku na obszarze województwa są bardzo niskie, a średni poziom promieniowania elektromagnetycznego nie przekracza 3% wartości dopuszczalnej. Największe średnie poziomy pól elektromagnetycznych odnotowywane były w dużych aglomeracjach, gdzie wiele źródeł promieniowania jest jednocześnie aktywnych.

3.1.8. Zasoby przyrodnicze

Województwo podkarpackie charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem siedlisk przyrodniczych. Występują tu gatunki roślin rzadkich i chronionych. Stwierdzono występowanie co najmniej 60 gatunków roślin ujętych w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin, z czego 12 gatunków mających naturalne stanowiska. Należą do nich m.in.: szachownica kostkowata, chaber Kotschyego, ostrożeń siedmiogrodzki, różanecznik żółty, turzyca dacka, turzyca skalna, tojad wiechowaty.

Bogactwo przyrodnicze województwa to także bardzo zróżnicowana gatunkowo fauna. Największą różnorodnością gatunków charakteryzują się Bieszczady, Beskid Niski oraz rejony pogórzy. Stwierdzono tu występowanie gatunków puszczańskich i drapieżników. Do najbardziej cennych należą: żbik, niedźwiedź, ryś, wilk, których podkarpackie populacje stanowią trzon ich populacji krajowych. W Bieszczadach występuje także populacja żubra.

Stwierdzono, że w obrębie województwa rozmnaża się co najmniej 57 gatunków kręgowców ujętych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, w tym, co najmniej 13 gatunków ssaków, 29 ptaków, 2 gadów, 3 płazów i 10 ryb.

Najliczniej występującymi populacjami bezkręgowców są m.in.: niepylak mnemosyna, nadobnica alpejska, modliszka zwyczajna. Wśród bezkręgowców co najmniej 80 to endemity wschodniokarpackie.

Z gatunków chronionych występują tu rzadkie gatunki nietoperzy. Należą do nich: nocek Bechsteina, nocek orzęsiony, podkowiec mały, mroczek posrebrzany, nocek orzęsiony, mroczek pozłocisty.

Na terenie województwa występują silne populacje chronionych gatunków ptaków m.in.: takich jak: orzeł przedni, bocian czarny, orlik krzykliwy, derkacz, dzięcioł białoszyi, pliszka górską, muchołówka białoszyja, dzięcioł trójpalczasty, pustułka, jarząbek, przepiórka, derkacz, puchacz, puszczyk uralski, żońa, kraska, dzięcioł białogrzbisty, dzięcioł trójpalczasty, pluszcz, kłaskawka, drozd obrożny, muchołówka białoszyja, orzechówka. Stwierdzono tu również lęgi tak rzadkich gatunków chronionych jak: podgorzalka, nurogęs, kania czarna, bielik, błotniak łąkowy, cietrzew, głuszec, zielonka, bączek, rożeniec, szcudłak, sieweczka obrożna, rybitwa białoczelna, rybitwa białowąsa, sóweczka, włośchatka, siwerniak, płochacz halny, podróżniczek, wąsatka, dzierzba czarnoczelna. Na terenie województwa występuje 10 gatunków dzięciołów, czyli wszystkie gatunki jakie występują w Polsce.

Bardzo cennymi, chronionymi gatunkami gadów i płazów są m.in.: wąż eskulapa, gniewosz plamisty, salamandra plamista, żaba dalmatyńska, traszka karpacka.

Rzeki województwa są miejscem występowania wielu gatunków ryb, w tym chronionych i bardzo rzadkich. Należą do nich: głowacica, kielb Kesslera (jedyne stanowisko w Polsce), koza złotawa, różanka, kielb białopłetwy, piskorz, piekielnica, minóg strumieniowy i minóg ukraiński.

Najbardziej cenne pod względem przyrodniczym tereny zostały objęte różnymi formami ochrony przyrody. Większość najcenniejszych i najlepiej zachowanych zbiorowisk roślinnych i stanowisk roślin chronionych znalazła się w obrębie parków narodowych oraz rezerwatów przyrody.

W ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 w obrębie województwa wyznaczono 8 Obszarów Specjalnej Ochrony Ptaków i projektuje się wyznaczenie 55 Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk.

Zagrożeniem dla zasobów przyrodniczych są gatunki obce i inwazyjne. Na terenie województwa podkarpackiego problemem jest występowanie barszczu Sosnowskiego (*Heraclium sosnowskyi* Manden). Roślina ta, w niewielkim nasileniu, została stwierdzona na terenie powiatów: dębickiego w miejscowości Pilzno, przemyskiego w miejscowościach Kupiatycze i Korytniki, jarosławskiego w miejscowości Jankowice, mieleckiego w miejscowości Kielki, rzeszowskiego w miejscowości Boguchwała, leżajskiego w miejscowości Przychojec, krośnieńskiego w miejscowości Lipowiec, sanockiego w miejscowości Karlików, a także bieszczadzkiego – na terenie gminy Ustrzyki Dolne. Występuje ona na nieużytkach rolnych, na brzegach rzeki San oraz w rowach melioracyjnych. Występowanie barszczu Sosnowskiego w dużym nasileniu zostało stwierdzone w powiecie krośnieńskim w miejscowości Zawadka Rymanowska, w powiecie jasielskim w miejscowościach Krempna i Kotań, w powiecie bieszczadzkim w miejscowościach Trzcianiec i Krościenko oraz w powiecie sanockim w miejscowości Płonna. Należy zaznaczyć, że barszcz Sosnowskiego jest rośliną, która stanowi zagrożenie dla siedlisk przyrodniczych, roślin oraz dla zdrowia ludzi.

3.1.9. Tereny zdewastowane

Grunty zdewastowane i zdegradowane, wymagające rekultywacji zajmują 1809ha (stan na koniec 2010r.) powierzchni województwa podkarpackiego. Największy udział mają tu grunty zdewastowane, stanowiąc blisko 96% powierzchni ogólnej wymagającej rekultywacji. Największe powierzchnie gruntów zdewastowanych i zdegradowanych powstały w wyniku intensywnej działalności eksploatacyjnej surowców mineralnych, zwłaszcza kruszyw i siarki (90%). Są to głównie tereny poeksploatacyjne górnictwa siarkowego w rejonie tarnobrzeskim. Na terenie powiatu tarnobrzeskiego grodzkiego i ziemskiego znajduje się ponad 50% wszystkich gruntów zdewastowanych w województwie.

W roku 2010 zostało zrekultywowane blisko 61ha gruntów, z czego zagospodarowano na cele rolnicze 55ha i na cele leśne 5ha.

Powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych sukcesywnie zmniejsza się. W wyniku prowadzonej rekultywacji tereny przekazywane są ponownie na cele rolnicze i leśne oraz usługowe, w tym głównie rekreacyjne.

3.2. Ocena stanu środowiska

3.2.1. Stan czystości wód powierzchniowych

Ocena jakości jednolitych części wód powierzchniowych była przeprowadzona w 2011 roku. W odniesieniu do obszarów chronionych **stan ekologiczny rzek** był określony w 16 naturalnych JCW, a **potencjał ekologiczny** w 15 silnie zmienionych JCW. W żadnej z JCW nie odnotowano złego stanu lub potencjału odpowiadającego najniższej, V klasie jakości wód. W 4 JCW stwierdzono bardzo dobry stan ekologiczny (I klasa), w 8 JCW – dobry stan (II klasa), a w 4 odnoszących się do JCW silnie zmienionych – dobry i powyżej dobrego potencjał ekologiczny (I i II klasa). W 13 JCW odnotowano umiarkowany stan lub potencjał ekologiczny (III klasa), natomiast w pozostałych 6 – słaby stan lub potencjał ekologiczny - IV klasa (tabela 4). Podsumowując, 45,7% JCW charakteryzowały się stanem lub potencjałem ekologicznym na poziomie dobrym i wyższym niż dobry, pozostałe 54,3% stanem lub potencjałem ekologicznym poniżej dobrego.

Tabela 4. Stan lub potencjał ekologiczny rzek w jednolitych częściach wód powierzchniowych monitoringu obszarów chronionych województwa podkarpackiego w 2011r.

Lp.	Ocena	Nazwa jednolitej części wód powierzchniowych (JCW)
1.	Bardzo dobry stan ekologiczny	Kłopotnica, Solinka od Wietliny do ujścia, Hoczewka, Sanoczek,
2.	Dobry stan ekologiczny	Wisłoka do Rzeszówki, Wisłoka od Ryja do Dębownicy, Wisłoka od Rzeszówki do Ropy, Ostra, Wiar od Sopotnika do granicy państwa, Wyrwa, Łukawica, Jodłówka
3.	Dobry i powyżej dobrego potencjał ekologiczny	Wisłoka od Rzeki do Pot. Kielkowskiego, Tyrawka, Wisłok do zbiornika Besko, Wisłok od zbiornika Besko do Czarnego Potoku
4.	Umiarkowany stan ekologiczny	Szkoło od granicy państwa do ujścia, Lubaczówka od Łukawca do ujścia, Strwiąż do granicy państwa
5.	Umiarkowany potencjał ekologiczny	Zgórska Rzeka, Wisłoka od Ropy do Pot. Chotowskiego, Brzeźnica od Dopł. z Łączek Kucharskich do ujścia, Wisłoka od potoku Kielkowskiego do ujścia, Babulówka, Wiar od granicy państwa do Ujścia, Lubaczówka od granicy państwa z Sołotwą od Glinianki do Łukawca, Morwawa, Wisłok od zbiornika Rzeszów do Starego Wisłoka, Wisłok od Starego Wisłoka do ujścia
6.	Słaby stan ekologiczny	Dopływ z Wiktorca,
7.	Słaby potencjał ekologiczny	Ropa od Sitniczanki do ujścia Przyrwa do Dąbrówki, Wisłok od Czarnego Potoku do Stobnicy, Stobnica od Łądzierza do ujścia, Wisłok od Stobnicy do zbiornika Rzeszów

Źródło: na podstawie danych WIOŚ: www.wios.rzeszow.pl/pl/14,54,84,472/2/w_2011_roku.html

Badania jakości jednolitych części wód przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia wykazały, że w 76,8% klasyfikowanych JCW spełnione są wymagania. Nie zostały spełnione wymagania w następujących JCW: Wisłoka od Potoku Chotowskiego do Rzeki, gdzie w punkcie pomiarowo-kontrolnym Wisłoka – Podgrodzie oznaczono kategorię A3 ze względu na wskaźnik „indeks fenolowy” oraz w Wisłocie od potoku Kielkowskiego do ujścia (ppk. Wisłoka – Wojsław), w Sanie od Olszanki do Wiaru (ppk. San – Ostrów) i w Sanie od Huczek do Wisłoka bez Wisłoka (ppk. San – Radymno) ze względu na przekroczenie kategorii A3.

Przeprowadzona w 2011r. ocena stanu wód w zbiornikach zaporowych (mających status silnie zmienionych części wód) obejmowała dwa zbiorniki: Solina i Besko. Wg programu monitoringowego są to obszary chronione ze względu na jednolite części wód przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. W obydwu zbiornikach zostały spełnione wymagania dla obszarów chronionych. Badania wykazały w nich kategorię A2 – wód

wymagających typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji dekantacji, filtracji oraz dezynfekcji.

W 2011r. przeprowadzono cenę dotyczącą spełniania wymagań dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków oraz gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie. Analiza wyników wykazała, że spełnione są wymagania w 69,8% ocenianych JCW. Nie zostały spełnione warunki w następujących JCW: Ropa od Sitniczanki do ujścia, Wisłok od Czarnego Potoku do Stobnicy, Stobnica od Łądzierza do ujścia, Wisłok od Stobnicy do zbiornika Rzeszów oraz Strwiąż do granicy państwa.

Badania dotyczące oceny jakości wód obszarów chronionych będących jednolitymi częściami wód przeznaczonymi do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych były przeprowadzone tylko dla jednej JCW, dla Wisłoki od Rzeki do Pot. Kiełkowskiego w ppk. Wisłoka – Przeclaw. Wody te spełniają warunki określone dla wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych.

W przeprowadzonej ocenie stwierdzono, że na terenie województwa nie występuje niebezpieczeństwo zagrożenia eutrofizacją związaną z zanieczyszczeniami związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, w związku z tym nie ma potrzeby wyznaczania obszarów zagrożenia.

W 2011r. odnotowano w 84,2 % JCW stan chemiczny rzek dobry, w pozostałych 15,8 % stan chemiczny poniżej dobrego (w Jasiołce od Panny do Chlebianki, w Wisłoku od Stobnicy do zbiornika Rzeszów oraz Strwiążu do granicy państwa). Zdecydowały o tym przede wszystkim stężenia wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych: benzo(g,h,i)-peryleny i indeno(1,2,3-cd)pirenu.

W 2011r. wykonano ocenę stanu w 32 JCW. Stan dobry stwierdzono tylko w 21,9 % JCW, w pozostałych 78,1 % odnotowano zły stan. W 12 JCW ocena była sporządzona na podstawie jednego warunku.

3.2.2. Stan czystości wód podziemnych

Monitoring jakości wód podziemnych województwie podkarpackim obejmuje 7 obszarów jednolitych części wód podziemnych (JCWPd)¹.

W 2010r. monitoring jakości wód obejmował 25 punktów pomiarowych (studnie wiercone, piezometry), w większości badaniami objęte były wody czwartorzędowe i trzeciorzędowe. Na podstawie wyników badań stwierdzono w 64% punktach dobry stan chemiczny wód podziemnych. Uzyskano w nich II i III klasę jakości wód (odpowiednio 36% i 28%), w żadnym z punktów nie stwierdzono I klasy. W pozostałych punktach odnotowano słaby stan chemiczny wód podziemnych, charakterystyczny dla IV i V klasy czystości. Łącznie stanowiły one 36% badanych punktów.

Do wskaźników, które najczęściej obniżały jakość wód podziemnych zaliczono: żelazo, ogólny węgiel organiczny, wodorowęglany, azotany, chlorki, bor, arsen, wapń, odczyn pH.

Wody charakteryzujące się lepszą jakością występują na obszarach o mniejszym stopniu urbanizacji i większym zalesieniu. Natomiast wody gorszej jakości stwierdzono głównie na terenach zabudowanych i w punktach pomiarowych ujmujących wody gruntowe.

Oprócz klasyfikacji wód podziemnych w 2010 roku przeprowadzono również ocenę jakości wód podziemnych pod względem zanieczyszczeń związkami azotu. W jednym punkcie pomiarowym zlokalizowanym na terenie miasta Krosno odnotowywano wysokie stężenie azotanów, przekraczające wartość graniczną (50 mg NO₃/l). Wysokie stężenia azotanów, ale mieszczące się w granicach stężenia dopuszczalnego, stwierdzono w punkcie obserwacyjnym w Leżajsku – 40,9 mg NO₃/l. Wody te zostały zaliczone do zagrożonych zanieczyszczeniem. Otwory pomiarowe Krosno i Leżajsk

---

¹ Jednolite części wód podziemnych – określona objętość wód podziemnych występująca w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych (na podstawie ustawy z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz. U. 2005.239.2019 z późn. zm.),

zlokalizowane są na terenach zabudowanych, ujmują wody gruntowe pozbawione odpowiedniej izolacji.

Przeprowadzone przez RZGW w Krakowie w 2004r. i w 2008r. na terenie województwa badania wód podziemnych nie wykazały konieczności wyznaczania stref wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Przeprowadzony został także test dotyczący ochrony ekosystemów lądowych zależnych od wód podziemnych. Badania wykazały słaby stan jednolitej części wód podziemnych o numerze 126. Dla tego obszaru w 2011r. zostały przeprowadzone badania jakości wód w ramach monitoringu operacyjnego. Na obszarze JCWPd 126 odnotowano zagrożenie występowania ekosystemów lądowych spowodowane lejami depresyjnymi i obniżeniami zwierciadła wód podziemnych w wyniku działalności eksploatacyjnej i odwodnień kopalń. Badania były prowadzone w 6 punktach pomiarowych (Mielec, Nowa Dęba, Kolbuszowa, Cmolas, Turza, Przyszów) pod kątem wskaźników fizykochemicznych, a w trzech punktach (Nowa Dęba, Cmolas, Przyszów) również w zakresie wskaźników organicznych. Stwierdzono III i IV klasę jakości, a wskaźnikami decydującymi były: żelazo, tlen rozpuszczony, pH, potas, mangan, arsen, azotany, azotyny, wodorowęglany, wapń, molibden. III klasa jakości wód została stwierdzona w punktach pomiarowych Nowa Dęba i Turza, a w punktach pozostałych klasa IV.

3.2.3. Stan gleb

Na podstawie przeprowadzonych badań w latach 2009–2010, stwierdzono, że na terenie województwa przeważają gleby o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym (64%), a w 2011 roku określono największe potrzeby wapnowania w powiatach: bieszczadzkim, brzozowskim, jasielskim, leskim, kolbuszowskim, krośnieńskim, mieleckim i strzyżowskim.

W monitoringu chemizmu gleb ornych, który był przeprowadzany w latach 1995, 2000, 2005 brano pod uwagę takie wyniki badań, które są najczęściej rezultatem gospodarczej działalności człowieka. Badania wykazały, że gleby zanieczyszczone są głównie metalami ciężkimi, takimi jak:

- **kadm** – w 2000r. i 2005r. przekroczenia dopuszczalnych norm wystąpiły w powiatach: kolbuszowskim, brzozowskim i krośnieńskim, a w 2011r. nie zanotowano przekroczeń dopuszczalnych norm w obrębie całego województwa,
- **miedź** – najwyższe zawartości tego pierwiastka w glebie stwierdzono w powiecie krośnieńskim, jednak, przez cały okres badań (lata 2000, 2005, 2011), nie zanotowano przekroczeń wartości dopuszczalnej,
- **nikiel** – I stopień zanieczyszczenia, na granicy dopuszczalności, stwierdzono w powiecie krośnieńskim i brzozowskim, a w roku 2011 nie zanotowano przekroczeń dopuszczalnych norm w obrębie całego województwa,
- **cynk** – badania wykazały, że przez cały okres badawczy w powiecie kolbuszowskim występowała podwyższona zawartość tego pierwiastka w glebie, a w 2011r. nie zanotowano przekroczeń dopuszczalnych norm w obrębie całego województwa,
- **siarka siarczanowa** – najwyższe wartości zostały stwierdzone w powiecie dębickim i utrzymywały się przez cały okres badań, (od 1995r. – zawartość podwyższona do średniego poziomu zanieczyszczenia utrzymującego się w 2000r. i 2005r.),
- **wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne** – badania prowadzone w 1995r. wykazały występowanie podwyższonej zawartości tej substancji w połowie punktów badawczych w powiatach: leżajskim, niżańskim, krośnieńskim, strzyżowskim i przeworskim. W 2000r. podwyższoną zawartość stwierdzono w powiatach: leżajskim, niżańskim, krośnieńskim,

- dębickim i ropczycko – sędziszowskim, a w 2005r. w powiatach: leżajskim, krośnieńskim, dębickim, mieleckim, brzozowskim, przeworskim i jarosławskim,
- **rtęć** – badania przeprowadzone w 2011 roku wykazały przekroczenie wartości dopuszczalnej tylko na terenie gminy Świlcza,
  - **olów, arsen, chrom** – w 2011r. nie zanotowano przekroczeń dopuszczalnych norm w obrębie całego województwa.

3.2.4. Stan czystości powietrza

Ocena stanu powietrza została przedstawiona w oparciu o dane zawarte w Raportach o stanie środowiska w województwie podkarpackim w latach 2010 – 2011 opracowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie na podstawie obligatoryjnych, corocznych ocen jakości powietrza. Roczna ocena wykonywana jest w strefach na podstawie bezpośrednich pomiarów lub metod szacowania. Począwszy od roku 2010 oceny dokonuje się w układzie dwóch stref: miasta Rzeszów i w strefie podkarpackiej, gdzie strefę stanowi pozostała część województwa z wyłączeniem Rzeszowa. Zakres pomiarów w kryterium ochrony zdrowia obejmuje stężenia zanieczyszczeń gazowych: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, (benzenu i ozonu), zanieczyszczeń pyłowych (pył PM10 i PM2,5), metali (olów, arsen, nikiel, kadm) oraz węglowodorów (benzo(a)piren) w pyłe zawieszonym PM10. W kryterium ochrony roślin ocenie podlegają stężenia w powietrzu: dwutlenku siarki, tlenku azotu i ozonu. Ocena stopnia zanieczyszczenia powietrza odbywa się poprzez porównanie wyników pomiarów prowadzonych w ramach monitoringu z wartościami kryterialnymi badanych substancji tj. określonymi poziomami dopuszczalnymi lub docelowymi oraz z poziomem celu długoterminowego w przypadku ozonu.

Zanieczyszczenie powietrza w województwie podkarpackim powodowane jest głównie przez emisję antropogeniczną. Znaczącym źródłem tzw. niskiej emisji jest ogrzewanie indywidualne i komunalne. Najpowszechniej występujące w powietrzu atmosferycznym zanieczyszczenia to gazy i pyły pochodzące z procesów energetycznego spalania paliw.

Wyniki przeprowadzonych w roku 2010 i 2011 ocen wykazują brak przekroczeń wartości kryterialnych badanych zanieczyszczeń (w tym poziomu docelowego dla ozonu) w kryterium ochrony roślin. Strefy zostały zakwalifikowane do klasy A, co oznacza, iż obszar województwa w tym zakresie nie wymaga podejmowania działań naprawczych. Niedotrzymany został natomiast poziom celu długoterminowego dla ozonu (podobnie jak w kryterium ochrony zdrowia).

Pomiary stężeń zanieczyszczeń ocenianych pod kątem ochrony zdrowia wskazują na występowanie lokalnych problemów w zakresie niektórych zanieczyszczeń.

Z wyników pomiarów dwutlenku siarki, przeprowadzonych w 2011r. w wojewódzkiej sieci monitoringu jakości powietrza wynika, że stężenia SO₂ na obszarze województwa podkarpackiego utrzymywały się na niskim poziomie.

W strefie miasto Rzeszów stężenie średnioroczne dwutlenki siarki wyniosło 10,4 µg/m³. W strefie podkarpackiej kształtowało się na poziomie: w Nisku 4,8 µg/m³, w Jaśle 7,2 µg/m³. Strefa Rzeszów (obejmująca miasto Rzeszów) i strefa podkarpacka (obejmująca teren województwa podkarpackiego z wyłączeniem miasta Rzeszów) zakwalifikowane zostały do klasy A, co oznacza, że na terenie województwa nie wystąpiło przekroczenie dopuszczalnych stężeń.

Średnioroczne stężenie dwutlenku azotu w strefie miasto Rzeszów, w 2011r. wyniosło 18 µg/m³ co stanowiło 45% dopuszczalnej normy. Największy wzrost stężenia średniorocznego w 2011r. zanotowano w Nisku (247,9µg/m³) i Jaśle (243,7 µg/m³). W 2011r. nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych norm na żadnej stacji monitoringu powietrza, zlokalizowanej na obszarze województwa, co dało podstawę do zakwalifikowania stref do klasy A.

Pomiary poziomu tlenku węgla w dwóch stacjach pomiarowych (Nisko, Rzeszów) wykazały, że zanieczyszczenie tą substancją na terenie województwa jest niskie. Strefy zaliczono do klasy A.

Najwyższe średnioroczne stężenie benzenu zanotowane zostało w 2011r. w Nisku – wyniosło $2,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (tj. 25% normy). Porównując wyniki pomiarów z lat 2010 i 2011 zauważyć można, że stężenia benzenu w powietrzu atmosferycznym uległo niewielkiemu wzrostowi. Obydwie strefy zaliczono jednak do klasy A.

Zanieczyszczenie powietrza pyłem PM10 stwarza w województwie podkarpackim duże problemy. Na wszystkich stanowiskach pomiarowych notowane są przekroczenia dopuszczalnego stężenia średniodobowego, ustalonego dla tego zanieczyszczenia.

Od kilku lat w województwie podkarpackim notowane są przekroczenia standardów imisyjnych pyłu zawieszonego PM10.

Źródłem zanieczyszczeń powietrza pyłem zawieszonym, oprócz energetyki, są procesy produkcyjne, ruch samochodowy, rozładunek materiałów sypkich oraz pylenie wtórne z podłoża.

Badania poziomów zanieczyszczenia pyłem PM10 w 2011r. w mieście Rzeszów wykazały, że stężenie średnioroczne wyniosło $42,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (105,5% normy). W porównaniu z wynikami uzyskanymi w 2010 roku dla strefy miasto Rzeszów zauważa się wzrost stężenia PM10 w powietrzu.

W strefie podkarpackiej badania poziomów stężenia pyłu PM10 w 2011r. prowadzone były w sześciu punktach pomiarowych. Wyniki pomiarów wykazały przekroczenia standardów imisyjnych PM10 w czterech punktach pomiarowych (w Jaśle, Krośnie, Mielcu i Przemyślu). Najwyższe stężenie średnioroczne zanotowane zostało w Przemyślu przy ul. Mickiewicza i wyniosło $48,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a najniższe w Nisku – $35,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Poziom zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10 w strefie podkarpackiej wzrastał w miesiącach zimowych, a w miesiącach letnich był znacząco niższy.

W zakresie zanieczyszczenia pyłem PM10 obydwie strefy zakwalifikowano do klasy C, co oznacza obowiązek przeprowadzenia działań naprawczych w ramach opracowanych i wymagających opracowania naprawczych Programów Ochrony Powietrza.

Badania poziomów zanieczyszczenia pyłem PM2.5 w 2011r. w mieście Rzeszów prowadzone były na dwóch stanowiskach pomiarowych. W punkcie pomiarowym przy ul. Szopena średnioroczne stężenie pyłu PM2.5 wyniosło $29,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (116,8% normy), a na stanowisku pomiarowym w dzielnicy Nowe Miasto $30 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (120% normy).

Poziom zanieczyszczenia powietrza pyłem PM2.5 w 2010r. w strefie podkarpackiej monitorowany był w Krośnie, Nisku, Jaśle i w Przemyślu. W Krośnie zanotowano $31,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (126,4% normy) natomiast w Nisku $30,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (122,4% normy). Na stacji pomiarowej w Przemyślu średnioroczne stężenie pyłu PM2.5 wyniosło $36,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (146,4% normy). W Jaśle z uwagi na braki w serii pomiarowej nie obliczono stężenia średnioroczno-pyłu PM2.5. We wszystkich punktach pomiarowych stężenie średnioroczno-pyłu PM2.5 przekroczyło poziom stężenia dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji. W zakresie zanieczyszczenia pyłem PM2,5 obydwie strefy zakwalifikowano do klasy C, co oznacza obowiązek przeprowadzenia działań naprawczych w ramach wymagających opracowania naprawczych Programów Ochrony Powietrza.

Z badań przeprowadzonych przez WIOŚ w 2011 roku wynika, że stężenia arsenu na całym obszarze województwa podkarpackiego utrzymywały się na niskim poziomie.

Poziom zanieczyszczenia kadm, ołowiem oraz niklem zawartym w pyłe zawieszonym PM10 w 2011 roku utrzymywał się na niskim poziomie i nie przekroczył dopuszczalnych norm. Cały teren województwa podkarpackiego w zakresie metali w pyłe zawieszonym został zakwalifikowany do klasy A.

Badania jakości powietrza prowadzone w wojewódzkiej sieci monitoringu wykazały, że w 2011 roku stężenia benzo(a)pirenu przekroczyły wartość docelową we wszystkich punktach pomiarowych.

Najwyższe średnioroczne stężenie benzo(a)pirenu odnotowano w Przemysłu. Benzo(a)piren emitowany jest w znacznych ilościach do powietrza w wyniku spalania paliw stałych (ogrzewanie obiektów). Na wszystkich stanowiskach pomiarowych stężenia benzo(a)pirenu osiągały bardzo wysokie wartości szczególnie w sezonie grzewczym.

Strefy Rzeszów i podkarpacka zakwalifikowane zostały do klasy C, co oznacza, że na terenie województwa wystąpiło przekroczenie wartości docelowej, ustalonej dla B(a)P w powietrzu i wymagane jest opracowanie naprawczych Programów Ochrony Powietrza w zakresie benzo(a)pirenu.

Reasumując należy stwierdzić, iż województwo charakteryzuje się występowaniem znacznych obszarów o dobrej jakości powietrza. Lokalne problemy stwarza ponadnormatywne zanieczyszczenie pyłem zawieszonym oraz benzo(a)pirenem, które dotyczy obszarów kilku największych miast województwa, gdzie na oddziaływanie zanieczyszczeń narażona jest duża liczba mieszkańców.

3.2.5. Klimat akustyczny

Klimat akustyczny województwa podkarpackiego kształtowany jest głównie przez hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) oraz hałas przemysłowy. Wyniki przeprowadzonych badań w ramach państwowego monitoringu środowiska wskazują, że zagrożenie nadmiernym hałasem jest powszechne i ma tendencję wzrostową. Województwo podkarpackie, w skali kraju, należy do województw średnio zagrożonych hałasem. Jego źródłem jest:

- ruch komunikacyjny na drogach o znaczeniu transeuropejskim i krajowym, m.in.: trasa E-40 (Europa Zachodnia – Ukraina), trasa E-371 (prowadząca na Słowację), droga krajowa Nr 19 (kraje nadbałtyckie – kraje Europy Południowej), a także drogi o znaczeniu regionalnym oraz lokalnym,
- eksploatacja linii kolejowych będących częścią europejskiego ciągu komunikacyjnego: magistrała E-30 (Drezno – Kijów) oraz linie regionalne,
- ruch komunikacyjny związany z działalnością lotniska regionalnego w Jasionce, oraz lotnisk lokalnych znajdujących się w Krośnie, Mielcu, Turbi,
- działalność przemysłowa.

Wzrastająca z roku na rok liczba samochodów, zwłaszcza ciężarowych, poruszających się po drogach województwa dodatkowo potęguje negatywne zjawisko związane z emisją nadmiernego hałasu. Najbardziej narażone na oddziaływanie hałasu są tereny znajdujące się w sąsiedztwie głównych dróg krajowych i wojewódzkich, a także przejść granicznych, gdzie natężenie ruchu jest największe.

Znacznie mniej uciążliwy dla środowiska jest hałas przemysłowy, który ze względu na intensywność oraz skalę oddziaływania ma raczej charakter lokalny. Uciążliwość akustyczna występuje w sąsiedztwie niewielkich zakładów usługowych, produkcyjnych, a także w sąsiedztwie obiektów prowadzących działalność rozrywkową. Najczęstszym źródłem emisji ponadnormatywnego poziomu dźwięku są maszyny, urządzenia (chłodnicze, wentylacyjne i klimatyzacyjne) oraz transport wewnątrzzakładowy. Należy zaznaczyć, że w ostatnich latach obserwowany jest spadek emisji hałasu przemysłowego.

W 2010r. zostały przeprowadzone przez WIOŚ w Rzeszowie badania w ramach państwowego monitoringu środowiska na terenie miast: Przemysł, Krosno i Strzyżów. Uzyskane wyniki znacznie przekraczały dopuszczalne standardy akustyczne w stosunku do funkcji spełnianej przez dany teren. Badania wykazały również, że uciążliwość hałasu była największa w najbliższym otoczeniu punktów pomiarowych (ulic w miastach).

Natomiast w 2011r. badania prowadzono w: Nisku, Łańcucie, Ustrzykach Dolnych. Z analizy przeprowadzonych pomiarów hałasu wynika, że prawie we wszystkich punktach pomiarowo-kontrolnych stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych standardów akustycznych w stosunku do funkcji spełnianej przez teren.

W wyniku przeprowadzonego w 2010 roku generalnego pomiaru ruchu na istniejącej sieci dróg krajowych z wyjątkiem tych odcinków, dla których zarządcami są prezydenci miast na prawach powiatu, wyznaczono na terenie województwa podkarpackiego 45 odcinków dróg krajowych, na których średniodobowe natężenie ruchu pojazdów wyniosło ponad 8200. Są to następujące odcinki: Sandomierz – Gorzyce; Gorzyce – Stalowa Wola; Stalowa Wola /przejście/; Nisko /przejście/; Leżajsk /przejście/; Radymno – Żurawica; Żurawica – Przemyśl; Zarzecze – Nisko; Nisko /przejście/; Sokołów Małopolski /przejście/; Sokołów Małopolski – Stobierna; Stobierna – Rzeszów; Łoniów – Nagnajów; Jadachy – Nowa Dęba; Nowa Dęba /przejście/; Nowa Dęba – Majdan Królewski; Majdan Królewski – Kolbuszowa; Kolbuszowa /przejście/; Kolbuszowa – Głogów Małopolski; Głogów Małopolski – Rzeszów; Rzeszów – Babica; Babica – Lutcza; Lutcza – Domaradz; Siepietnica – Jasło; Jasło – Warzyce; Warzyce – Krosno; Krosno- Miejsce Piastowe; Miejsce Piastowe – Rymanów; Sanok – Zagórz; Lesko /przejście/; Ustrzyki Dolne /przejście/; Pilzno – Kamienica Dolna; Bukowa – Jasło; Pilzno – Dębica; Dębica /obwodnica/; Dębica – Lubzina; Lubzina – Ropczyce; Ropczyce /przejście/; Ropczyce – Sędziszów Małopolski; Sędziszów Małopolski – Kłęczany; Łańcut /przejście/; Łańcut – Przeworsk; Przeworsk – Jarosław; Jarosław /przejście/; Jarosław – Radymno. Dla dróg krajowych zostały opracowane mapy akustyczne.

Na podstawie przeprowadzonych w 2010r. pomiarów natężenia ruchu stwierdzono, że w województwie było 6 odcinków dróg, po których przejeżdżało powyżej 6 mln pojazdów/rok. Należały do nich następujące odcinki dróg: Machowa – Pilzno (obwodnica), Kłęczany – Rzeszów, Rzeszów – Łańcut, Przeworsk – przejście graniczne, Jasło – obwodnica, Sanok – przejście graniczne. Dla wymienionych odcinków dróg został opracowany „Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów położonych w pobliżu głównych dróg o obciążeniu ruchem powyżej 6 mln przejazdów rocznie”.

Przeprowadzony w 2010 roku pomiar natężenia ruchu na drogach wojewódzkich wykazał, że w województwie jest 18 odcinków dróg wojewódzkich o natężeniu ruchu ponad 3 mln pojazdów na rok (8200 poj./d). Należą do nich następujące odcinki: Nagnajów–Baranów Sandomierski, Baranów Sandomierski–Jaślany, Jarosław–Pruchnik, Grabownica–Sanok, Babica–Strzyżów, Jaślany–Mielec, Tuszyna–Ropczyce, Strzyżów, Dachnów–Lubaczów, Strzyżów–Wiśniowa, Wiśniowa–Twierdza, Rzeszów–Tyczyn–Dylągówka, Tuszyna–Dębica, Domaradz–Brzozów–Grabownica, Łańcut – ul. Podzwierzyniec, Jarosław–Szówsko, Stalowa Wola – ul. KEN, Wola Mielecka–Mielec.

W 2011 roku zostały wykonane mapy akustyczne dla 11 odcinków dróg na terenie 12 powiatów (brzozowskiego, dębickiego, jarosławskiego, lubaczowskiego, łańcuckiego, rzeszowskiego, sanockiego, stalowowolskiego, strzyżowskiego, tarnobrzeckiego, mieleckiego oraz ropczycko – sędziszowskiego) gdzie natężenie ruchu wyniosło ponad 3 mln pojazdów/rok (8200 poj./d). Należały do nich następujące odcinki dróg: DW865, DW866, DW871, DW877, DW878, DW880, DW886, DW984, DW985 DW986 i DW988. Dla ww. odcinków dróg przygotowywane są mapy akustyczne.

W 2011r. zostały opracowane mapy akustyczne miasta Rzeszowa, w których uwzględniony został hałas komunikacyjny, przemysłowy, lotniczy i kolejowy. Z analizy map akustycznych wynika, że głównym źródłem kształtującym klimat akustyczny miasta Rzeszowa jest hałas drogowy. Źródła hałasu kolejowego, przemysłowego i lotniczego stanowią drugorzędne źródła, ich oddziaływanie ogranicza się do bezpośredniego otoczenia.

3.2.6. Promieniowanie elektromagnetyczne

W ramach państwowego monitoringu środowiska, w 2010r. zostały przeprowadzone przez WIOŚ w Rzeszowie badania poziomu pól elektromagnetycznych. Badania te przeprowadzono w 45 punktach pomiarowych. Punkty te zlokalizowane zostały w trzech kategoriach obszarów, tzn.: w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys., w pozostałych miastach oraz na obszarach wiejskich.

Ocena poziomów pól elektromagnetycznych nie wykazała przekroczeń dopuszczalnego poziomu (7V/m) w żadnym z punktów pomiarowych. Najwyższą wartość zarejestrowano w Przemyślu na osiedlu Garbarze (0,6 V/m +/- 0,12 V/m) oraz osiedlu Budy Małe (0,5 V/m +/- 0,1V/m). W pozostałych punktach pomiarowych uzyskane wyniki były niższe od 0,4 V/m – wartości stanowiącej progową czułości przyrządu mierniczego.

W centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców większej od 50 tys. odnotowano średnie wartości składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale od 0,247 V/m +/- 0,04 V/m, w pozostałych miastach i na obszarach wiejskich: od 0,2 V/m +/- 0,04 V/m.

Pomimo wielu źródeł promieniowania elektromagnetycznego, w tym rozrastającej się sieci stacji bazowych telefonii komórkowej oraz wzrastającej liczby abonentów sieci, przeprowadzone badania wykazały bardzo niskie wartości promieniowania elektromagnetycznego.

W 2011r. najwyższe poziomy pól elektromagnetycznych zarejestrowano na następujących obszarach województwa :

- Miasto Rzeszów, osiedle Śródmieście, rejon ul. Przesmyk (0,65 V/m +/- 0,13 V/m),
- Miasto Krosno, osiedle Śródmieście, rejon ul. Rynek (0,65 V/m +/- 0,13 V/m)
- Miasto Tarnobrzeg, osiedle Serbinów, rejon ul. M. Dąbrowskiej (0,56 V/m +/- 0,11 V/m),
- Lubaczów, osiedle Jagiellonów, rejon ul Jagiellonów (0,51 V/m +/- 0,1 V/m),
- Mielec, osiedle Niepodległości, rejon ul. Solskiego (0,5 V/m +/- 0,1 V/m),
- Miasto Przemyśl, osiedle Bakończyce, rejon ul .Bakończyckiej (0,49 V/m +/- 0,1 V/m),
- Miasto Tarnobrzeg, osiedle Piastów, rejon ul. Dąbrówki (0,42 V/m +/- 0,08 V/m),
- Miasto Rzeszów, osiedle Gen. Andersa, rejon ul. Rudnickiego (0,41 V/m +/- 0,08 V/m).

Na pozostałych obszarach województwa poziomy pól elektromagnetycznych nie przekraczały wartości 0,4 V/m.

W latach 2010–2011 największe oddziaływanie zanotowano w dużych aglomeracjach, skupiających więcej źródeł promieniowania, mniejsze – w małych miastach i na obszarach wiejskich.

3.3. Potencjalne zmiany istniejącego stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu POŚ

Sporządzenie i realizacja projektu Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019 wynika z wymogów obowiązującego prawa, tj. ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.). Jego głównym celem jest realizacja polityki ekologicznej państwa, tj. określenie sposobu osiągnięcia celów ochrony środowiska, ustalonych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym z uwzględnieniem uwarunkowań regionalnych i lokalnych. Podstawą określenia celów ekologicznych i kierunków działań w projekcie POŚ były nadrzędne cele międzynarodowe, wspólnotowe i krajowe oraz identyfikacja głównych problemów ekologicznych w województwie wynikających głównie z dysproporcji pomiędzy stanem istniejącym a wymaganym przepisami prawa.

Formalnie nie istnieje możliwość braku realizacji zapisów zawartych w projekcie POŚ, jednak dla celów prognostycznych należy rozpatrzeć również taką sytuację.

Odstąpienie od wdrażania zapisów projektu POŚ oznaczałoby zaniechanie obowiązku realizacji globalnej, wspólnotowej i krajowej polityki ekologicznej oraz prowadziło do braku poprawy stanu obecnego i powstania tendencji zmian negatywnych w odniesieniu do całokształtu środowiska obszaru województwa, zwłaszcza w zakresie:

- jakości wód podziemnych i powierzchniowych,
- jakości powietrza,
- zanieczyszczenia gleb;
- zagrożenia hałasem,
- zagrożenia powodzią,
- zagrożenia dla obszarów przyrodniczo cennych, w tym obszarów preferowanych do objęcia ochroną prawną dotychczas niechronionych.

Województwo podkarpackie pod względem jakości powietrza zalicza się do czystszych regionów w Polsce. Jednak w miarę rozwoju technik badawczych i wdrażania metodyk oceny stanu atmosfery w ostatnich latach ujawniły się problemy związane z ponadnormatywnym zanieczyszczeniem (pył PM10, PM2,5 i benzo(a)piren) powietrza w na terenach kilku największych miast województwa. Brak realizacji planowanych działań w zakresie ochrony powietrza (Priorytet 4) może doprowadzić do braku poprawy takiego stanu oraz do jego pogorszenia. Powstrzymanie wdrażania nowych technologii BAT w miejsce dotychczasowych, brak ograniczania emisji ze źródeł przemysłowych i energetyki, niskiej emisji ze źródeł komunalnych, emisji komunikacyjnej prowadziłyby do pogorszenia stanu powietrza atmosferycznego i pogorszenia warunków życia mieszkańców regionu. Brak wdrażania proekologicznych inwestycji w dziedzinie energetyki i ciepłownictwa, niezastępowanie konwencjonalnych źródeł energii źródłami odnawialnymi (Priorytet 5) również przyczyni się do stopniowego pogorszenia stanu obecnego. Realizacja ww. zadań zmierzać będzie do zmniejszenia zagrożeń wynikających z globalnego ocieplenia i tym samym przyczyni się do wypełnienia zobowiązań międzynarodowych w zakresie ochrony klimatu.

Hałas komunikacyjny w decydującym stopniu wpływa na klimat akustyczny i dotyczy zarówno dużych aglomeracji, jak również mniejszych miast i miejscowości położonych przy szlakach komunikacyjnych. Generalnie prawie we wszystkich miastach województwa notuje się nadmierne natężenie hałasu komunikacyjnego, a wynika to z faktu, że poza nielicznymi wyjątkami przez centra miast prowadzą drogi ruchu tranzytowego. Niezrealizowanie inwestycji komunikacyjnych (działania w ramach Priorytetu 7) polegających na wyprowadzeniu ruchu tranzytowego z miast, stosowaniu urządzeń eliminujących rozprzestrzenianie się hałasu, poprawy jakości nawierzchni dróg, rozwoju transportu zbiorowego nie spowoduje poprawy klimatu akustycznego środowiska, a tym samym i negatywnego wpływu na zdrowie i życie mieszkańców, a będzie potęgowało tylko jego degradację poprzez stale rosnący ruch komunikacyjny.

Ważnymi celami przewidzianymi w projekcie POŚ są ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych (Priorytet 1) oraz eliminacja zagrożeń powodziowych. Poprawa bezpieczeństwa powodziowego województwa (Priorytet 2) przy obecnie złym stanie obiektów technicznych związanych z retencjonowaniem wody i zabezpieczeniem przeciwpowodziowym uzależnione jest w głównej mierze od realizacji planowanych zadań w tym zakresie. Odstąpienie od realizacji działań przeciwpowodziowych naraża życie ludzi zamieszkujących obszary corocznie narażone na wystąpienie wód powodziowych. Brak realizacji zadań Priorytetu 2 nie zwiększy także zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych.

Stan czystości wód powierzchniowych województwa ulega sukcesywnej poprawie. Nie odnotowuje się złego stanu/potencjału ekologicznego. Większość jednolitych części wód charakteryzuje się dobrym i umiarkowanym stanem/potencjałem ekologicznym. Za główną przyczynę zanieczyszczenia wód należy uznać niedoinwestowanie i zaniedbania w zakresie gospodarki komunalnej. Zaniechanie realizacji planowanych działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej (Priorytet 1) może prowadzić do wystąpienia niekorzystnych zmian w zakresie środowiska wodnego. Należy spodziewać się, że brak inwestycji w zakresie budowy sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i systemów oczyszczania ścieków przyczyni się do pogorszenia jakości wód, w tym jakości wód przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz do obniżenia standardu życia mieszkańców.

Zasoby wód podziemnych w województwie w porównaniu z innymi regionami kraju są niewielkie. Aż 89% ogółu zasobów stanowią wody z utworów czwartorzędowych o słabej izolacji od powierzchni terenu, szczególnie podatne na antropopresję. Ochrona jakości i ilości wód podziemnych musi być realizowana w pierwszej kolejności w odniesieniu do głównych zbiorników wód podziemnych. Stopień zagrożenia wód podziemnych zależy głównie od litologii i miąższości utworów izolujących warstwę wodonośną od powierzchni, charakteru i sposobu zagospodarowania powierzchni terenu oraz stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego. W badanych jednolitych częściach wód podziemnych, pomimo tendencji poprawy, nie występują wody w klasie I. Niepodjęcie działań w zakresie ochrony wód podziemnych, jak również brak likwidacji źródeł zanieczyszczeń występujących na obszarach zasilania, może doprowadzić do degradacji użytkowych poziomów wodonośnych i w konsekwencji do pogarszania się jakości wód podziemnych.

Zaniechanie realizacji zadań w zakresie gospodarki odpadami (Priorytet 3), a tym samym budowy i modernizacji instalacji przetwarzania odpadów, wdrażania selekcyjonowania i recyklingu odpadów, wtórnego ich zagospodarowania połączonego z odzyskiem energii pogorszyłoby niewątpliwie stan środowiska, wzrosłoby zagrożenie wód powierzchniowych i podziemnych, gleb oraz powietrza atmosferycznego. Brak selektywnej zbiórki odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych i ulegających biodegradacji w strumieniu odpadów komunalnych przyczyni się do zwiększenia ilości odpadów kierowanych bezpośrednio na składowiska, bez poddawania ich w pierwszej kolejności procesom odzysku i w konsekwencji zanieczyszczeniu środowiska. Brak zorganizowanego zbierania odpadów obejmującego wszystkich mieszkańców województwa przyczyni się do wzrostu niekontrolowanego pozbywania się odpadów: powstawania dzikich wysypisk śmieci oraz spalania w indywidualnych piecach, co w przypadku tworzyw sztucznych należy uznać za zjawisko bardzo niebezpieczne dla środowiska. Brak działań edukacyjnych, niepodniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców, nie pozwoli na wprowadzanie rozwiniętych systemów gospodarki odpadami.

Ważnym działaniem ujętym w gospodarce odpadami jest rekultywacja terenów zanieczyszczonych odpadami, odstąpienie od realizacji tych zadań może powodować zanieczyszczenia i degradacje gleb i wód (niekorzystne oddziaływanie nagromadzonych odpadów), powietrza (niekontrolowana emisja gazów) oraz degradację krajobrazu.

Zaniechanie działań z zakresu ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu (Priorytet 6) może doprowadzić do utraty walorów przyrodniczych najcenniejszych terenów województwa oraz do zniszczenia siedlisk roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych. Powyższe niekorzystne oddziaływanie wpłynie na zaburzenie funkcjonowania systemów ochrony przyrody w tym sieci ekologicznej Natura 2000. Ze względu na dużą lesistość województwa szczególne znaczenie mają wszelkie działania zwiększające i przywracające biologiczną różnorodność lasów na poziomie ekosystemowym, gatunkowym i genetycznym.

Realizacja działań określonych w projekcie POŚ powinna doprowadzić do rozwiązania głównych problemów w dziedzinie ochrony środowiska województwa podkarpackiego. Dotyczy to w szczególności uporządkowania gospodarki wodnej i ściekowej, gospodarki odpadami, eliminacji zagrożeń zwłaszcza powodziowych, wzmocnienia funkcjonowania obszarów chronionych oraz ograniczenia zagrożeń i uciążliwości na terenach zurbanizowanych (hałas, zanieczyszczenie powietrza).

Należy zaznaczyć, że to proces działań określonych w projekcie POŚ jest długotrwały i efekty podejmowanych działań będą widoczne dopiero za kilka lub kilkanaście lat.

4. Analiza i ocena istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia projektu POŚ, w szczególności dotyczących obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody

4.1. Obszary objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody

W obrębie województwa tereny najcenniejsze pod względem przyrodniczym objęte są różnymi formami ochrony przyrody (mapa 1). Są to parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu oraz obszary ochrony (obszary Natura 2000). Podkreślenia wymaga fakt, że te same powierzchnie województwa są objęte różnymi formami ochrony przyrody.

Poniżej wymieniono funkcjonujące i przewidziane do zachowania wielkoprzestrzenne formy ochrony przyrody:

- **2 parki narodowe,**
- **94 rezerваты przyrody,**
- **10 parków krajobrazowych** (z czego 6 w całości znajduje się w granicach województwa: a 4 w części),
- **13 obszarów chronionego krajobrazu,**
- **8 obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000** (z czego 4 obszary znajdują się tylko w części w obrębie województwa podkarpackiego),
- **55 specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000** projektowanych mających znaczenie dla Wspólnoty,
- **1262 pomniki przyrody²,**
- **28 stanowisk dokumentacyjnych³,**
- **361 użytków ekologicznych⁴,**
- **9 zespołów przyrodniczo – krajobrazowych⁵.**

Na pograniczu Polski, Słowacji i Ukrainy, na terenach najcenniejszych pod względem przyrodniczym utworzony został Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie”. Polską część rezerwatu tworzą: Bieszczadzki Park Narodowy, Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Doliny Sanu, po stronie słowackiej: Park Narodowy Połoniny, a po stronie ukraińskiej: Użański Park Narodowy i Nadsański Regionalny Park Krajobrazowy.

---

² Wg Raportu o stanie środowiska województwa podkarpackiego w 2010 roku (WIOŚ Rzeszów 2011),

³ Wg Rejestru stanowisk dokumentacyjnych w woj. podkarpackim (stan na 20.06.2012)

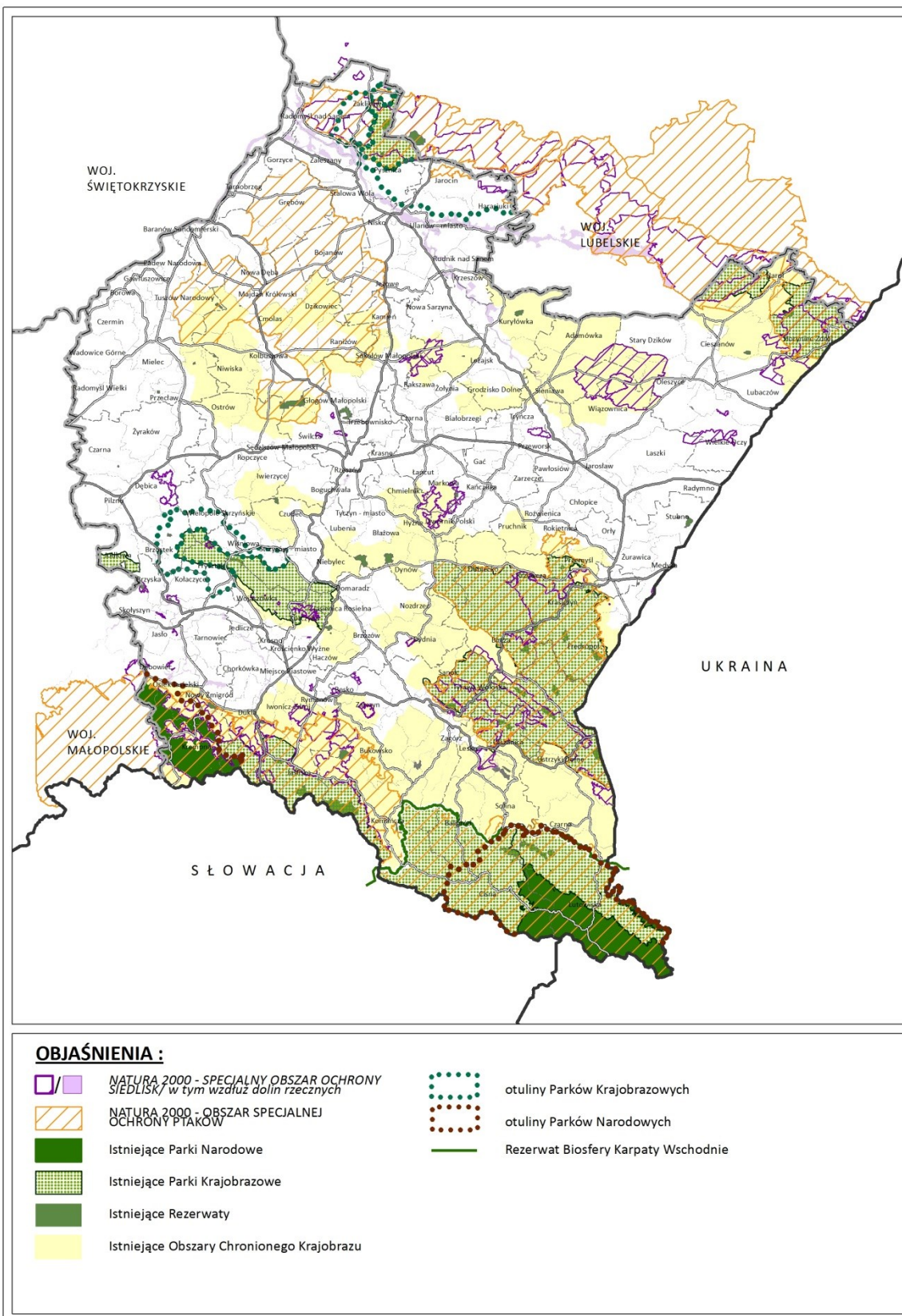
⁴ Wg Rejestru użytków ekologicznych w woj. podkarpackim (stan na 2012r)

⁵ Wg Rejestru zespołów przyrodniczo – krajobrazowych (stan na 20 czerwca 2012r.)

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Mapa 1. Obszary chronione w województwie podkarpackim

4.2. Problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektu POŚ

Główne problemy ochrony środowiska zostały zidentyfikowane na podstawie analizy stanu środowiska oraz zagrożeń środowiska występujących na terenie województwa.

Wyniki oceny jakości powietrza przeprowadzonej w 2010 roku wskazują na utrzymywanie się zjawiska problemowego, dotyczącego ponadnormatywnego zanieczyszczenia pyłem zawieszonym PM10 oraz ponadnormatywnym stężeniem benzo(a)pirenu w pyłe PM10, mierzonych w kryterium ochrony zdrowia. W obrębie stref zostały wytypowane obszary występowania przekroczeń wartości kryterialnych dla tych substancji, są to tereny miast. Rzeszów, Przemyśl, Jarosław, Jasło, Krosno, Mielec i Nisko.

Zjawiskiem niekorzystnym jest tendencja wzrostowa stężeń średniorocznych pyłu PM10 i utrzymujący się nadal wysoki poziom zanieczyszczenia benzo(a)pirenem. Problem jest szczególnie istotny w kontekście terminów dotrzymania poziomów tych zanieczyszczeń w powietrzu określonych wymogami prawa Unii Europejskiej oraz uzyskanymi derogacjami. Dla pyłu PM10 poziom dopuszczalny winien być dotrzymany do czerwca 2011 roku, a poziom docelowy dla benzo(a)pirenu ma być osiągnięty do 2013 roku.

Przekroczenia wartości kryterialnych dla pyłu PM10 i benzo(a)pirenu również zostały stwierdzone badaniami w ramach oceny rocznej za rok 2011. Wytypowano obszary przekroczeń za wyjątkiem miasta Jarosław, gdzie pomiary nie były wykonywane.

Strefy z przekroczeniami wartości kryterialnych pyłu PM10 i benzo(a)pirenu zostały zaliczone do klasy C, z czego (już w roku 2010) powstał ustawowy obowiązek opracowania naprawczych Programów Ochrony Powietrza w zakresie tych zanieczyszczeń. Dla stref: miasto Rzeszów i miasto Przemyśl oraz strefy jasielskiej Programy Ochrony Powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10 zostały opracowane na podstawie wcześniejszych ocen i aktualnie są wdrażane.

Zgodnie z nowym podziałem stref, opracowania i wdrożenia naprawczych Programów Ochrony Powietrza w zakresie benzo(a)pirenu wymagają: strefa miasta Rzeszów i strefa podkarpacka z uwzględnieniem obszarów występowania przekroczeń poziomu docelowego tej substancji. W zakresie pyłu PM10 opracowania naprawczego Programu Ochrony Powietrza wymaga strefa podkarpacka z uwzględnieniem zidentyfikowanych rejonów przekroczeń, dla których działania wcześniej nie zostały podjęte. Natomiast kontynuacji wdrażania wymagają opracowane Programy dla miasta Rzeszów, miasta Przemyśl i strefy jasielskiej.

W roku 2010 na terenie województwa po raz pierwszy dokonano oceny i klasyfikacji stref pod kątem zanieczyszczenia powietrza pyłem PM2,5. Wyniki oceny wskazują na znaczne zanieczyszczenie powietrza pyłem PM2,5. W strefie miasta Rzeszów odnotowano wysokie poziomy pyłu w powietrzu, lecz mieszczące się w ustalonym marginesie tolerancji. Strefa ta została zaliczona do klasy B, natomiast strefa podkarpacka (pozostała część województwa) została zaliczona do klasy C, z czego powstał obowiązek opracowania naprawczego Programu Ochrony Powietrza w zakresie pyłu PM2,5.

Ocena za rok 2011 potwierdziła ponadnormatywny stopień zanieczyszczenia pyłem PM2,5. Zarówno strefę podkarpacką jak i strefę miasta Rzeszów zaliczono do klasy C. Potwierdził się obowiązek opracowania nPOP w zakresie pyłu PM2,5 dla strefy podkarpackiej oraz powstał taki obowiązek dla strefy miasta Rzeszów.

Wielkość emisji zanieczyszczeń przemysłowych na terenie województwa ulega systematycznemu zmniejszaniu.

W roku 2010 najwięcej zanieczyszczeń gazowych (podobnie jak w latach ubiegłych) wytworzono i wyemitowano do atmosfery w powiatach: stalowowolskim, mieleckim, mieście Rzeszów i powiecie jarosławskim, pyłowych w powiatach: mieleckim, stalowowolskim, ropczycko-sędziszowskim, jasielskim oraz mieście Rzeszów.

Problemem jest niezadowolający stan techniczny sieci dróg wojewódzkich, co skutkuje brakiem płynności ruchu, zwiększoną emisją hałasu (przekroczenia dopuszczalnych standardów akustycznych odnotowano we wszystkich punktach kontrolnych, a najczęściej przekroczeń odnotowano w klasach: >5–10 dB i >10–15 dB) oraz zanieczyszczeń komunikacyjnych. Dla poprawy warunków na drogach krajowych i wojewódzkich o dużym obciążeniu ruchem pojazdów, konieczna jest budowa obwodnic miast i miejscowości. Poprawa płynności ruchu skutkować będzie po części zmniejszeniem emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych.

Ocena stopnia eutrofizacji rzek i zbiorników wodnych przeprowadzona w latach 2008–2010 wykazała, że w zbiorniku Rzeszów występują wody eutroficzne, ze względu na znaczne przekroczenia wskaźników: fitobentosu i fitoplanktonu.

Wody podziemne województwa podkarpackiego nie mają statusu wód zagrożonych nieosiągnięciem dobrego stanu, wobec tego badania stanu chemicznego prowadzone są w ramach monitoringu diagnostycznego, tj. co 3 lata.

Wg planów gospodarowania wodami w województwie podkarpackim 23 JCW są zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych (pkt. 3.1.2. tabela 3).

Biorąc pod uwagę wyniki monitoringu jakości jednolitych części wód należy stwierdzić, że lepszą jakością charakteryzują się wody występujące na obszarach o mniejszym stopniu urbanizacji i większym zalesieniu. Natomiast wody gorszej jakości zostały stwierdzone głównie na terenach zabudowanych i w punktach pomiarowych ujmujących wody gruntowe. Najwięcej wód powierzchniowych (74% monitorowanych) odpowiadało III klasie czystości.

Głównymi źródłami zanieczyszczenia wód powierzchniowych na terenie województwa podkarpackiego są nieoczyszczone ścieki komunalne i przemysłowe, a także spływy powierzchniowe związane działalnością rolniczą i przemysłową.

Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że niespełnione są kryteria ustalone dla bytowania ryb (najczęściej z powodu niedotrzymania norm ustalonych dla wskaźników azotynowych i fosforu ogólnego).

Na terenie województwa podkarpackiego istotny jest problem zagospodarowania i utylizacji ścieków wynikający z ukształtowania terenu lub ze znacznego rozproszenia zabudowy. Podłączenie do zbiorczej sieci kanalizacyjnej, w niektórych obszarach jest ekonomicznie nieuzasadnione i tam preferowanym rozwiązaniem są małe przydomowe oczyszczalnie ścieków. Problemem jest również niekorzystny układ w gospodarce wodno-ściekowej, polegający na znacznym dostępie ludności do systemu wodociągowego przy słabym rozwoju sieci kanalizacyjnej (problem dotyczy często gmin dogodnych warunkach dla rozwoju sieci).

Obserwuje się duże zróżnicowanie pod względem poziomu rozwoju infrastruktury technicznej, szczególnie pomiędzy obszarami zurbanizowanymi, a terenami wiejskimi. W 2010r. z oczyszczalni ścieków korzystała większość mieszkańców miast (94,1 % ogółu ludności miejskiej) i w mniejszym stopniu ludność zamieszkująca obszary wiejskie (43%). Najniższe wartości wskaźnika, poniżej 10 %, odnotowano w gminach: Wadowice Górne (1%, podobnie jak obszar wiejski Radomyśla Wielkiego), Domaradz, Bukowsko, Jaśliska, Gawłuszowice (2%), Dynów, Jodłowa, Harasiuki, Krzeszów. W 5 gminach województwa nie wykonano do tej pory kanalizacji zbiorczych. Są to: Brzyska, Wielkie Oczy, Wielopole Skrzyńskie, Bojanów i Radomyśl nad Sanem.

Bardzo niekorzystny układ w gospodarce wodno-ściekowej występuje w gminach Harasiuki i Wadowice Górne położonych na obszarach równinnych, o dogodnych warunkach dla rozwoju sieci.

W szczególności złej sytuacji jest gmina Brzyska, która nie zrealizowała do tej pory żadnej inwestycji sieciowej związanej z gospodarką wodno-ściekową.

Stan gleb województwa jest na ogół dobry. Podstawowymi czynnikami degradacji gleb w województwie są zjawiska erozyjne (w tym osuwiska), zakwaszenie gleb, zanieczyszczenie gleb substancjami chemicznymi i eksploatacja surowców.

W ciągu ostatnich kilku lat na obszarze Podkarpacia, odnotowuje się wzrost wydobywania, przede wszystkim, piasków i żwirów oraz surowców skalnych zwięzłych (piaskowców). Niekorzystnym zjawiskiem jest brak ochrony zasobów całych rejonów złożowych kruszyw naturalnych (piasków i żwirów) i surowców ilastych, w wyniku wydawania koncesji na eksploatację złóż o małych powierzchniach (wg granic własności). Niezbędna jest także ochrona kopalni o znaczeniu strategicznym (gaz ziemny, ropa naftowa, siarka rodzima, gipsy oraz wody lecznicze).

Eksploatacja surowców skalnych powoduje negatywne zmiany w środowisku, tj.: zmiany stosunków wodnych, zajęcie terenów rolnych często o wysokiej wartości agroekologicznej, likwidację bioróżnorodności, degradację powierzchni ziemi i krajobrazu, gleb, czy zapylenie powietrza. Eksploatacja surowców skalnych, prowadzona wyłącznie systemem odkrywkowym, pozostawia po jej zakończeniu otwarte wyrobiska często o dużej powierzchni lub zespoły małych wyrobisk, powstałych po rozproszonyj eksploatacji w obrębie fragmentarycznie udokumentowanego złoża. Narusza to równowagę w środowisku przyrodniczym.

Wydobycie gazu nie powoduje znaczącej degradacji środowiska, zajęcie terenu i likwidacja szaty roślinnej ogranicza się do otoczenia otworów wydobywczych oraz instalacji przesyłu gazu. Może natomiast stwarzać zagrożenia erupcyjne, pożarowe w przypadkach awaryjnych i niedostatecznego rozpoznania złoża, co zdarza się jednak niezmiernie rzadko. Wydobycie ropy naftowej w przeszłości wiązało się z powstawaniem dołów urobkowych i kopanek (dawne szyby naftowe).

W 2010r. WIOŚ w Rzeszowie przeprowadził pomiary hałasu drogowego, gdzie badaniami objęte zostały takie miejscowości jak: Przemyśl, Krosno i Strzyżów. We wszystkich monitorowanych miastach stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych standardów akustycznych w stosunku do funkcji spełnianej przez teren. Brak jest jednak dokładnych danych dotyczących wielkości terenów z przekroczonymi normami hałasu oraz liczby ludności narażonej na jego oddziaływanie hałas (poza obszarami dla których powstały mapy akustyczne). Problemem jest również brak wystarczających środków finansowych m.in. na budowę obwodnic, tras alternatywnych, ekranów akustycznych.

Niewielkie znaczenie w skali województwa ma hałas kolejowy oraz hałas lotniczy. Hałas lotniczy ma charakter lokalny, a jego uciążliwość związana jest z pojedynczymi przelotami samolotów.

Zagrożenie hałasem przemysłowym wykazuje w ostatnich latach tendencję spadkową. Uciążliwość akustyczna zauważana jest w najbliższym sąsiedztwie niewielkich zakładów usługowych, produkcyjnych, a także tych, które prowadzą działalność rozrywkową.

Na terenie województwa nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w punktach pomiarowych (wyznaczonych przez WIOŚ w Rzeszowie), a z przeprowadzonych badań wynika, że poziomy promieniowania elektromagnetycznego w środowisku są bardzo niskie i nie przekraczają 3% wartości dopuszczalnej.

Problemem jest także duża ilość osuwisk zlokalizowana w paśmie pogórzy, szczególnie na Pogórzu Strzyżowskim, Pogórzu Dynowskim i Pogórzu Przemyskim. Najwięcej osuwisk odnotowano w gminach: Dubiecko, Krzywca, Bircza, Niebylec. W obszarze Beskidu Niskiego i Bieszczadów dużą aktywność osuwisk zaobserwowano w gminach: Dukła, Lutowiska, Sanok. Powierzchniowo największe osuwiska stwierdzono na terenie gmin Łańcut i Lubenia.

W pogórskiej i górskiej części województwa istnieją liczne, duże i małe obszary starych, nieaktywnych osuwisk. I choć nie powodują one w danym momencie zagrożenia, to w sprzyjających dla siebie warunkach, np. po długotrwałych opadach atmosferycznych, mogą się uaktywnić. Ponadto

w dolinach rzek lub w bezpośrednim sąsiedztwie zbiorników wodnych, w strefach brzegowych zbiorników Solina i Myczkowce, występują zjawiska powierzchniowych ruchów masowych ziemi związanych z erozją rzek i abrazją (np. odpadanie).

W 2010 roku w województwie podkarpackim wystąpiły gwałtowne wezbrania rzek spowodowane obfitymi deszczami w maju i czerwcu oraz topniejącym śniegiem na wiosnę, a także w listopadzie i grudniu.

Szacuje się, że poziom zagrożenia powodziowego, w dorzeczu Wisły jest wyższy, o co najmniej o 15% od przeciętnego zagrożenia powodziowego w Polsce. W dorzeczu górnej Wisły najczęściej występują wezbrania opadowe i roztopowe, rzadziej natomiast zatorowe. Charakterystyczne dla dorzecza Górnej Wisły jest to, że wezbrania nie obejmują całego dorzecza, a poszczególne zlewnie. W województwie podkarpackim jest około 280 tys. ha obszarów zagrożonych powodzią wywoływaną wysokimi opadami lub gwałtownym topnieniem śniegu. Obszary zalewowe zlokalizowane są głównie w dolinach Wisły, Sanu, Wisłoki i Wisłoka oraz ich dopływów.

Problemem jest niezadawalający stan techniczny infrastruktury przeciwpowodziowej. Aktualne środki techniczne nie stanowią wystarczającego zabezpieczenia przed powodzią i często nie spełniają swej funkcji. Brak środków finansowych powoduje, że po każdej powodzi część urządzeń pozostaje nieodbudowana. Tylko w 2010 roku w wyniku powodzi w województwie uszkodzonych zostało ok. 115 km obwałowań przeciwpowodziowych. Ponadto problemem jest presja osadnicza i turystyczna – rekreacyjna – pomimo stwierdzonego zagrożenia powodziowego, w dalszym ciągu zabudowywane są tereny w najbliższym sąsiedztwie cieków.

Nierównomierne rozłożenie naturalnych zasobów wodnych i niewystarczająca retencja zbiornikowa w stosunku do potrzeb ludności i gospodarki, powodują zwiększenie negatywnych skutków zjawiska suszy. Niemal na całym obszarze województwa zaobserwowano znaczne obniżenie poziomu wody w ciekach, zanik mniejszych cieków oraz obniżenie poziomu zwierciadła wód gruntowych.

W 2010r. na obszarze województwa podkarpackiego nie stwierdzono zagrożenia wystąpienia suszy rolniczej, natomiast w 2011r. jako obszary zagrożone wskazano gminy powiatu lubaczowskiego (obszary wiejskie gmin: Narol i Cieszanów). Zagrożenie suszą utrzymywało się od 11 kwietnia do 10 czerwca. W województwie podkarpackim brak jest kompleksowych programów przeciwdziałania skutkom suszy oraz wymaganych prawem planów przeciwdziałania skutkom suszy.

Na terenie województwa podkarpackiego zagospodarowano w 2010 roku 262,1 tys. Mg odpadów komunalnych co stanowiło 65,9% masy odpadów zebranych. Pozostałą masę odpadów zmagazynowano lub skierowano do obiektów zlokalizowanych poza województwem podkarpackim. Należy uznać, że istniejące moce przerobowe odpadów komunalnych są zbyt niskie. Brak jest instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych.

W 2010r. do grupy zakładów o dużym ryzyku powstania poważnej awarii przemysłowej zaliczono 12 zakładów, natomiast do grupy zakładów o zwiększonym ryzyku zaliczono 13 zakładów. W styczniu 2012r. Podkarpacki Komendant Państwowej Straży Pożarnej w Rzeszowie podał informację o zakładach z grupy o zwiększonym i dużym ryzyku, które zlokalizowane w niedużej odległości od siebie mogą zwiększyć prawdopodobieństwo wystąpienia awarii przemysłowej lub pogłębić jej skutki. Do zakładów tych zaliczone zostały: Zakłady Chemiczne „Organika – Sarzyna” S.A., Elektrociepłownia Nowa Sarzyna Sp. z o.o., Zakład Chemiczny „Silikony Polskie” Sp. z o.o., ORION Engineered Carbons Sp z o.o., LOTOS Jasło S.A. Aktualnie na terenie województwa podkarpackiego nie ustanowiono żadnych obszarów ograniczonego użytkowania od istniejących zakładów dużego i zwiększonego ryzyka.

Corocznie odnotowywane są przypadki zdarzeń o znamionach poważnych awarii, głównie związane z transportem substancji niebezpiecznych, zwłaszcza przez tereny zabudowane. Substancje

niebezpieczne transportowane są głównie drogami krajowymi i wojewódzkimi oraz międzynarodową magistralą kolejową E30. Materiały jądrowe, źródła promieniowania i urządzenia zawierające takie źródła, odpady promieniotwórcze i wypalone paliwo jądrowe mogą być wwożone na terytorium województwa przez 3 przejścia graniczne z Ukrainą: przejścia drogowe w Korczowej i Medyce oraz przejście kolejowe w Przemyślu. Na wszystkich przejściach granicznych wprowadzono kontrolę chemiczno-radiometryczną (ekologiczną) osób i towarów.

Dotychczas zdarzenia o charakterze poważnych awarii powodowały niewielkie skutki dla środowiska, a najbardziej zagrożonym komponentem były wody powierzchniowe płynące i wody podziemne.

Od kilku lat poziom zagrożenia chemiczno-ekologicznego województwa podkarpackiego jest podobny i dotyczy 15 – 30 zdarzeń rocznie (16 w 2010r.).

Problemem ekologicznym o dużej skali potencjalnego oddziaływania na środowisko i zdrowie ludzi są „bomby ekologiczne” (północno-wschodnia część województwa – mapa 2). Określenie „bomb ekologicznych” zyskały: stawy osadowe odpadów poprodukcyjnych Huty Stalowa Wola S.A., (zagrożenie dla Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 425: Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów, oraz zagrożenie dla dwóch ujęć wody zlokalizowanych w odległości do 3 km od stawów) oraz zasoby wodne wydzielone z Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 425: Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów, dla Zakładu Produkcji Wody Sp. z o.o. w Nowej Dębie, które stanowią źródło zaopatrzenia w wodę do picia ludności miasta i gminy Nowa Dęba. Stwierdzono, że są one zanieczyszczone trichloroetenem i tetrachloroetenem.

Grunty zdewastowane i zdegradowane, wymagające rekultywacji na terenie województwa zajmują 1809ha. Największy udział w tej powierzchni mają grunty zdewastowane. Są to głównie tereny poeksploatacyjne górnictwa siarkowego w rejonie tarnobrzeskim.

Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji na terenie województwa ulegała corocznemu, sukcesywnemu zmniejszaniu. W roku 2010 w odniesieniu do roku 2009 tendencja ta uległa zmianie. Tereny wymagające rekultywacji obejmują, oprócz terenów zdegradowanych w wyniku działalności górniczej, tereny gdzie wystąpiły zmiany naturalnego ukształtowania, tereny zdegradowane w wyniku składowania odpadów (składowiska wyłączane ze eksploatacji), tereny przemysłowe oraz tereny szkód powstałych w powierzchni ziemi (zanieczyszczenie preparatami, substancjami i mikroorganizmami gleby lub ziemi wiążące się z przekroczeniem standardów ziemi i gleby).

Na terenie województwa podkarpackiego problemem jest występowanie barszczu Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi* Manden). Należy zaznaczyć, że barszcz Sosnowskiego jest rośliną, która stanowi zagrożenie dla siedlisk przyrodniczych, roślin oraz dla zdrowia ludzi. Kontrolę liczebności barszczu Sosnowskiego należy prowadzić przede wszystkim na obszarach cennych z przyrodniczego punktu widzenia oraz w pobliżu siedzib ludzkich i miejsc wypasania zwierząt. Najprostszą metodą kontroli jest częste koszenie lub wykopywanie całych osobników. Kontrolę gatunku należy prowadzić z dużą ostrożnością, ponieważ istnieje ryzyko poparzeń.

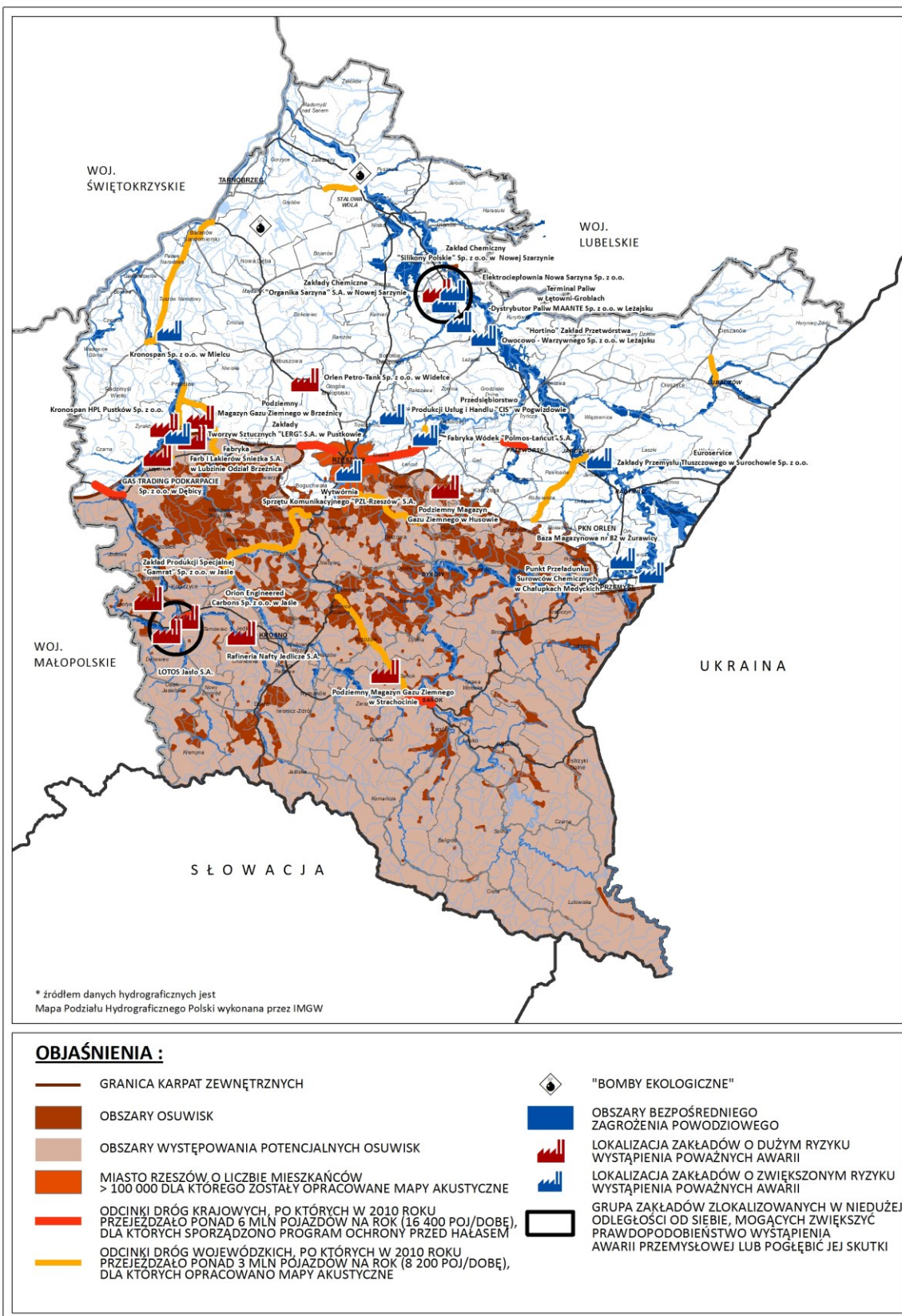
Należy zaznaczyć, że znaczna część województwa jest słabo rozpoznana pod względem zasobów przyrodniczych (najlepiej rozpoznane są tereny parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych). Obecnie trwa proces dokładnego rozpoznania terenów obszarów Natura 2000 i opracowania planów zadań ochronnych. Słabo rozpoznane są także korytarze migracyjne poszczególnych gatunków zwierząt.

Istotnym problemem jest także pogodzenie przebiegu sieci infrastrukturalnych (np. drogi, linie elektroenergetyczne) czy lokalizacji m.in. elektrowni wiatrowych, zbiorników małej i dużej retencji z siecią obszarów objętych ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Lokalizacje wymienionych przedsięwzięć należy szczególnie rozważnie planować także ze względu na możliwość

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Mapa 2. Istotne zagrożenia środowiska

wystąpienia konfliktów społecznych. Pogodzenie rozwoju gospodarczego z ochroną przyrody, zwłaszcza gdy ponad 40% obszaru województwa objęta jest różnymi formami ochrony przyrody, jest szczególnie trudne, ale i niezmiernie ważne.

5. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektu POŚ oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Zagadnienia i cele środowiskowe ustanowione na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym ze względu na priorytetowe traktowanie ochrony środowiska zawarte są w wielu konwencjach międzynarodowych i podstawowych aktach tworzących Wspólnotę UE. Dokumenty te stanowią ramy dla regulacji prawnych (dyrektywy i rozporządzenia w prawie unijnym oraz ustawy i rozporządzenia w prawie polskim) oraz stanowią podstawę dla kształtowania polityki ochrony środowiska w określonej perspektywie czasowej, w szeregu tworzonych dokumentów (strategie, polityki, programy). Cele polityki ochrony środowiska na szczeblu wspólnotowym zostały określone w wielu dokumentach strategicznych, które stanowią ramy dla dokumentów krajowych i regionalnych. Cechą charakterystyczną tych dokumentów jest obligatoryjna lub zalecana hierarchiczność ich ustaleń i zapisów.

Istotne z punktu widzenia projektu POŚ międzynarodowe cele ochrony środowiska zawarte są w ratyfikowanych przez Polskę konwencjach międzynarodowych:

- **Konwencja Berneńska (1979) o ochronie dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych**, której celem jest ochrona gatunków zagrożonych i ich siedlisk naturalnych ze szczególnym uwzględnieniem ochrony zagrożonych i ginących gatunków wędrownych.
- **Konwencja Ramsarska (1975 ze zmianami wprowadzonymi w Paryżu (1982) i Reginie (1987) o obszarach wodno-błotnych**, mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego. Celem konwencji jest ochrona i zrównoważone użytkowanie wszystkich mokradeł poprzez działania na szczeblu krajowym i lokalnym oraz współpracę międzynarodową.
- **Konwencja Bońska (1979) o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt**. Celem Konwencji jest ochrona dzikich zwierząt migrujących, stanowiących niezastąpiony element środowiska naturalnego.
- **Konwencja o ochronie różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro (1992)**, która wskazuje na konieczność ochrony przyrody w skali globalnej poprzez ochronę całego bogactwa przyrodniczego. Główne cele Konwencji to: ochrona różnorodności biologicznej, zrównoważone użytkowanie jej elementów, uczciwy i sprawiedliwy podział korzyści wynikających z wykorzystania zasobów genetycznych.
- **Europejska Konwencja Krajobrazowa** sporządzona we Florencji w 2000 roku ma na celu ochronę różnorodności krajobrazów europejskich, zarówno naturalnych jak i kulturowych, a także racjonalne zagospodarowanie i planowanie krajobrazu.
- **Ramowa Konwencja o zrównoważonym rozwoju Karpat (Kijów 2003)** określająca jako główne cele m. in. poprawę jakości życia mieszkańców oraz ochronę walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego.
- **Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych (Helsinki 1992)** określająca jako najważniejsze następujące cele: zapobieganie, kontrolowanie i zmniejszanie zanieczyszczenia wód, które powoduje oddziaływanie transgraniczne, zapewnienie zachowania ekosystemów i jeśli to niezbędne ich restytuowanie, zapewnienie

użytkowania wód transgranicznych zgodnego z ekologicznie uzasadnionym i racjonalnym gospodarowaniem zasobami wodnymi, ich zachowaniem i ochroną środowiska.

- **Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zwalczania pustynnienia w państwach dotkniętych poważnymi suszami i/lub pustynnieniem zwłaszcza w Afryce (Paryż 1994)**, której celem jest zwalczanie pustynnienia i łagodzenie skutków susz w państwach dotkniętych poważnymi suszami i/lub pustynnieniem poprzez efektywne działania na wysokich poziomach, wspierane przez współpracę międzynarodową i partnerskie organizacje w ramach podejścia zintegrowanego w celu przyczynienia się do osiągnięcia trwałego rozwoju na tych obszarach.
- **Konwencja o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych (Bazylea 1989)**. Przedmiotem Konwencji jest kontrola transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych, których wykaz zawarto w odpowiednich załącznikach do Konwencji oraz minimalizacja wytwarzania odpadów niebezpiecznych i innych, a także zapewnienie dostępu do właściwych, odpowiednio zlokalizowanych urządzeń służących do usuwania odpadów w sposób bezpieczny dla środowiska.
- **Konwencja Sztokholmska (2001) w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych**, której celem jest ochrona zdrowia ludzi i środowiska przed substancjami określanymi jako „trwałe zanieczyszczenia organiczne” poprzez wprowadzenie ograniczeń w produkcji i stosowaniu, eksporcie i imporcie tych substancji, a także przez wprowadzenie zasad gospodarki odpadami je zawierającymi.
- **Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (Rio de Janeiro 1992)**, której głównym celem jest zapobieganie dalszym zmianom klimatu globalnego, ze szczególnym uwzględnieniem długoterminowego jego ocieplania na skutek wzrostu stężenia gazów cieplarnianych w atmosferze oraz Protokół z Kioto (1998) stanowiący uzupełnienie Konwencji klimatycznej, w ramach którego Polska zobowiązała się do redukcji emisji gazów cieplarnianych w latach 2008-2012 o 6% w stosunku do roku bazowego (CO₂ – rok bazowy 1988, metanu, N₂O, HFCs, PFCs, SF₆ – rok bazowy 1995).
- **Konwencja Genewska (1979) w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości** mająca na celu ochronę człowieka i jego środowiska przed zanieczyszczeniem powietrza oraz dążenie do ograniczenia i stopniowego zmniejszania i zapobiegania zanieczyszczeniom powietrza, łącznie z transgranicznym zanieczyszczeniem powietrza na dalekie odległości.
- **Konwencja Wiedeńska w sprawie ochrony warstwy ozonowej (2001)**, której celami są: ochrona zdrowia ludzkiego i środowiska przed negatywnymi skutkami wynikającymi ze zmian w warstwie ozonowej, regularne prowadzenie pomiarów zawartości ozonu w atmosferze, pomiarów promieniowania ultrafioletowego słońca zakresu UV-B, badania skutków osłabienia warstwy ozonowej w środowisku.
- **Konwencja Europejskiej Komisji Gospodarczej Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych**, zwana **Konwencją awaryjną (Helsinki 1992)** jako podstawowe cele określa: zapobieganie awariom przemysłowym, zapewnienie gotowości na wypadek awarii o skutkach transgranicznych, likwidację skutków wspomnianych zdarzeń, informowanie o występowaniu poważnych awarii o skutkach transgranicznych, udzielanie pomocy wzajemnej w przypadku wystąpienia poważnych awarii o skutkach transgranicznych.
- **Konwencja o dostępie do informacji**, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (Aarhus 1998), której celem jest ochrona prawa każdej osoby, z obecnego oraz przyszłych pokoleń, do życia w środowisku

odpowiednim dla jej zdrowia. Dla osiągnięcia celu w Konwencji określono działania w trzech obszarach, dotyczących: zapewnienia społeczeństwu przez władze publiczne dostępu do informacji dotyczących środowiska, ułatwienia udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji mających wpływ na środowisko, rozszerzenia warunków dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska.

Podstawowe, wspólnotowe cele polityki ochrony środowiska zostały określone w **Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej**, są to:

- Zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego.
- Ochrona zdrowia człowieka.
- Ostrożne i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych.
- Promowanie na płaszczyźnie międzynarodowej środków zmierzających do rozwiązywania regionalnych lub światowych problemów środowiska naturalnego, w szczególności zwalczania zmian klimatu.

W Traktacie zostały również określone podstawowe zasady wspólnotowej polityki w dziedzinie ochrony środowiska:

- Zasada wysokiego poziomu ochrony.
- Zasada przezorności (ostrożności).
- Zasada stosowania działań zapobiegawczych (zasada prewencji).
- Zasada naprawiania szkód przede wszystkim u źródła.
- Zasada „zanieczyszczający płaci”.
- Zasada integracji z innymi politykami Wspólnoty i subsydiarności.

Podstawowym dokumentem operacyjnym UE w dziedzinie ochrony środowiska jest **Szósty Wspólnotowy Program Działań Unii Europejskiej w dziedzinie środowiska**, przyjęty decyzją nr 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego na lata 2002–2012, którego realizacja następuje poprzez tematyczne dokumenty strategiczne. IV Program określa jako priorytetowe zagadnienia:

- Zmian klimatu.
- Ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.
- Środowiska naturalnego oraz ochrony zdrowia i jakości życia, w tym eliminacji ze środowiska substancji uznanych za niebezpieczne.
- Racjonalizacji wykorzystania zasobów naturalnych, bezpiecznego i efektywnego zagospodarowania odpadów.

Program wyznacza również cele w dziedzinie ustawodawstwa, dostępu do informacji, włączania zagadnień dotyczących środowiska naturalnego do innych dziedzin polityki, uwzględniania kwestii ochrony środowiska w planowaniu przestrzennym, użytkowania zasobów, konsumpcji i integrowania działań na rzecz ochrony środowiska, nakazując m.in. ustabilizowanie poziomu emisji gazów cieplarnianych, ochronę i odtwarzanie systemów naturalnych, ochronę gatunków zagrożonych, dalsze zmniejszanie zagrożeń dla zdrowia człowieka poprzez zmniejszanie zanieczyszczenia wody, powietrza i gleb oraz redukcję hałasu, a także ocenę konsumpcji zasobów naturalnych i stabilizowanie zużycia surowców poprzez promocję recyklingu surowców i odzysku odpadów.

Cele ekologiczne ustanowione na szczeblu krajowym uwzględniające cele i priorytety międzynarodowe i wspólnotowe zawarte są w obowiązującym dokumencie **Polityka ekologiczna państwa 2009–2012 z perspektywą do roku 2016**. Polityka ekologiczna państwa wskazuje na konieczność zmian systemowych i określa główne cele strategiczne do roku 2016, którymi są:

- Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych (uwzględniane wyników strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w ostatecznych wersjach tych dokumentów).
- Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska (uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego).
- Zarządzanie środowiskowe (rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o systemie EMAS i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie).
- Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska (podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”, prowadzącą do: proekologicznych zachowań konsumenckich, prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska, organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska, uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska).
- Rozwój badań i postęp techniczny (zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska).
- Odpowiedzialność za szkody w środowisku (stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody – koszty naprawy szkody w środowisku muszą w pełni ponieść jej sprawcy).
- Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym (przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju, w szczególności miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji).

W dziedzinie ochrony zasobów naturalnych główne cele polityki ekologicznej do 2016r. to:

- Zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną.
- Dalsze prace w kierunku racjonalnego użytkowania zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego. Oznacza to rozwijanie idei trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
- Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej.
- Rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne, zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą.
- Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją.

Główne cele ekologiczne do roku 2016 w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego to:

- Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami

będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.

- Dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz dyrektyw unijnych w zakresie dotrzymania limitów emisji zanieczyszczeń powietrza.
- Zakończenie do końca 2015r. krajowego programu budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2000 RLM, oraz zapewnienie 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych.
- Budowa systemu gospodarki odpadami oraz utrzymanie tendencji oddzielenia ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju (mniej odpadów na jednostkę produktów, mniej opakowań, dłuższe okresy użycia produktów itp.), znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska.
- Ochrona przed ponadnormatywnym działaniem hałasu i promieniowania elektromagnetycznego.
- Stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH.

Analiza przedmiotowego projektu POŚ wykazała, iż stanowi on uszczegółowienie ww. Polityki ekologicznej państwa z uwzględnieniem regionalnych uwarunkowań środowiskowych. Zatem należy stwierdzić, iż cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym zostały uwzględnione w projektowanym dokumencie. Przedmiotowe cele i priorytety ekologiczne uwzględniono poprzez sformułowanie celów systemowych, celów i priorytetów ekologicznych odnoszących się do obszaru województwa we wszystkich dziedzinach ochrony środowiska i w odniesieniu do wszystkich komponentów środowiska. Dla realizacji celów i priorytetów ekologicznych określono najważniejsze działania inwestycyjne i nieinwestycyjne wymagające realizacji do roku 2015 oraz w określonych przypadkach do roku 2019 i dłużej.

6. Określenie, analiza i ocena przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko, w tym oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych

6.1. Analiza i ocena przewidywanego znaczącego oddziaływania na środowisko

Podczas analiz i ocen przyjęto, że realizowane w ramach projektu POŚ działania inwestycyjne będą spełniały wszystkie określone obowiązującym prawem wymagania i będą zastosowane najnowsze technologie i techniki.

Analizę i ocenę oddziaływania na środowisko przeprowadzono dla celów określonych w projekcie POŚ oraz działań, głównie inwestycyjnych koniecznych do osiągnięcia założonych celów. Wyniki analiz przedstawiono w tabelach 5, 6 i 7.

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 5. Ocena przewidywanego znaczącego oddziaływania na środowisko, zabytki i zdrowie ludzi wybranych działań inwestycyjnych realizowanych w ramach priorytetów ekologicznych

Lp.	Priorytet ekologiczny	Priorytetowe działania proekologiczne	Cele	Wybrane działania inwestycyjne realizowane w ramach priorytetów ekologicznych	Rodzaj oddziaływania na środowisko, zabytki i zdrowie ludzi
1.	Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych	Kontynuacja inwestycji prowadzących do zredukowania ilości zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami do wód i ziemi oraz realizowanie kompleksowo wraz z nimi inwestycje mające na celu zapewnienie odpowiedniej jakości wody pitnej w aglomeracjach, zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz zapewnienie dobrej jakości wody przeznaczonej do spożycia.	Krótkookresowe <ul style="list-style-type: none"> ▪ Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych. ▪ Zaspokojenie potrzeb ilościowych i jakościowych na wodę przeznaczoną do celów bytowo-gospodarczych oraz rekreacyjno-turystycznych. 	Działania inwestycyjne	
				Modernizacja technologii i rozbudowa istniejących oczyszczalni ścieków, wraz z rozbudową i budową kanalizacji sanitarnej oraz sieci kanalizacyjnych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Budowa szczelnych – wybieralnych zbiorników z zapewnieniem kontrolowanego wywozu ścieków oraz budowa przydomowych, przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na obszarach, na których poprowadzenie zbiorczych systemów kanalizacyjnych jest ekonomicznie lub technicznie nieuzasadnione (obszary górskie, obszary z rozproszoną zabudową).	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Stosowanie najlepszych technologii w zakładach przemysłowych (obiegi zamknięte redukujące zużycie wody, oddzielne oczyszczanie poszczególnych strumieni zanieczyszczeń).	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
				Stosowanie nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych oraz realizacja innych działań inwestycyjnych mających na celu ograniczanie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
				Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej dostarczającej ludności wodę odpowiedniej jakości.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Modernizacja ujęć wód oraz stacji uzdatniania wody zgodnie z przepisami unijnych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, okresowe, mieszane.
			Średniookresowe	Działania	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych. ▪ Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody dla województwa. 	Uzbrojenie terenów w systemy kanalizacyjne.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Podniesienie efektywności oczyszczania ścieków komunalnych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, korzystne.
				Propagowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, na terenach, dla których taka inwestycja jest najkorzystniejszym rozwiązaniem.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, korzystne.
				Zminimalizowanie ilości wytwarzanych ścieków przemysłowych i ich efektywne oczyszczanie.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, korzystne.
				Modernizowanie, budowanie i rozbudowywanie sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Określenie stref ochronnych wód podziemnych, stanowiących źródła zaopatrzenia w wodę wraz z obszarem zasilania oraz właściwe ich zagospodarowanie.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, korzystne.
Racjonalizacja zużycia wody w działach gospodarki o dużej wodochłonności.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, korzystne.				
Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód województwa poprzez budowę zbiorników retencyjnych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.				

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

				Działania priorytetowe	
				Realizacja Programu poprawy czystości zlewni rzeki Wisłoki (etap II).	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno – ściekowej na terenie Przemysła.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej m. Krosna (I i II etap).	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie m. Rzeszowa.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie m. Dębica.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej w Ropczycach.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie powiatu mieleckiego w dorzeczu Wisłoki i Wisły.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Miasta i Gminy Nisko.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Wyposażenie aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Budowa zbiorników retencyjnych zgodnie z „Programem ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły”.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Odtworzenie pojemności zbiornika na rzece Wisłok w Rzeszowie – I etap.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
<p>Obszarami, na których przeprowadzane są zadania związane z poprawą i ochroną jakości wód powierzchniowych i podziemnych są zlewnie rzek oraz obszary ochrony głównych zbiorników wód podziemnych. Rejony koncentracji zadań dotyczą przede wszystkim sektorów: osadniczego, rolniczego i przemysłowego w obrębie całego województwa podkarpackiego.</p>					
2.	Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	Zapobieganie „poważnym awariom” przemysłowym i w transporcie, likwidacja „bomb ekologicznych”, monitoring stanu środowiska, realizacja projektów związanych	<p>Krótkookresowe</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód i retencja (sukcesywnie). ▪ Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego (sukcesywnie). ▪ Wdrażanie istniejących przepisów prawnych 	<p align="center">Działania inwestycyjne</p> <p>Realizacja przedsięwzięć zgodnie z „Programem ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły”.</p> <p>Realizacja przedsięwzięć zgodnie z projektami „Zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych” i „Przeciwdziałanie skutkom odpływu wód opadowych na terenach górskich. Zwiększenie możliwości retencji i utrzymanie potoków oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie”.</p>	<p>Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.</p> <p>Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.</p>

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	ze zwiększeniem skuteczności ochrony przeciwpowodziowej a w szczególności realizacja Programu Ochrony Przed Powodzią w Dorzeczu Górnej Wisły.	i skuteczne ich egzekwowanie oraz wspieranie inwestycji związanych z udoskonaleniem systemów wykrywania, alarmowania oraz wczesnego ostrzegania o zagrożeniach, a także zakup sprzętu ratowniczego. <ul style="list-style-type: none"> Realizacja Systemu Osłony Przeciwsuwiskowej (SOPO). 	Doskonalenie systemu reagowania kryzysowego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego, w tym zakup, modernizacja i utrzymanie sprawności specjalistycznego sprzętu ratowniczo-gaśniczego.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.	
			Prowadzenie monitoring ruchów masowych ziemi na obszarach największego zagrożenia bezpieczeństwa ludzi i środowiska.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.	
			Likwidacja skutków osuwisk.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.	
			Działania zmierzające do zatrzymania procesu dekapitalizacji budowli ochronnych.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.	
		Średniookresowe	Działania inwestycyjne		
		<ul style="list-style-type: none"> Minimalizowanie skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych, zapobieganie poważnym awariom, oraz dostęp do wiarygodnych informacji o stanie środowiska. 	Zwiększanie naturalnej retencji zlewni z zachowaniem dobrego stanu ekologicznego, rozumianej jako renaturyzacja dolin zalewowych i odtworzenie obszarów podmokłych, w tym przywrócenie przestrzeni potrzebnej do przejścia wód powodziowych z zastosowaniem nietechnicznych metod polegających na przywróceniu dobrego stanu wód i ekosystemów zależnych od wody, m.in. z uwzględnieniem koniecznych wykupów działek (w tym działek siedliskowych) w sytuacji, gdy koszty technicznego zabezpieczenia terenów zalewowych przewyższałyby wartość tych działek i mienia na nich zlokalizowanego.	Oddziaływanie bezpośrednie/pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.	
			Udrożnienie rzek i potoków poprzez budowę i przebudowę przepławek dla ryb w celu umożliwienia ich migracji na istniejących budowlach piętrzących rzek: San, Wisłok i Wisłoka, oraz rzekach i potokach ich zlewni.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.	
			Zapewnienie przepustowości cieków wodnych (przepusty, jazy, rowy itp.).	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.	
			Utrzymanie naturalnego charakteru cieków poza terenami o zwartej zabudowie.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.	
			Użytkowanie rolnicze terenów położonych w sąsiedztwie rzek i potoków dostosowane do skali zagrożenia powodziowego.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, potencjalnie korzystne.	
			Realizacja „Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły” m.in. przedsięwzięcia dotyczące powiększania przepustowości koryta rzeki, budowa kanałów, modernizacja i rozbudowa systemu obwałowań, zabudowa i lokalne umocnienia łóżysk rzek i potoków, prace mające na celu ograniczenie wielkości powodzi przez retencjonowanie wód w zbiornikach retencyjnych i polderach oraz przywracanie retencji naturalnej.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.	
			Budowa systemu ostrzegania i ewakuacji poniżej zapory na wypadek jej katastrofy oraz osłony hydrologicznej powiązanej z systemem prognozowania przepływów w zlewni zbiornika i sterowania falą powodziową.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.	
			Wykonanie zabezpieczeń obiektów już istniejących (kompleksowe remonty, dostosowanie do obowiązujących standardów), oraz rozbiórki obiektów, których żywotność techniczna dobiega końca.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.	
Prowadzenie prac zabezpieczających na obszarach osuwisk zagrażających obiektom budowlanych oraz zabezpieczenie terenów osuwiskowych przed dalszym rozwojem ruchów masowych ziemi.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.				
Właściwe zagospodarowanie terenów podatnych na tworzenie się osuwisk (m.in. wyłączenie z zabudowy, zalesianie, odpowiednie zabiegi agrotechniczne).	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.				

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			Ograniczenie przewozów materiałów niebezpiecznych po drogach publicznych na rzecz ich przewozu koleją, modernizacja zbyt wąskich odcinków dróg, którymi odbywa się transport materiałów niebezpiecznych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
			Przygotowanie parkingów i zjazdów na bezpieczne zatrzymywanie pojazdów przewożących materiały niebezpieczne, a w przypadku poważnej awarii na ich odholowanie i zabezpieczenie.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
			Wyposażenie (w tym modernizacja) laboratoriów właściwych instytucji w nowoczesny sprzęt i oprogramowanie zapewniające wypełnianie zadań kontrolnych i monitoringu stanu środowiska.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
			Zakup sprzętu ratowniczego.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
			Działania priorytetowe	
			Remonty, modernizacja, zabezpieczenie przeciwfiltracyjne oraz budowa wałów przeciwpowodziowych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/potencjalnie korzystne na etapie funkcjonowania.
			Niezbędna regulacja i modernizacja rzek i potoków.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
			Zwiększenie retencyjności zlewni.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, potencjalnie korzystne.
			Zarządzanie ryzykiem, w tym przygotowania planów i programów zmniejszających prawdopodobieństwo wystąpienia poważnych awarii (sukcesywnie) oraz wsparcie techniczne.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
			Poprawa bezpieczeństwa powodziowego w zlewniach z zachowaniem równowagi stanu ekologicznego i technicznego rzek: Wisły, Sanu, Wisłoka, Wisłoki, Łęgu, Trześniówki.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
			Realizacja programu dużej retencji.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/potencjalnie korzystne na etapie funkcjonowania.
			Zapobieganie procesom osuwiskowym i likwidacja ich skutków.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
			System Osłony Przeciwosuwiskowej.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
			Zakup samochodów ratowniczo-gaśniczego i sprzętu ratowniczego.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
			Zakup pojazdów ratowniczych i sprzętu specjalistycznego.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
			Budowa 3 i rozbudowa 4 strażnic komend PSP.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
			Rozbudowa ośrodka szkolenia krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
			Zakup pojazdów ratowniczych i sprzętu specjalistycznego.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Większość zadań związanych z bezpieczeństwem powodziowym realizowana będzie w części północnej i środkowej województwa głównie w obrębie terenów zamieszkałych i zagospodarowanych, znajdujących się w obszarach zalewowych wzdłuż biegów rzek: Wisły, Sanu, Wisłoki i Wisłoka. Działania w zakresie poważnych awarii koncentrować się będą głównie w strefie osadniczej i na obszarach o dużych walorach przyrodniczych, wokół zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku oraz wzdłuż odcinków dróg krajowych i wojewódzkich służących do transportu materiałów niebezpiecznych. Rejonem koncentracji działań związanych z zabezpieczeniem przeciwosuwiskowym będzie obszar województwa znajdujący się w obrębie Karpat oraz w pojedynczych przypadkach tereny nadrzeczne w Kotlinie Sandomierskiej.

3.	Gospodarka odpadami	Średniookresowe	Działania inwestycyjne	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczenie ilości wytworzonych odpadów oraz poprawa gospodarowania odpadami komunalnymi. 	Budowa regionalnych instalacji zagospodarowania odpadów oraz instalacji realizujących cele Planu gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/potencjalnie korzystne na etapie funkcjonowania.
			Zamykanie składowisk nie spełniających wymagań dla instalacji regionalnej oraz nie przewidzianych do rozbudowy lub modernizacji w kierunku instalacji regionalnej.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.
			Modernizacja i dostosowanie instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów do wymagań ochrony środowiska.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, mieszane.
			Wspieranie wdrażania proekologicznych i efektywnych ekonomicznie metod zagospodarowania odpadów w oparciu o najlepsze dostępne techniki (BAT) oraz technologii pozwalających na odzyskiwanie energii zawartej w odpadach, w procesach termicznego i biochemicznego ich przetwarzania, w tym zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych przy zastosowaniu zaawansowanej technologii.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.
			Likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.
			Usuwanie instalacji i urządzeń zawierających PCB.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.
			Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.
			Działania priorytetowe	
			Wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na odzyskanie energii zawartej w odpadach w procesach termicznego i biochemicznego ich przetwarzania.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
			Modernizacja i budowa instalacji do zagospodarowania odpadów realizujących cele planu gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
			Budowa, rozbudowa i przebudowa zakładów zagospodarowania odpadów, budowa stacji przeładunkowych i punktów selektywnego gromadzenia odpadów.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
			Budowa i rozbudowa składowisk odpadów (w ramach RIPOK).	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
			Zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

				Wspieranie wdrażania proekologicznych i efektywnych ekonomicznie metod zagospodarowania odpadów w oparciu o najlepsze dostępne techniki (BAT) oraz dostosowanie instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów do wymagań ochrony środowiska.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
				Monitoring i kontrola prawidłowego postępowania z odpadami	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
				Utworzenie i uruchomienie bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami (BDO).	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
				Prowadzenie oraz wspieranie działań edukacyjno-informacyjnych promujących właściwe postępowanie z odpadami.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
Działania realizowane będą na terenie całego województwa, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc realizacji inwestycji służących zagospodarowaniu odpadów – zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego					
4.	Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	Realizacja działań i inwestycji określonych w programach ochrony powietrza w zakresie ograniczania emisji niskiej, wdrażanie technologii i przedsięwzięć ograniczających zużycie energii w przemyśle i gospodarce komunalnej oraz racjonalna gospodarka energią, realizacja instalacji pozyskujących energię ze źródeł odnawialnych.	Krótkookresowe	Działania inwestycyjne	
			<ul style="list-style-type: none"> Poprawa stanu jakości powietrza w rejonach występowania stwierdzonych przekroczeń wartości kryterialnych pyłu PM10, pyłu PM2,5 oraz benzo(a)pirenu poprzez ograniczenie ich emisji. 	Realizacja zadań określonych w obowiązujących naprawczych programach ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów w zakresie pyłu PM10 oraz w zakresie benzo(a)pirenu.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Realizacja zadań określonych w obowiązującym nPOP dla strefy podkarpackiej w zakresie pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Realizacja zadań przewidzianych dla poprawy infrastruktury drogowej, a w szczególności: kompleksowe rozwiązania problemów komunikacji miejskiej w dużych miastach, w tym modernizacja taboru.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Wprowadzanie alternatywnych środków komunikacji zbiorowej.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
				Tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego w miastach poprzez budowę ścieżek rowerowych.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
				Ograniczenie emisji z procesów przemysłowych i energetyki zgodnie z wymogami Traktatu Akcesyjnego i dyrektywy 2010/75/UE (IED) poprzez: modernizację i hermetyzację procesów technologicznych, modernizację układów technologicznych ciepłowni i elektrociepłowni, wprowadzanie nowoczesnych technik spalania paliw, zastosowanie paliw ekologicznych w instalacjach wykorzystujących jako paliwo węgiel kamienny, zwiększanie w produkcji energii udziału energii wyprodukowanej z wykorzystaniem źródeł odnawialnych np. biomasa rolnicza, odpady z przemysłu drzewnego, meblarskiego, wdrażanie technologii ograniczających emisję zanieczyszczeń specyficznych, instalowanie nowych oraz poprawa sprawności funkcjonalnych urządzeń do redukcji zanieczyszczeń.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
				Redukcja niskiej emisji poprzez: modernizację układów technologicznych kotłowni komunalnych i w obiektach użyteczności publicznej z wykorzystaniem paliw ekologicznych oraz linii przesyłu ciepła, budowę sieci gazowej celem umożliwienia wykorzystania gazu w indywidualnych systemach grzewczych, termomodernizację i termo renowację budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w szczególności na terenach cennych pod względem przyrodniczym, turystycznym i na terenach uzdrowisk.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			Średniookresowe	Działania inwestycyjne	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osiągnięcie oraz utrzymanie wymaganej prawem jakości powietrza atmosferycznego. ▪ Przeciwdziałanie globalnym zmianom klimatu poprzez sukcesywną redukcję emisji gazów cieplarnianych. 	Ograniczanie emisji komunikacyjnej i ochrona przed jej negatywnym oddziaływaniem poprzez budowę obejść drogowych miast i miejscowości, modernizację istniejących połączeń komunikacyjnych, remonty nawierzchni i przebudowy dróg o małej przepustowości, rozwój i modernizację transportu kolejowego i zbiorowego w miastach, tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego, odpowiednie utrzymanie czystości nawierzchni ulic w miastach.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
				Realizacja zadań przewidzianych dla poprawy infrastruktury drogowej w szczególności budowy autostrady A-4, budowy drogi ekspresowej S-19, budowy obwodnic w ciągach dróg krajowych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
				Redukcja niskiej emisji, poprzez: centralizację zaopatrzenia w ciepło w miastach, modernizację istniejących źródeł ciepła (poprawę sprawności w procesach spalania i stosowanie ekologicznych nośników energii), modernizację linii przesyłowych w celu eliminacji strat ciepła, termomodernizację i termorenowację budynków.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
				Ograniczanie emisji z dużych źródeł spalania paliw celem wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego oraz dyrektywy 201/75/UE (IED) w zakresie ograniczania emisji pyłów, dwutlenku siarki i tlenków azotu.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
				Ograniczanie emisji pyłów, dwutlenku siarki i tlenków azotu poprzez m.in. modernizację technologii w celu prowadzenia mniej energochłonnej produkcji, zastosowanie ekologicznych nośników energii w instalacjach wykorzystujących węgiel, udoskonalenie procesów spalania paliw prowadzące do zmniejszenia zużycia paliw, instalowanie urządzeń redukujących emisję zanieczyszczeń do powietrza oraz modernizację istniejących.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
				Realizacja zadań określonych w opracowanych i uchwalonych nPOP.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane.
				Działania inwestycyjne w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
				Hermetyzacja procesów w kopalnictwie gazu i ropy naftowej oraz uszczelnianie i usprawnianie procesów przesyłu gazu ziemnego oraz wykorzystanie do produkcji energii biogazu (zawierającego metan) np. z oczyszczalni ścieków i składowisk odpadów bytowych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Działania w odniesieniu do gospodarki odpadami (zmniejszenie ilości odpadów u źródła, odzysk odpadów, wykorzystanie gazu wysypiskowego), gospodarki leśnej (zwiększanie lesistości – jeden ze sposobów pochłaniania CO ₂) i rolnej (rozwój upraw energetycznych).	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
				Działania priorytetowe	
				Budowa bloku parowo - gazowego w Elektrociepłowni Stalowa Wola S.A.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Modernizacja stanowisk wygrzewania kadzi głównych w Stalowni Huty Stalowa Wola.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
				Modernizacja odprowadzania spalin w ciepłowni nr 3 i rozbudowa układu kogeneracyjnego w Przedsiębiorstwie Energetyki Ciepłej w Tarnobrzegu Sp. z o.o.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			Modernizacja układu odpylania urządzeń pakujących wyroby gotowe - Zakład Surowców Chemicznych i Mineralnych „Piotrowie II” Sp. z o.o. w Tarnobrzegu.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
			Budowa wysokosprawnego układu kogeneracyjnego o mocy 6MW w Miejskim Przedsiębiorstwie Gospodarki komunalnej w Jaśle Sp. z o.o.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne
			Budowa gazowego układu kogeneracyjnego w Ciepłowni Łańcut Sp. z o.o. o łącznej nominalnej mocy termicznej 2,833MWt oraz elektrycznej 2,8MWe.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
			Przedsięwzięcia w zakresie ograniczania emisji niskiej, w tym termomodernizacje obiektów użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego, budowa i modernizacja linii ciepłowniczych, podłączanie obiektów do sieci c.o., modernizacje instalacji c.o. w obiektach użyteczności publicznej, modernizacje kotłowni, w tym ze zmianą paliwa stałego (węgiel) na ekologiczne, na obszarze całego województwa, m.in. w miastach: Krośnie, Leżajsku, Rzeszowie, Stalowej Woli, Przemysłu, Dębicy, Ustrzykach Dolnych, Lesku, Jarosławiu, Łańcucie, Przeworsku, Brzozowie, Strzyżowie, Tarnobrzegu, Iwoniczu Zdroju, Rymanowie Zdroju, Jedliczach, Nisku, Rudniku nad Sanem, Jarosławiu, Sanoku, Jaśle, Lubaczowie, Ropczycach, Baranowie Sandomierskim oraz na terenach gmin: Bojanów, Pysznica, Radomyśl n/Sanem, Krzywca, Ostrów, Dzików Stary, Gorzyce, Nowa Dęba, Majdan Królewski, Kańczuga, Medyka, Baligród, Olszanica, Solina, Jodłowa, Żyraków, Fredropol, Świlcza.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
			Zadania w ramach Programu ochrony powietrza dla strefy miasta Rzeszów w zakresie pyłu PM10 określonego uchwałą Sejmiku województwa podkarpackiego Nr XLII/804/10 z dnia 25 stycznia 2010r.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
			Zadania w ramach Programu ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej w zakresie pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu, określonego uchwałą Nr XXXIII/608/13 Sejmiku województwa podkarpackiego z dnia 29 kwietnia 2013 roku.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
			Zadania w ramach Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów w zakresie benzo(a)piranu, określonego uchwałą Nr XXXIII/609/13 Sejmiku województwa podkarpackiego z dnia 29 kwietnia 2013 roku.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
			Realizacja działań i przedsięwzięć wykorzystujących w produkcji energii źródła odnawialne.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
			Realizacja zadań w zakresie poprawy infrastruktury drogowej i usprawnienia płynności ruchu.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, mieszane
			Realizacja zadań mających pośredni wpływ na ograniczenie zanieczyszczeń - budowa ścieżek rowerowych w: Przemysłu, Stalowej Woli, Krośnie, Dubiecku, Ropczycach, Dębicy, Tarnobrzegu oraz na terenie powiatu jasielskiego i gminy Nowa Dęba.	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
			Zadania w zakresie ograniczania emisji komunikacyjnej – wymiana taboru komunikacji miejskiej w Rzeszowie i Dębicy i Krośnie.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, korzystne.
<p>Działania w zakresie poprawy jakości powietrza atmosferycznego i ograniczania emisji zanieczyszczeń będą się koncentrować przede wszystkim w rejonach występowania przekroczeń poziomów substancji w powietrzu-(stwierdzonych pomiarami i wskazanymi w Pop) na terenach cennych przyrodniczo, turystycznie oraz na terenach uzdrowisk. Realizowane działania będą dotyczyły strefy osadniczej, przemysłowej i komunikacyjnej.</p>				

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

5.	Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność	Budowa urządzeń i instalacji do produkcji energii opartych na źródłach odnawialnych (w szczególności budowa: biogazowni rolniczych, biogazowni na oczyszczalniach ścieków i innych, małych elektrowni wodnych, instalacji wykorzystujących energię geotermalną, nowych ciepłowni i elektrociepłowni opartych na biomase) oraz instalacji wykorzystujących energię wiatru, inwestycji podnoszących efektywność energetyczną.	Krótkookresowe	Działania inwestycyjne	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w województwie (do 11,9% w roku 2015). 	Budowa instalacji do pozyskiwania i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych m.in. z wykorzystaniem biomasy.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
			Średniookresowe	Działania inwestycyjne	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w województwie (do 15% w 2020 roku). ▪ Zmniejszanie energochłonności gospodarki, zarówno w zakresie procesów wytwórczych, jak i świadczenia usług oraz konsumpcji. 	Budowa oraz modernizacja istniejących sieci elektroenergetycznych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania, skumulowane.
				Budowa urządzeń i instalacji do produkcji energii opartych na źródłach odnawialnych: <ul style="list-style-type: none"> – energetyczne wykorzystanie biogazu (biogazownie rolnicze, biogazownie na oczyszczalniach ścieków, inne); – wykorzystanie energii geotermalnej, w tym instalacje pomp ciepła; – budowa małych elektrowni wodnych; – budowa instalacji wykorzystujące energię wiatru (budowa elektrowni wiatrowych, farm wiatrowych, mikroinstalacji i małych instalacji); – budowa nowych ciepłowni i elektrociepłowni opartych na biomase oraz modernizacja istniejących sieci ciepłowniczych. 	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania, skumulowane.
				Inwestycje podnoszące efektywność energetyczną: <ul style="list-style-type: none"> – budowa energooszczędnych budynków mieszkalnych, biurowych i usługowych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii; – montaż kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych; – termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, bloków, domów - wymiana wyposażenia na energooszczędne. 	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Działania priorytetowe	
				Budowa elektrowni wiatrowych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/mieszane na etapie funkcjonowania, skumulowane.
				Budowa biogazowni.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
				Budowa ciepłowni i elektrociepłowni na biomase.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, niekorzystne na etapie realizacji/korzystne na etapie funkcjonowania.
	Montaż kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.			
	Instalacja pomp ciepła.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.			
	Instalacja systemów energii odnawialnej na budynkach użyteczności publicznej oraz domach prywatnych na terenie gmin należących do Związku Gmin Dorzecza Wisłoki.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.			

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Działania zmierzające do realizacji założonych celów należy w szczególności koncentrować na obszarach, gdzie występują udokumentowane źródła i zasoby energii odnawialnej. Wojewódzki Program Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Podkarpackiego (w opracowaniu) określi obszary o korzystnych warunkach dla poszczególnych typów inwestycji OZE. Jednocześnie dla części mikro i małych instalacji OZE (wykorzystujących energię wiatru, słońca, biomasę i geotermię) możliwy będzie rozwój na obszarze niemal całego województwa. Dotychczas zbadane i udokumentowane zasoby wód geotermalnych znajdują się w obrębie „zapadliska podkarpackiego, w rejonie złóż ropy i gazu pasma Rzeszów – Przemysł, w okolicach Wiśniowej, południowej części powiatu jasielskiego, krośnieńskiego (Iwonicz Zdrój, Rudawka Rymanowska) oraz Ustrzyk Dolnych, Soliny i Myczkowiec.

6.	Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów	Dokumentowanie stanu zasobów przyrodniczych województwa (w tym rozpoznanie szlaków migracji zwierząt), a także czynna ochrona tych zasobów, a w szczególności korytarzy ekologicznych oraz gatunków i siedlisk, dla ochrony których utworzono obszary Natura 2000.	Krótkookresowe	Działania inwestycyjne	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizacja zobowiązań międzynarodowych w zakresie ochrony przyrody oraz zobowiązań wynikających z ustawy o ochronie przyrody. ▪ Opracowanie planów ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów Natura 2000 Bieszczady i Ostoja Magurska, planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, a także metod ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które są zagrożone. ▪ Ochrona terenów zieleni miejskiej, wiejskiej oraz krajobrazu. ▪ Wdrażanie zasad ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych odpowiadającym kryteriom ustalonym dla Europy, na podstawie konwencji i porozumień międzynarodowych. ▪ Intensyfikacja działań ukierunkowanych na prowadzenie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. ▪ Kształtowanie właściwej 	Kontynuacja oznakowania obszarów objętych ochroną, zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody i stosownymi przepisami wykonawczymi (praca długoterwała mogąca sięgać poza 2015 rok).	Oddziaływanie pośrednie, długoterwałe, korzystne.
				Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody (sukcesywnie, praca ciągła).	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterwałe, korzystne.
				Wdrażanie programów ochrony terenów zieleni oraz krajobrazu w miastach i gminach (sukcesywnie).	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterwałe, korzystne.
				Wdrażanie programów ochrony gatunków ginących i zagrożonych ze szczególnym zwróceniem uwagi na reintrodukcję (praca ciągła).	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterwałe, korzystne.
				Wdrażanie zaleceń dotyczących ochrony przyrody, a zawartych w planach ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów Natura 2000.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterwałe, korzystne.
				Wspieranie finansowe ośrodków rehabilitacji zwierząt chronionych na Podkarpaciu.	Oddziaływanie pośrednie, długoterwałe, korzystne.
				Zadania inwestycyjne w zakresie ochrony różnorodności biologicznej w parkach narodowych, w tym regulacja własności gruntów (wykup gruntów prywatnych).	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterwałe, stałe, korzystne.
				Wykup wybranych cennych przyrodniczo gruntów na pozostałych obszarach (sukcesywnie, praca ciągła).	Oddziaływanie pośrednie, długoterwałe, korzystne.
				Modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjno – turystycznej.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterwałe, stałe, mieszane.
				Przebudowa drzewostanów zmienionych i silnie uszkodzonych lub niezgodnych z siedliskiem.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterwałe, korzystne.
				Odbudowa potencjału produkcyjnego ekosystemów leśnych naruszonych w wyniku katastrof leśnych i pożarów oraz wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych katastrofom naturalnym.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterwałe, korzystne.
				Zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterwałe, potencjalnie korzystne.
				Opracowanie i konsekwentne wdrażanie wojewódzkiego programu zalesiania i zadrzewiania, w tym sporządzenie ewidencji obszarów, które mogą być przeznaczone do stałych lub czasowych zalesień gruntów nie wykorzystywanych w rolnictwie, przy wykorzystaniu pakietu instrumentów stymulujących przedsiębiorczość.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterwałe, potencjalnie korzystne.
			Opracowanie i realizacja planów urządzania lasów, w tym opracowanie uproszczonych planów urządzania lasu dla lasów niepaństwowych, z uwzględnieniem programu ochrony ekosystemów leśnych i różnorodności przyrodniczej pod kątem zadań wynikających z dyrektyw Unii Europejskiej oraz konwencji i porozumień międzynarodowych, oraz dokumentów krajowych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterwałe, korzystne.	

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		struktury gatunkowej i wiekowej lasów, z zachowaniem ich bogactwa biologicznego.	Wyposażenie służb ratowniczych w sprzęt do likwidacji pożarów lasów.	Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, korzystne
		Średniookresowe	Działania inwestycyjne	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zachowanie oraz ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej. ▪ Przywracanie drożności lądowych i wodnych korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w regionie. ▪ Podnoszenie wartości krajobrazu na szczeblu lokalnym i regionalnym poprzez działania skierowane na ochronę, zrównoważone gospodarowanie, planowanie i odtwarzanie krajobrazów oraz uaktywnianie społeczeństwa w decydowaniu o losie otaczającego krajobrazu. ▪ Zachowanie korzystnego wpływu lasu na równowagę środowiska i warunki życia ludzi, w szczególności ochrona, zwiększanie, i przywracanie różnorodności lasów na poziomie ekosystemowym, gatunkowym i genetycznym. ▪ Utrzymanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, 	Renaturyzacja zniszczonych, cennych ekosystemów i siedlisk przyrodniczych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, korzystne.
			Tworzenie tzw. zielonej infrastruktury na terenach poza systemem obszarów objętych ochroną.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.
			Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody ożywionej i nieożywionej (praca ciągła).	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, korzystne.
			Wykup wybranych, cennych przyrodniczo gruntów (sukcesywnie, praca ciągła).	Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.
			Utrzymanie ciągłości i tworzenie korytarzy migracji zwierząt (korytarzy ekologicznych).	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, korzystne.
			Przebudowa drzewostanów tj. monokultur leśnych oraz drzewostanów zmienionych lub silnie uszkodzonych na rzecz wielogatunkowych i zgodnych z siedliskiem, oraz zmienionych lub silnie uszkodzonych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, korzystne.
			Wprowadzanie i kształtowanie zadrzewień śródpolnych na terenach o małej lesistości m.in. o wysokiej kulturze rolnej.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, korzystne.
			Zalesianie terenów wyłączonych z użytkowania rolniczego.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, potencjalnie korzystne.
			Odbudowa potencjału produkcyjnego ekosystemów leśnych naruszonych w wyniku katastrof leśnych i pożarów, np. poprzez przygotowanie leśnego materiału rozmnożeniowego.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, korzystne.
			Zwiększanie zasobów leśnych poprzez zalesianie gruntów położonych w enklawach lub półenklawach kompleksów leśnych, które nie pełnią istotnych funkcji biocenotycznych, a przyczynią się do tworzenia zwartych i ciągłych struktur krajobrazu, tzw. korytarzy ekologicznych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, korzystne.
			Wprowadzenie mechanizmów zapobiegawczych katastrofom naturalnym, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczeń przeciwpożarowych.	Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, korzystne.
			Działania priorytetowe	
			Opracowanie i wdrażanie programów ochrony terenów zieleni oraz krajobrazu w miastach i gminach (sukcesywnie).	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.
			Propagowanie i wspieranie na obszarach cennych przyrodniczo działań zapewniających ludności dochody z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju (formy działalności przyjazne dla środowiska).	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, pozytywne.
			Modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjno – turystycznej.	Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.
		Utworzenie i wspieranie finansowe ośrodków rehabilitacji zwierząt chronionych oraz utworzenie ośrodka nadgranicznego dla przechowywania zwierząt pochodzących z przemytu.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, korzystne.	
		Wykup wybranych cennych przyrodniczo gruntów.	Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
		Zadania inwestycyjne w parkach narodowych, w tym m.in. wykup ziemi.	Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<p>umożliwiających zachowanie i odtworzenie funkcji lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych zgodnie z warunkami ekologicznymi istniejącymi w planowanych obszarach nasadzeń.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Utrzymanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, umożliwiających zachowanie i odtworzenie funkcji lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych zgodnie z warunkami ekologicznymi istniejącymi w planowanych obszarach nasadzeń. ▪ Edukacja ekologiczna dotycząca racjonalnego użytkowania zasobów leśnych. 	<p>Ochrona leśnych zasobów genowych w tym pielęgnacja zasobów baz nasiennych i ochrona gat. zagrożonych wyginięciem.</p> <p>Kształtowanie równowagi w ekosystemach leśnych poprzez ochronę i pielęgnację zasobów leśnych, ekosystemów nieleśnych, oraz ich racjonalne użytkowanie.</p> <p>Zalesienia na gruntach LP oraz gruntach wycyfrowanych z produkcji rolnej i produkcja materiału sadzeniowego.</p> <p>Przebudowa drzewostanów uszkodzonych i niezgodnych z siedliskiem.</p> <p>Ochrona przeciwpożarowa lasów.</p> <p>Realizacja założeń Konwencji Karpackiej.</p> <p>Inwentaryzacja kluczowych gatunków ptaków polskich Karpat, oraz stworzenie systemu ich monitorowania i ochrony.</p> <p>Ochrona ostoi karpackiej fauny puszczańskiej - korytarze migracyjne.</p> <p>Karpaty łączą - mechanizm konsultacji i współpracy dla wdrażania Konwencji Karpackiej.</p> <p>Karpaty Przyjazne Ludziom - lokalna inicjatywa partnerska na rzecz zrównoważonego użytkowania i ochrony górskich obszarów województwa podkarpackiego.</p> <p>Rewitalizacja, ochrona bioróżnorodności i wykorzystanie walorów starorzeczy Wisły, zatrzymanie degradacji Doliny Górnej Wisły jako korytarza ekologicznego.</p>	<p>Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.</p> <p>Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.</p> <p>Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, potencjalnie korzystne.</p> <p>Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.</p> <p>Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.</p> <p>Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.</p> <p>Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.</p> <p>Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.</p> <p>Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.</p> <p>Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.</p> <p>Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.</p> <p>Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.</p>
<p>Działania prowadzone będą na obszarze całego województwa, ale skoncentrują się terenach objętych prawną ochroną przyrody i na terenach przewidzianych do objęcia taką ochroną w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego, na obszarach rolnych, leśnych i w dolinach rzecznych, w obrębie obszarów Natura 2000, a także na terenach miast i wsi (m.in. w obrębie terenów zieleni miejskiej, wiejskiej). Zakładane działania dotyczące ochrony, poprawy stanu i zapewnienia trwałości, różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych realizowane będą na całym obszarze województwa. Działania w zakresie zalesień prowadzone powinny być, przede wszystkim na obszarach charakteryzujących się słabą jakością gleb, mało przydatnych lub nieprzydatnych do produkcji rolniczej a także zdegradowanych lub zdewastowanych przez działalność przemysłową, okresowo zalewanych, narażonych na erozję oraz osuwiskowych. Zakładane działania dotyczące ochrony, poprawy stanu i zapewnienie trwałości lasów prowadzone będą na całym obszarze leśnym województwa, jako proces ciągły.</p>					
7.	Ochrona przed hałasem	Realizacja działań i inwestycji określonych w programach ochrony przed hałasem, a w szczególności wspieranie działań związanych z ograniczaniem hałasu zagrażającego zdrowiu i nowych technologii ograniczających hałas w przedsiębiorstwach.	Krótkookresowe	Działania inwestycyjne	
			1. Zmniejszenie zagrożenia ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza komunikacyjnym na obszarach o największym zagrożeniu.	Realizacja programów ochrony przed hałasem.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.
				Wspieranie i realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny poprzez budowę obwodnic miast w ciągach dróg krajowych oraz modernizacja istniejącej infrastruktury drogowej i kolejowej.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.
				Ograniczenie i usprawnienie ruchu pojazdów w centrach miastach, budowa ekranów akustycznych w miejscach o przekroczonych standardach akustycznych i nasadzenia zieleni izolacyjnej.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.
				Budowa ścieżek rowerowych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

		Średniookresowe	Działania inwestycyjne		
		1. Zmniejszenie uciążliwości hałasu, poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów.	Budowa obwodnic miast oraz modernizacja i przebudowa głównych dróg wraz z budową zabezpieczeń akustycznych (m.in. budowa ekranów akustycznych w miejscach o przekroczonych standardach akustycznych, wymiana nawierzchni na „cichą”).	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, mieszane.	
			Stosowanie rozwiązań technicznych zapobiegających powstawaniu i przenikaniu hałasu do środowiska oraz środków zmniejszających poziom hałasu.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
			Zabezpieczanie przed degradacją obszarów, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
			Rozwój i modernizacja transportu kolejowego i zbiorowego w miastach, tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
			Wdrażanie programów ochrony przed hałasem w miarę ich opracowywania.	Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
			Działania priorytetowe		
			Montaż ekranów akustycznych dla drogi obwodowej miasta Jarosław o długości 11,5 km.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
			Montaż ekranów akustycznych dla drogi obwodowej miasta Leżajsk o długości 1 km.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
			Montaż ekranów akustycznych dla drogi ekspresowej S-19 o łącznej długości 11,2 km.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
			Montaż ekranów akustycznych dla autostrady A-4 o łącznej długości 79 km.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
			Montaż ekranów akustycznych dla drogi obwodowej Mielec o długości 6,1 km.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
			Montaż ekranów akustycznych dla drogi obwodowej w Gawłuszowicach o długości 1,26 km.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
			Montaż ekranów akustycznych przy odcinku drogi w m. Brzozów i w Humniskach, o długości około 3 km.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
Działania w zakresie ograniczania negatywnego oddziaływania hałasu dotyczyć będą przede wszystkim hałasu drogowego i koncentrować się będą w otoczeniu dróg prowadzących ruch tranzytowy o największym natężeniu. Najistotniejsze rejon koncentracji działań to miasta i miejscowości, gdzie były stwierdzane przekroczenia wartości progowych i dopuszczalnych poziomów hałasu.					
		Krótkookresowe	Działania inwestycyjne		
8.	Ochrona zasobów kopalin	Rozpoznanie i ochrona zasobów surowców o znaczeniu strategicznym oraz ważnych dla rozwoju gospodarczego województwa.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Racjonalne gospodarowanie zasobami surowców mineralnych wraz z minimalizacją wpływu eksploatacji na środowisko, prowadzenie prac rozpoznawczych 	<p>Koncesjonowana eksploatacja złóż kopalin z ich kompleksowym wykorzystaniem wraz z kopalinami towarzyszącymi, uwzględniająca zasady racjonalnej gospodarki surowcami.</p> <p>Bieżąca rekultywacja i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych.</p> <p>Poszukiwanie, rozpoznawanie i dokumentowanie zasobów surowców przede wszystkim o szczególnym znaczeniu gospodarczym, służących rozwojowi i będących atutem regionu, tj. gazu ziemnego oraz wód leczniczych i wód termalnych</p>	<p>Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, mieszane.</p> <p>Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.</p> <p>Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, mieszane.</p>

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			i dokumentacyjnych oraz optymalizacja i wzmocnienie ochrony zasobów kopalin.		
			Średniookresowe	Działania inwestycyjne	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych. 	Kontynuacja działań krótkookresowych w zakresie prowadzenia racjonalnej gospodarki zasobami kopalin i bieżącej rekultywacji terenów zdegradowanych w wyniku eksploatacji.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.
				Kontynuacja poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania nowych zasobów surowców, w szczególności o znaczeniu strategicznym (wody lecznicze i termalne) i kluczowych dla bezpieczeństwa energetycznego kraju (gaz ziemny).	Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, mieszane.
				Działania priorytetowe	
				Dokumentowanie nowych złóż i bilansowanie ich zasobów, rozpoznawanie budowy geologicznej terenu województwa	Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.
<p>Działania dotyczące ochrony i racjonalizacji wykorzystania surowców koncentrować się będą na obszarach ich występowania. Działaniami w zakresie określenia obszarów perspektywicznych obejmować należy głównie złoża surowców o znaczeniu strategicznym. Poszukiwanie, rozpoznawanie i dokumentowanie nowych zasobów (surowców, wód leczniczych i termalnych) realizowane będzie w obrębie całego województwa poza parkami narodowymi i rezerwatami przyrody.</p>					
			Krótkookresowe	Działania inwestycyjne	
9. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb	Rekultywacja gruntów przemysłowych (zwłaszcza pokopalnianych) i powojсковych oraz po likwidacji składowisk odpadów.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rekultywacja i zagospodarowanie terenów zdegradowanych, stwarzających największe zagrożenia dla środowiska i bezpieczeństwa ludzi. ▪ Ograniczanie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe. 	Zakończenie procesu likwidacji kopalń siarki i rekultywacji terenów „posiarkowych” (poeksploatacyjnych).	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
			Bieżąca rekultywacja terenów zdegradowanych z priorytetowym traktowaniem zadań na obszarach największego zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i środowiska.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
			Unowocześnienie produkcji poprzez modernizację gospodarstw rolnych, postęp biologiczny, sprawną strukturę dystrybucji, zaopatrzenia, przetwórstwa i usług.	Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
			Średniookresowe	Działania inwestycyjne	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przywracanie funkcji użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym oraz ich rekultywacja i włączenie do obiegu gospodarczego. ▪ Identyfikacja i likwidacja zagrożeń powierzchni ziemi 	Sukcesywna rekultywacja terenów zdegradowanych i zdeastowanych w wyniku różnorodnej działalności, w tym eksploatacji surowców, składowania odpadów, spowodowanych czynnikami naturalnymi oraz rewitalizacja terenów przemysłowych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
			Bieżąca identyfikacja i likwidacja szkód powstałych w powierzchni ziemi (przekroczeń standardów ziemi i gleby).	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

			<ul style="list-style-type: none"> Ochrona zasobów gleb nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego przed ich przeznaczeniem na inne cele. 	Działania priorytetowe		
				Finalizacja rekultywacji terenów zdegradowanych kopalnictwem siarki: <ul style="list-style-type: none"> – Kopalnia Siarki „Machów” w skojarzeniu z wyrobiskiem „Piaseczno”(woj. świętokrzyskie), – Kopalnia Siarki „Jeziórko”. 	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
				Działania w zakresie rewitalizacji terenów/obiektów przemysłowych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
				Bieżąca rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
				Sukcesywna likwidacja i rekultywacja przemysłowych i komunalnych składowisk odpadów.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
				Bieżąca likwidacja przekroczeń standardów gleby i ziemi.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
<p>Działania w zakresie rekultywacji zdegradowanych i zdewastowanych terenów przemysłowych powinny się koncentrować przede wszystkim na obszarach stwarzających największe zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i środowiska oraz w obrębie Karpat i Rostocza, w rejonie występowania zjawisk erozji. W Karpatach, na obszarach zasiedlonych, konieczne będą działania w zakresie minimalizowania skutków występowania zjawisk powierzchniowych ruchów masowych (osuwisk). Działania z dziedziny strategii ochrony gleb obejmować będą cały obszar województwa.</p>						
10.	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Monitoring i usprawnianie systemu monitoringu.	<p>Krótkookresowe</p> <ul style="list-style-type: none"> Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych, oraz uzupełnianie bazy danych dotyczących źródeł promieniowania. <p>Średniookresowe</p> <ul style="list-style-type: none"> Ochrona mieszkańców i środowiska przed działaniem promieniowania elektromagnetycznego. 	Działania		
				Inwentaryzacja źródeł elektromagnetycznych oraz rozeznanie jakie obszary podlegają ponadnormatywnemu promieniowaniu elektromagnetycznemu.	Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
				Kontrola emisji promieniowania elektromagnetycznego do środowiska przy wydawaniu przez organy ochrony środowiska pozwoleń na emitowanie pól elektromagnetycznych przez linie i inne źródła pól elektromagnetycznych.	Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
				Działania		
				Kontynuacja monitoringu pomiaru pól elektromagnetycznych	Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
				Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.	Oddziaływanie bezpośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
				Edukacja ekologiczna.	Oddziaływanie pośrednie, długotrwałe, stałe, korzystne.	
<p>Działania z zakresie ochrony promieniowania elektromagnetycznego koncentrować się będą wokół systemów przesyłowych energii elektrycznej.</p>						

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu
Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Tabela 6. Skutki dla środowiska powodowane realizacją celów określonych w POŚ

Cele określone w projekcie POŚ	Wpływ na:											
	Emisję zanieczyszczeń do powietrza	Wytwarzanie odpadów	Wytwarzanie ścieków	Wody	Bioróżnorodność	Krajobraz	Powierzchnię ziemi łącznie z glebą	Obszary ochrony uzdrowiskowej	Obszary prawnie chronione (w tym obszary Natura 2000)	Wykorzystanie przestrzeni	Zabytki	Zdrowie ludzi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych												
Cele krótkookresowe												
Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.	0	0	0	P	P	0	0	0	0	0	0	P
Zaspokojenie potrzeb ilościowych i jakościowych na wodę przeznaczoną do celów bytowo-gospodarczych oraz rekreacyjno-turystycznych.	0	0	0	P	0	0	0	0	0	0	0	P
Cele średniookresowe												
Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.	0	0	0	P	P	0	0	0	0	0	0	P
Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody dla województwa.	0	0	0	P	P	0	0	0	0	0	0	P
2. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska												
Cele krótkookresowe												
Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód i retencja (sukcesywnie).	P	0	0	P	Pn	0	0	0	0	0	0	P
Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego (sukcesywnie).	0	0	0	P	Pn	0	0	0	0	0	P	P
Wdrażanie istniejących przepisów prawnych i skuteczne ich egzekwowanie oraz wspieranie inwestycji związanych z udoskonaleniem systemów wykrywania, alarmowania oraz wczesnego ostrzegania o zagrożeniach, a także zakup sprzętu ratowniczego.	0	0	0	0	P	0	0	0	0	0	P	P
Realizacja Systemu Osłony Przeciwsuwiskowej (SOPO).	0	0	0	0	P	P	P	0	P	0	P	P
Cele średniookresowe												
Minimalizowanie skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych, zapobieganie poważnym awariom, oraz dostęp do wiarygodnych informacji o stanie środowiska.	P	0	0	P	P	P	P	P	P	P	0	P

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu
Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

3. Gospodarka odpadami												
Cele średniookresowe												
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz poprawa gospodarowania odpadami komunalnymi.	P	0	P	P	P	P	P	P	P	0	0	P
4. Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu												
Cele krótkookresowe												
Poprawa stanu jakości powietrza w rejonach występowania stwierdzonych przekroczeń wartości kryterialnych pyłu PM10, pyłu PM2,5 oraz benzo(a)pirenu poprzez ograniczenie ich emisji.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Cele średniookresowe												
Osiągnięcie oraz utrzymanie wymaganej prawem jakości powietrza atmosferycznego.	P	P	0	P	P	P	P	0	0	0	0	P
Przeciwdziałanie globalnym zmianom klimatu poprzez sukcesywną redukcję emisji gazów cieplarnianych.	P	P	P	P	P	P	P	0	P	P	0	P
5. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność												
Cele krótkookresowe												
Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w województwie (do 11,9% w roku 2015).	P	P	P	Pn/P	Pn/P	Pn/P	Pn/0	P	P	Pn/P	P	P
Cele średniookresowe												
Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w województwie (do 15% w 2020 roku).	P	P	P	Pn/P	Pn/P	Pn/P	Pn/0	P	P	Pn/P	P	P
Zmniejszanie energochłonności gospodarki, zarówno w zakresie procesów wytwórczych, jak i świadczenia usług oraz konsumpcji.	P	P	P	P	P	0	P	P	P	0	0	P
6. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów												
Cele krótkookresowe												
Realizacja zobowiązań międzynarodowych w zakresie ochrony przyrody oraz zobowiązań wynikających z ustawy o ochronie przyrody.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Intensyfikacja działań ukierunkowanych na prowadzenie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.	P	0	0	P	P	P	P	P	P	0	0	P

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Wdrażanie zasad ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych odpowiadającym kryteriom ustalonym dla Europy, na podstawie konwencji i porozumień międzynarodowych.	P	0	0	P	P	P	P	P	P	0	0	P
Ochrona terenów zieleni miejskiej, wiejskiej oraz krajobrazu.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	0	P	P
Opracowanie planów ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów Natura 2000 Bieszczady i Ostoja Małgurska, planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, a także metod ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które są zagrożone.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	0	P	P
Kształtowanie właściwej struktury gatunkowej i wiekowej lasów, z zachowaniem ich bogactwa biologicznego.	P	0	0	P	P	P	P	P	P	0	0	P
Cele średniokresowe												
Zachowanie oraz ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej.	P	0	0	P	P	P	P	P	P	0	P	P
Przywracanie drożności lądowych i wodnych korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w regionie.	P	0	0	P	P	P	P	P	P	0	0	0
Podnoszenie wartości krajobrazu na szczeblu lokalnym i regionalnym m.in. poprzez działania skierowane na ochronę, zrównoważone gospodarowanie, planowanie i odtwarzanie krajobrazów oraz uaktywnienie społeczeństwa w decydowaniu o losie otaczającego krajobrazu.	0	0	0	0	P	P	0	P	P	0	P	P
Zachowanie korzystnego wpływu lasu na równowagę środowiska i warunki życia ludzi, w szczególności ochrona, zwiększanie i przywracanie biologicznej różnorodności lasów na poziomie ekosystemowym, gatunkowym i genetycznym.	P	0	0	P	P	P	P	P	P	0	0	P
Utrzymanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, umożliwiających zachowanie i odtworzenie funkcji lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych zgodnie z warunkami ekologicznymi istniejącymi w planowanych obszarach nasadzeń.	P	0	0	P	P	P	P	P	P	0	0	0
Edukacja ekologiczna dotycząca racjonalnego użytkowania zasobów leśnych.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	0	P
7. Ochrona przed hałasem												
Cele krótkookresowe												
Zmniejszenie zagrożenia ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza komunikacyjnym na obszarach o największym zagrożeniu.	P	0	0	P	P	0	P	0	0	P	0	P
Cele średniokresowe												
Zmniejszenie uciążliwości hałasu, poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów.	0	0	0	0	P	0	0	P	P	0	0	P

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu
Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

8. Ochrona zasobów kopalin												
Cele krótkookresowe												
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Racjonalne gospodarowanie zasobami surowców mineralnych wraz z minimalizacją wpływu eksploatacji na środowisko, prowadzenie prac rozpoznawczych i dokumentacyjnych oraz optymalizacja i wzmocnienie ochrony zasobów kopalin.	P	P	0	P	Pn	Pn	Pn	0	Pn	Pn	0	0
Cele średniookresowe												
Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych.	P	P	0	P	P	P	P	0	P	P	0	0
9. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb												
Cele krótkookresowe												
Rekultywacja i zagospodarowanie terenów zdegradowanych, stwarzających największe zagrożenia dla środowiska i bezpieczeństwa ludzi.	0	0	0	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Ograniczanie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe.	P	P	P	P	P	0	P	P	P	P	P	P
Cele średniookresowe												
Przywracanie funkcji użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym oraz ich rekultywacja i włączenie do obiegu gospodarczego.	0	0	0	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Identyfikacja i likwidacja zagrożeń powierzchni ziemi.	P	0	0	0	P	P	P	P	P	0	P	P
Ochrona zasobów gleb nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego przed ich przeznaczeniem na inne cele.	0	0	0	0	P	P	P	P	P	0	0	P
10. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym												
Cele krótkookresowe												
Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych, oraz uzupełnianie bazy danych dotyczących źródeł promieniowania.	0	0	0	0	P	P	0	P	P	0	0	P
Cele średniookresowe												
Ochrona mieszkańców i środowiska przed działaniem promieniowania elektromagnetycznego.	0	0	0	0	P	P	0	P	P	0	0	P

Objaśnienie użytych skrótów:

P - oddziaływanie pozytywne,

Pn – oddziaływanie potencjalnie negatywne,

0 – brak oddziaływania ewentualnie oddziaływanie śladowe

Tabela 7. Skutki dla środowiska powodowane realizacją wybranych działań inwestycyjnych oraz funkcjonowaniem zrealizowanych inwestycji

Wybrane działania inwestycyjne realizowane w ramach priorytetów ekologicznych	Wpływ na:											
	Emisję zanieczyszczeń do powietrza	Wytwarzanie odpadów	Wytwarzanie ścieków	Wody	Bioróżnorodność	Krajobraz	Powierzchnię ziemi łącznie z glebą	Obszary ochrony uzdrowiskowej	Obszary prawnie chronione (w tym obszary Natura 2000)	Wykorzystanie przestrzeni	Zabytki	Zdrowie ludzi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych												
Rejony koncentracji działań to przede wszystkim sektory: osadniczy, rolniczy i przemysłowy w obrębie całego województwa. Obszarami, na których prowadzone będą działania związane z poprawą i ochroną jakości wód powierzchniowych i podziemnych są zlewnie rzek oraz obszary ochrony głównych zbiorników wód podziemnych.												
Działania krótkookresowe												
Modernizacja technologii i rozbudowa istniejących oczyszczalni ścieków, wraz z rozbudową i budową kanalizacji sanitarnej oraz sieci kanalizacyjnych.	Pn	Pn	Pn /0	K	N/K	Pn/0	Pn/0	0	Pn/K	Pn/0	K	K
Budowa szczelnych – wybieralnych zbiorników z zapewnieniem kontrolowanego wywozu ścieków oraz budowa przydomowych, przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na obszarach, na których poprowadzenie zbiorczych systemów kanalizacyjnych jest ekonomicznie lub technicznie nieuzasadnione (obszary górskie, obszary z rozproszoną zabudową).	Pn	Pn	Pn /0	K	N/K	Pn/0	Pn/0	0	Pn/K	Pn/0	K	K
Stosowanie najlepszych technologii w zakładach przemysłowych (obiegi zamknięte redukujące zużycie wody, oddzielne oczyszczanie poszczególnych strumieni zanieczyszczeń).	K	K	Pk	K	K	0	K	K	K	0	K	K
Stosowanie nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych oraz realizacja innych działań inwestycyjnych mających na celu ograniczanie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa.	Pn	0	Pn	Pk	Pk	0	Pn/Pk	Pk	Pk	Pn	K	K
Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej dostarczającej ludności odpowiednio jakościowo wodę.	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	0	K
Modernizacja ujęć wód oraz stacji uzdatniania wody zgodnie z przepisami unijnymi.	0	0	0	0	Pn/0	0	0	0	0	Pn/0	0	K
Działania średniookresowe												
Uzbrojenie terenów w systemy kanalizacyjne.	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	0	K
Podniesienie efektywności oczyszczania ścieków komunalnych.	0	K	K	K	K	K	K	K	K	0	0	K
Propagowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, na terenach dla których taka inwestycja jest najkorzystniejszym rozwiązaniem.	Pn	Pn	Pn /0	K	N/K	Pn/0	Pn/0	0	Pn/K	Pn/0	K	K

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Zminimalizowanie ilości wytwarzanych ścieków przemysłowych i ich efektywne oczyszczanie.	0	K	K	K	K	0	K	K	K	0	0	K
Modernizowanie, budowanie i rozbudowywanie sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody.	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	0	K
Określenie stref ochronnych wód podziemnych, stanowiących źródła zaopatrzenia w wodę wraz z obszarem zasilania oraz właściwe ich zagospodarowanie.	0	0	0	K	K	0	K	K	K	0	0	K
Racjonalizacja zużycia wody w działach gospodarki o dużej wodochłonności.	0	0	K	K	K	0	K	K	K	0	0	K
Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód województwa poprzez budowę zbiorników retencyjnych.	Pn/0	Pn/0	Pn/0	K	N/Pk	Pn/0	Pn/0	0	Pn	Pn	K	K
Działania priorytetowe												
Wdrażanie Programu poprawy czystości zlewni rzeki Wisłoki (etap II).	Pn/0	Pn/0	0	K	Pn/K	0	Pn/0	0	K	Pn/0	K	K
Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno – ściekowej na terenie Przemysła.	Pn/0	Pn/0	0	K	Pn/K	0	Pn/0	0	K	Pn/0	K	K
Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno – ściekowej na terenie Przemysła.	Pn/0	Pn/0	0	K	Pn/K	0	Pn/0	0	K	Pn/0	K	K
Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej m. Krosna (I etap i II etap).	Pn/0	Pn/0	0	K	Pn/K	0	Pn/0	0	K	Pn/0	K	K
Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie m. Rzeszowa.	Pn/0	Pn/0	0	K	Pn/K	0	Pn/0	0	K	Pn/0	K	K
Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie m. Dębica.	Pn/0	Pn/0	0	K	Pn/K	0	Pn/0	0	K	Pn/0	K	K
Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno – ściekowej w Ropczycach.	Pn/0	Pn/0	0	K	Pn/K	0	Pn/0	0	K	Pn/0	K	K
Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie powiatu mieleckiego w dorzeczu Wisłoki i Wisły.	Pn/0	Pn/0	0	K	Pn/K	0	Pn/0	0	K	Pn/0	K	K
Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy i Miasta Nisko.	Pn/0	Pn/0	0	K	Pn/K	0	Pn/0	0	K	Pn/0	K	K
Wyposażenie aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków.	Pn/0	Pn/0	0	K	Pn/K	0	Pn/0	0	K	Pn/0	K	K
Budowa zbiorników retencyjnych zgodnie z „Programem ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły”.	Pn/0	Pn/0	Pn/0	K	N/Pk	Pn/0	Pn/0	0	Pn	Pn	K	K
Odtworzenie pojemności zbiornika przystopniowego na rzece Wisłok w Rzeszowie – I etap.	Pn/0	Pn/0	Pn/0	K	Pn/K	0	0	0	0	0	K	K
2. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska												
<p>Rejony koncentracji działań – większość zadań związanych z bezpieczeństwem powodziowym realizowana będzie w części północnej i środkowej województwa głównie w obrębie terenów zamieszkałych i zagospodarowanych znajdujących się w obszarach zalewowych wzdłuż biegów rzek: Wisły, Sanu, Wisłoki i Wisłoka. Działania w zakresie poważnych awarii koncentrować się będą głównie w strefie osadniczej i na obszarach o dużych walorach przyrodniczych, wokół zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku oraz wzdłuż odcinków dróg krajowych i wojewódzkich służących do transportu materiałów niebezpiecznych. Rejonem koncentracji działań związanych z zabezpieczeniem przeciwosuwiskowym będzie obszar województwa znajdujący się w obrębie Karpat oraz, w pojedynczych przypadkach, tereny nadrzeczne w Kotlinie Sandomierskiej.</p>												
Działania krótkookresowe												
Realizacja przedsięwzięć zgodnie z „Programem ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły”.	Pn/0	Pn/0	Pn/0	K	N/Pk	Pn/0	Pn/0	0	Pn	Pn	K	K
Realizacja przedsięwzięć zgodnie z projektami „Zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych” i „Przeciwdziałanie skutkom odpływu wód opadowych na terenach górskich. Zwiększenie możliwości retencji i utrzymanie potoków oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie”.	Pn/0	Pn/0	Pn/0	K	N/Pk	Pn/0	Pn/0	0	Pn	Pn	K	K

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Doskonalenie systemu reagowania kryzysowego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego, w tym zakup, modernizacja i utrzymanie sprawności specjalistycznego sprzętu ratowniczo-gaśniczego.	K	0	0	K	K	K	K	K	K	0	K	K
Prowadzenie monitoring ruchów masowych ziemi na obszarach największego zagrożenia bezpieczeństwa ludzi i środowiska.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	K
Likwidacja skutków osuwisk.	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/Pk	Pn/K	Pn/K	0	Pn/Pk	Pn/0	K	K
Działania zmierzające do zatrzymania procesu dekapitalizacji budowli ochronnych.	Pn/0	Pn/0	0	0	Pn/0	0	Pn/0	0	0	0	K	K
Działania średniookresowe												
Zwiększanie naturalnej retencji zlewni z zachowaniem dobrego stanu ekologicznego, rozumianej jako renaturyzacja dolin zalewowych i odtworzenie obszarów podmokłych, w tym przywrócenie przestrzeni potrzebnej do przejścia wód powodziowych z zastosowaniem nietechnicznych metod polegających na przywróceniu dobrego stanu wód i ekosystemów zależnych od wody, m.in. z uwzględnieniem koniecznych wykupów działek (w tym działek siedliskowych) w sytuacji, gdy koszty technicznego zabezpieczenia terenów zalewowych przewyższałyby wartość tych działek i mienia na nich zlokalizowanego.	0	0	0	K	K	0	K	0	K	0	0	K
Udrożnienie rzek i potoków poprzez budowę i przebudowę przepławek dla ryb w celu umożliwienia ich migracji na istniejących budowlach piętrzących rzek: San, Wisłok i Wisłoka, oraz rzekach i potokach ich zlewni.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/Pk	Pn/K	0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	0	0
Użytkowanie rolnicze terenów położonych w sąsiedztwie rzek i potoków dostosowane do skali zagrożenia powodziowego.	0	0	0	K	K	K	K	0	K	0	0	K
Zapewnienie przepustowości cieków wodnych (przepusty, jazy, rowy itp.).	Pn/0	Pn/0	0	Pn/Pk	Pn/K	0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	0	0
Utrzymanie naturalnego charakteru cieków poza terenami o zwartej zabudowie.	0	0	0	K	K	0	K	0	K	0	0	0
Realizacja „Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły” m.in. przedsięwzięcia dotyczące powiększania przepustowości koryta rzeki, budowa kanałów, modernizacja i rozbudowa systemu obwałowań, zabudowa i lokalne umocnienia łóżysk rzek i potoków, prace mające na celu ograniczenie wielkości powodzi przez retencjonowanie wód w zbiornikach retencyjnych i polderach oraz przywracanie retencji naturalnej.	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pk	Pn/Pk	Pn	Pn/0	0	Pn	Pn	K	K
Budowa systemu ostrzegania i ewakuacji poniżej zapory na wypadek jej katastrofy oraz osłony hydrologicznej powiązanej z systemem prognozowania przepływów w zlewni zbiornika i sterowania falą powodziową.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	K
Wykonanie zabezpieczeń obiektów już istniejących (kompleksowe remonty, dostosowanie do obowiązujących standardów), oraz rozbiorów obiektów, których żywotność techniczna dobiega końca.	Pn/0	Pn/0	Pn/0	0	Pn/0	Pk	Pn/0	0	0	Pn/0	0	0
Prowadzenie prac zabezpieczających na obszarach osuwisk zagrażających obiektom budowlanym oraz zabezpieczenie terenów osuwiskowych przed dalszym rozwojem ruchów masowych ziemi.	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/Pk	Pn/K	Pn/K	0	Pn/Pk	Pn/0	K	K
Właściwe zagospodarowanie terenów podatnych na tworzenie się osuwisk (m.in. wyłączenie z zabudowy, zalesianie, odpowiednie zabiegi agrotechniczne).	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/Pk	Pn/K	Pn/K	0	Pn/Pk	Pn/0	K	K
Ograniczenie przewozów materiałów niebezpiecznych po drogach publicznych na rzecz ich przewozu koleją, modernizacja zbyt wąskich odcinków dróg, którymi odbywa się transport materiałów niebezpiecznych.	K	0	0	K	K	0	K	K	K	0	K	K
Przygotowanie parkingów i zjazdów na bezpieczne zatrzymywanie pojazdów przewożących materiały niebezpieczne, a w przypadku poważnej awarii na ich odholowanie i zabezpieczenie.	Pn/Pk	Pn	Pn	Pn	Pn	0	Pn	K	Pn/K	Pn	K	K

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu
Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
Wyposażenie (w tym modernizacja) laboratoriów właściwych instytucji w nowoczesny sprzęt i oprogramowanie zapewniające wypełnianie zadań.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	K
Zakup sprzętu ratowniczego.	K	0	0	K	K	0	0	0	0	0	K	K
Działania priorytetowe												
Niezbędna regulacja i modernizacja rzek i potoków.	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pk	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	K	K
Zwiększenie retencyjności zlewni.	0	0	0	K	Pn/Pk	0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	0	K
Remonty, modernizacja, zabezpieczenie przeciwfiltracyjne oraz budowa wałów przeciwpowodziowych.	Pn/0	Pn/0	Pn/0	K	Pn/Pk	Pn/0	Pn/0	0	Pn/Pk	Pn	K	K
Poprawa bezpieczeństwa powodziowego w zlewniach z zachowaniem równowagi stanu ekologicznego i technicznego rzek: Wisły, Sanu, Wisłoka, Wisłoki, Łęgu, Trześniówki.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/Pk	Pn/K	0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	0	0
Zarządzanie ryzykiem, w tym przygotowanie planów i programów zmniejszających prawdopodobieństwo wystąpienia poważnych awarii (sukcesywnie) oraz wsparcie techniczne.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	K
Realizacja programu dużej retencji.	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/Pk	Pn	Pn	Pn/Pk	K	Pn	Pn	K	K
Zapobieganie procesom osuwiskowym i likwidacja ich skutków.	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/Pk	Pn/K	Pn/K	0	Pn/Pk	Pn/0	K	K
Zakup pojazdów ratowniczych i sprzętu specjalistycznego w zakresie ochrony przed skutkami zagrożeń naturalnych, przeciwdziałania poważnym awariom i usuwania ich skutków.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	K
Wdrożenie Systemu Osłony Przeciwsuwiskowej SOPO.	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/Pk	Pn/K	Pn/K	0	Pn/Pk	Pn/0	K	K
Zakup samochodów ratowniczo-gaśniczego i sprzętu ratowniczego.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	K
Budowa 3 i rozbudowa 4 strażnic PSP.	Pn	Pn	Pn	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn	0	0
Rozbudowa ośrodka szkolenia krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.	Pn	Pn	Pn	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn	0	0
Zakup pojazdów ratowniczych i sprzętu specjalistycznego.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	K
3. Gospodarka odpadami												
Rejony koncentracji działań – działania realizowane będą na terenie całego województwa ze szczególnym uwzględnieniem miejsc realizacji inwestycji służących zagospodarowaniu odpadów – zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego.												
Działania średniookresowe												
Budowa regionalnych instalacji zagospodarowania odpadów oraz instalacji realizujących cele Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego.	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	K	K	Pn	0	0
Zamykanie i rekultywacja składowisk.	K	0	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K
Zamykanie składowisk nie spełniających wymagań dla instalacji regionalnej oraz nie przewidzianych do rozbudowy lub modernizacji w kierunku instalacji regionalnej.	K	0	K	K	K	K	K	K	K	K	0	K
Modernizacja i dostosowanie instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów do wymagań ochrony środowiska.	K	0	K	K	K	K	K	K	K	0	0	K
Likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów.	K	0	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K
Usuwanie instalacji i urządzeń zawierających PCB.	Pn/0	Pn/0	0	K	Pk	0	K	K	K	0	0	K
Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem.	0	0	0	K	Pk	0	K	K	K	0	0	K

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Wspieranie wdrażania proekologicznych i efektywnych ekonomicznie metod zagospodarowania odpadów w oparciu o najlepsze dostępne techniki (BAT) oraz technologii pozwalających na odzyskiwanie energii zawartej w odpadach, w procesach termicznego i biochemicznego ich przetwarzania, w tym zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych przy zastosowaniu zaawansowanej technologii.	K	0	K	K	K	K	K	K	K	0	0	K
Działania priorytetowe												
Wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na odzyskanie energii zawartej w odpadach w procesach termicznego i biochemicznego ich przetwarzania.	K	0	K	K	K	K	K	K	K	0	0	K
Modernizacja i budowa instalacji do zagospodarowania odpadów realizujących cele planu gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego.	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	K	K	Pn	0
Budowa, rozbudowa i przebudowa zakładów zagospodarowania odpadów, budowa stacji przeładunkowych i punktów selektywnego gromadzenia odpadów.	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	K	K	Pn	0
Budowa i rozbudowa składowisk odpadów (w ramach RIPOK).	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	K	K	Pn	0
Zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów.	K	0	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K
Wspieranie wdrażania proekologicznych i efektywnych ekonomicznie metod zagospodarowania odpadów w oparciu o najlepsze dostępne techniki (BAT) oraz dostosowanie instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów do wymagań ochrony środowiska.	K	0	K	K	K	K	K	K	K	0	0	K
Monitoring i kontrola prawidłowego postępowania z odpadami	0	K	0	K	K	K	K	K	K	K	0	K
Utworzenie i uruchomienie bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami (BDO).	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Prowadzenie oraz wspieranie działań edukacyjno-informacyjnych promujących właściwe postępowanie z odpadami.	0	K	0	K	K	K	K	K	K	K	K	K
4. Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu												
Rejony koncentracji działań - działania w zakresie poprawy jakości powietrza atmosferycznego i ograniczenia emisji zanieczyszczeń będą się koncentrować przede wszystkim w rejonach występowania przekroczeń poziomów substancji w powietrzu (stwierdzonych pomiarami i wskazywanych w nPop), na terenach cennych przyrodniczo, turystycznie oraz na terenach uzdrowisk. Realizowane działania dotyczyć będą sfery osadniczej, przemysłowej i komunikacyjnej.												
Działania krótkookresowe												
Realizacja zadań określonych w obowiązujących naprawczych programach ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów w zakresie pyłu PM10 oraz w zakresie benzo(a)pirenu.	K	0	0	K	K	0	K	0	K	0	K	K
Realizacja zadań określonych w obowiązującym nPOP dla strefy podkarpackiej w zakresie pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu.	K	0	0	K	K	0	K	0	K	0	K	K
Ograniczenie emisji z procesów przemysłowych i energetyki zgodnie z wymogami Traktatu Akcesyjnego i dyrektywy 2010/75/UE (IED) poprzez: modernizacje i hermetyzacje procesów technologicznych, modernizacje układów technologicznych ciepłowni i elektrociepłowni, wprowadzanie nowoczesnych technik spalania paliw, zastosowanie paliw ekologicznych w instalacjach wykorzystujących jako paliwo węgiel kamienny, zwiększanie w produkcji energii udziału energii wyprodukowanej z wykorzystaniem źródeł odnawialnych np. biomasa rolnicza, odpady z przemysłu drzewnego, meblarskiego, wdrażanie technologii ograniczających emisję zanieczyszczeń specyficznych, instalowanie nowych oraz poprawa sprawności funkcjonalnych urządzeń do redukcji zanieczyszczeń..	K	0	0	K	K	0	K	0	K	0	K	K

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Realizacja zadań przewidzianych dla poprawy infrastruktury drogowej, a w szczególności: kompleksowe rozwiązania problemów komunikacji miejskiej w dużych miastach, w tym modernizacja taboru.	Pn/Pk	Pn/0	Pn/0	Pk	Pn/Pk	0	Pn	0	0	0	K	K
Wprowadzanie alternatywnych środków komunikacji zbiorowej.	K	0	K	K	K	0	K	K	K	0	K	K
Tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego w miastach poprzez budowę ścieżek rowerowych.	K	0	0	K	Pn/k	Pk	Pn/0	0	0	Pn/0	K	K
Redukcja niskiej emisji poprzez: modernizację układów technologicznych kotłowni komunalnych i w obiektach użyteczności publicznej z wykorzystaniem paliw ekologicznych oraz linii przesyłu ciepła, budowę sieci gazowej celem umożliwienia wykorzystania gazu w indywidualnych systemach grzewczych, termomodernizację i termo renowację budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w szczególności na terenach cennych pod względem przyrodniczym, turystycznym i na terenach uzdrowisk.	K	0	0	K	K	0	K	K	K	0	K	K
Działania średniookresowe												
Ograniczanie emisji komunikacyjnej i ochrona przed jej negatywnym oddziaływaniem poprzez budowę obejść drogowych miast i miejscowości, modernizację istniejących połączeń komunikacyjnych, remonty nawierzchni i przebudowy dróg o małej przepustowości, rozwój i modernizację transportu kolejowego i zbiorowego w miastach, tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego, odpowiednie utrzymanie czystości nawierzchni ulic w miastach.	Pn	Pn/0	Pn/0	Pn/0	N	Pn/0	Pn	0	Pn	N	K	K
Realizacja zadań przewidzianych dla poprawy infrastruktury drogowej w szczególności budowy autostrady A-4, budowy drogi ekspresowej S-19, budowy obwodnic w ciągach dróg krajowych.	Pn	Pn/0	Pn/0	Pn/0	N	Pn	Pn	0	Pn	N	K	K
Redukcja niskiej emisji, poprzez: centralizację zaopatrzenia w ciepło w miastach, modernizację istniejących źródeł ciepła (poprawę sprawności w procesach spalania i stosowanie ekologicznych nośników energii), modernizację linii przesyłowych w celu eliminacji strat ciepła, termomodernizację i termorenowację budynków.	K	0	0	K	K	0	K	K	K	0	K	K
Ograniczanie emisji z dużych źródeł spalania paliw celem wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego oraz dyrektywy 2010/75/UE (IED) w zakresie ograniczania emisji pyłów, dwutlenku siarki i tlenków azotu.	K	0	0	K	K	0	K	K	K	0	K	K
Ograniczanie emisji pyłów, dwutlenku siarki i tlenków azotu poprzez m.in. modernizację technologii w celu prowadzenia mniej energochłonnej produkcji, zastosowanie ekologicznych nośników energii w instalacjach wykorzystujących węgiel, udoskonalenie procesów spalania paliw prowadzące do zmniejszenia zużycia paliw, instalowanie urządzeń redukujących emisję zanieczyszczeń do powietrza oraz modernizację istniejących.	K	0	0	K	K	0	K	K	K	0	K	K
Realizacja zadań określonych w opracowanych i uchwalonych nPop.	K	0	0	K	K	0	K	0	K	0	K	K
Działania inwestycyjne w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza.	K	0	0	K	K	0	K	K	K	0	K	K
Hermetyzacja procesów w kopalnictwie gazu i ropy naftowej oraz uszczelnianie i usprawnianie procesów przesyłu gazu ziemnego oraz wykorzystywanie do produkcji energii biogazu (zawierającego metan) np. z oczyszczalni ścieków i składowisk odpadów bytowych.	K	0	0	K	K	0	0	K	K	0	K	K
Działania w odniesieniu do gospodarki odpadami (zmniejszenie ilości odpadów u źródła, odzysk odpadów, wykorzystanie gazu wysypiskowego), gospodarki leśnej (zwiększanie lesistości - jeden ze sposobów pochłaniania CO ₂) i rolnej (rozwój upraw energetycznych).	K	0	K	K	K	K	K	K	K	0	0	K

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Działania priorytetowe												
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Modernizacja układu odpylania urządzeń pakujących wyroby gotowe – Zakład Surowców Chemicznych i Mineralnych „Piotrowie II” Sp. z o.o. w Tarnobrzegu.	K	0	0	K	K	0	0	0	K	0	K	K
Modernizacja stanowisk wygrzewania kadzi głównych w Stalowni Huty Stalowa Wola.	K	K	K	K	K	0	0	0	Pk	0	K	K
Modernizacja odprowadzania spalin w ciepłowni nr 3 i rozbudowa układu kogeneracyjnego w Przedsiębiorstwie Energetyki Ciepłej w Tarnobrzegu Sp. z o.o.	K	0	0	K	K	0	0	0	K	0	K	K
Budowa bloku parowo - gazowego w Elektrociepłowni Stalowa Wola S.A.	K	K	K	K	K	0	0	0	Pk	0	K	K
Budowa wysokosprawnego układu kogeneracyjnego o mocy 6MW w Miejskim Przedsiębiorstwie Gospodarki Komunalnej w Jaśle Sp. z o.o.	K	K	K	K	K	0	0	0	Pk	0	K	K
Realizacja zadań w ramach nowooproczowanych nPOP dla strefy podkarpackiej i strefy miasta Rzeszów.	K	0	0	K	K	0	K	0	K	0	K	K
Budowa gazowego układu kogeneracyjnego w Ciepłowni Łańcut Sp. z o.o. o łącznej mocy termicznej 2,833MWt oraz elektrycznej 2,8MWe.	K	K	K	K	K	0	0	0	Pk	0	K	K
Przedsięwzięcia w zakresie ograniczania emisji niskiej, w tym termomodernizacje obiektów użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego, budowa i modernizacja linii ciepłowniczych, podłączanie obiektów do sieci c.o., modernizacje instalacji c.o. w obiektach użyteczności publicznej, modernizacje kotłowni, w tym ze zmianą paliwa stałego (węgiel) na ekologiczne, na obszarze całego województwa, m.in. w miastach: Krośnie, Leżajsku, Rzeszowie, Stalowej Woli, Przemyślu, Dębicy, Ustrzykach Dolnych, Lesku, Jarosławiu, Łańcucie, Przeworsku, Brzozowie, Strzyżowie, Tarnobrzegu, Iwoniczu Zdroju, Rymanowie Zdroju, Jedliczach, Nisku, Rudniku nad Sanem, Jarosławiu, Sanoku, Jaśle, Lubaczowie, Ropczycach, Baranowie Sandomierskim oraz na terenach gmin: Bojanów, Pysznicza, Radomyśl n/Sanem, Krzywca, Ostrów, Dzików Stary, Gorzyce, Nowa Dęba, Majdan Królewski, Kańczuga, Medyka, Baligród, Olszanica, Solina, Jodłowa, Żyraków, Fredropol, Świlcza.	K	K	0	K	K	Pk	0	Pk	Pk	0	Pk	K
Zadania w ramach Programu ochrony powietrza dla strefy miasta Rzeszów w zakresie pyłu PM10 określonego uchwałą Sejmiku województwa podkarpackiego Nr XLII/804/10 z dnia 25 stycznia 2010 roku.	K	0	0	K	K	0	K	0	K	0	K	K
Zadania w ramach Programu ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej w zakresie pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu określonego uchwałą Sejmiku województwa podkarpackiego Nr XXXIII/608/13 z dnia 29 kwietnia 2013.	K	0	0	K	K	0	K	0	K	0	K	K
Zadania w ramach Programu ochrony powietrza dla strefy miasta Rzeszów w zakresie benzo(a)pirenu określonego uchwałą Sejmiku województwa podkarpackiego Nr XXXIII/609/13 z dnia 29 kwietnia 2013.	K	0	0	K	K	0	K	0	K	0	K	K
Realizacja działań i przedsięwzięć wykorzystujących w produkcji energii źródła odnawialne.	K	Pn/K	K	K	K	Pn/0	Pn/0	Pk	Pk	Pn	K	K
Realizacja zadań w zakresie poprawy infrastruktury drogowej i usprawnienia płynności ruchu.	Pn/Pk	Pn/0	Pn/0	Pn	Pn	0	Pn/0	0	Pn/0	N/0	K	K
Realizacja zadań mających pośredni wpływ na ograniczenie zanieczyszczeń - budowa ścieżek rowerowych w: Przemyślu, Stalowej Woli, Krośnie, Dubiecku, Ropczycach, Dębicy Tarnobrzegu oraz na terenie powiatu jasielskiego i gminy Nowa Dęba.	K	0	0	K	Pn/K	Pk	Pn/0	0	0	Pn/0	K	K
Zadania w zakresie ograniczania emisji komunikacyjnej – wymiana taboru komunikacji miejskiej w Rzeszowie, Dębicy i Krośnie.	K	K	0	K	K	0	K	0	0	0	K	K

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

5. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność

Rejony koncentracji działań – działania należy w szczególności koncentrować na obszarach, gdzie występują udokumentowane źródła i zasoby energii odnawialnej. Wojewódzki Program Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Podkarpackiego (w opracowaniu) określi obszary o korzystnych warunkach dla poszczególnych typów inwestycji OZE. Jednocześnie dla części mikro i małych instalacji OZE (wykorzystujących energię wiatru, słońca, biomasy i geotermię) możliwy będzie rozwój na obszarze niemal całego województwa. Dotychczas zbadane i udokumentowane zasoby wód geotermalnych znajdują się w obrębie „zapadliska podkarpackiego, w rejonie złóż ropy i gazu pasma Rzeszów – Przemysł, w okolicach Wiśniowej, południowej części powiatu jasielskiego, krośnieńskiego (Iwonicz Zdrój, Rudawka Rymanowska) oraz Ustrzyk Dolnych, Soliny i Myczkowiec.

Działania krótkookresowe

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Budowa instalacji do pozyskiwania i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych m.in. z wykorzystaniem biomasy.	Pn/K	Pn/0	Pn/0	Pn/K	Pn/0	Pn	Pn/0	K	Pn/Pk	Pn	K	K

Działania średniookresowe

Budowa urządzeń i instalacji do produkcji energii opartych na źródłach odnawialnych: – energetyczne wykorzystanie biogazu (biogazownie rolnicze, biogazownie na oczyszczalniach ścieków, inne), – wykorzystanie energii geotermalnej, w tym instalacje pomp ciepła; – budowa małych elektrowni wodnych, – budowa instalacji wykorzystujące energię wiatru (budowa elektrowni wiatrowych, farm wiatrowych, mikroinstalacji i małych instalacji), – budowa nowych ciepłowni i elektrociepłowni opartych na biomasy oraz modernizacja istniejących sieci ciepłowniczych.	Pn/K	Pn/0	Pn/0	Pn/K	Pn/0	Pn	Pn/0	Pk	Pn/0	N	K	K
Budowa oraz modernizacja istniejących sieci elektroenergetycznych.	Pn/K	Pn/0	Pn/0	0	Pn/0	Pn	Pn/0	0	Pn/0	N	K	K
Realizacja inwestycji podnoszących efektywność energetyczną: – budowa energooszczędnych budynków mieszkalnych, biurowych i usługowych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, – montaż kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych, – termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, bloków, domów - wymiana wyposażenia na energooszczędne.	K	Pn/K	Pn	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pk	Pn/Pk	Pn	Pk	K

Działania priorytetowe

Budowa elektrowni wiatrowych.	Pn/K	Pn/K	Pn/0	Pn/K	Pn	Pn	Pn/0	Pn/0	Pn/0	N	Pk	K
Budowa biogazowni.	Pn/K	Pn	Pn/0	Pk	Pn/Pk	Pn/0	Pn/0	K	Pn/Pk	Pn	Pk	K
Budowa ciepłowni i elektrociepłowni na biomase.	Pn/K	Pn	Pn/0	Pk	Pn/Pk	Pn/0	Pn/0	K	Pn/Pk	Pn	Pk	K
Instalacja systemów energii odnawialnej na budynkach użyteczności publicznej oraz domach prywatnych na terenie gmin należących do Związku Gmin Dorzecza Wisłoki.	K	K	K	K	K	0	0	0	K	0	Pk	K
Instalacja pomp ciepła.	K	K	K	K	K	0	0	0	K	0	Pk	K
Montaż kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych.	K	K	K	K	K	0	0	0	K	0	Pk	K

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

6. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów

Rejony koncentracji działań – działania prowadzone będą na obszarze całego województwa, ale skoncentrują się terenach objętych prawną ochroną przyrody i na terenach przewidzianych do objęcia taką ochroną w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego, na obszarach rolnych, leśnych i w dolinach rzecznych, w obrębie obszarów Natura 2000, a także na terenach miast i wsi (m.in. w obrębie terenów zieleni miejskiej i wiejskiej). Zakładane działania dotyczące ochrony, poprawy stanu i zapewnienia trwałości; różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych realizowane będą na całym obszarze województwa. Działania w zakresie zalesień prowadzone powinny, być przede wszystkim, na obszarach charakteryzujących się słabą jakością gleb, mało przydatnych lub nieprzydatnych do produkcji rolnej oraz zdegradowanych lub zdewastowanych przez działalność przemysłową, okresowo zalewanych, narażonych na erozję oraz osuwiskowych. Zakładane działania dotyczące ochrony, poprawy stanu i zapewnienia trwałości lasów prowadzone będą na całym obszarze leśnym województwa, jako proces ciągły.

Działania krótkookresowe

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Kontynuacja oznakowania obszarów objętych ochroną, zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody i stosownymi przepisami wykonawczymi (praca długotrwała mogąca sięgać poza 2015 rok).	0	0	0	0	Pk	0	0	0	Pk	0	0	0
Zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego.	0	0	0	0	K	K	0	Pk	Pk	Pk	0	Pk
Wdrażanie programów ochrony gatunków ginących i zagrożonych ze szczególnym zwróceniem uwagi na reintrodukcję (praca ciągła).	0	0	0	0	K	0	0	0	K	0	0	0
Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody (sukcesywnie, praca ciągła).	0	0	0	0	K	K	0	0	0	0	0	0
Wdrażanie zaleceń dotyczących ochrony przyrody, a zawartych w planach ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów Natura 2000.	0	0	0	0	K	K	0	0	K	0	0	0
Wspieranie finansowe ośrodków rehabilitacji zwierząt chronionych na Podkarpaciu.	0	0	0	0	K	0	0	0	0	0	0	0
Zadania inwestycyjne w zakresie ochrony różnorodności biologicznej w parkach narodowych, w tym regulacja własności gruntów (wykupy gruntów prywatnych).	0	0	0	0	K	0	0	0	K	0	0	0
Wykup wybranych cennych przyrodniczo gruntów na pozostałych obszarach (sukcesywnie, praca ciągła).	0	0	0	0	K	0	0	0	K	K	0	0
Wdrażanie programów ochrony terenów zieleni oraz krajobrazu w miastach i gminach (sukcesywnie).	0	0	0	0	K	K	0	0	K	K	K	K
Modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjno – turystycznej.	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	0	0	Pn/0	0	0
Przebudowa drzewostanów zmienionych i silnie uszkodzonych lub niezgodnych z siedliskiem.	0	0	0	Pk	K	K	0		K	0	0	0
Odbudowa potencjału produkcyjnego ekosystemów leśnych naruszonych w wyniku katastrof leśnych i pożarów oraz wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych katastrofom naturalnym.	0	0	0	0	K	K	0	Pk	Pk	0	0	0
Opracowanie i konsekwentne wdrażanie wojewódzkiego programu zalesiania i zadrzewiania, w tym sporządzenie ewidencji obszarów, które mogą być przeznaczone do stałych lub czasowych zalesień gruntów nie wykorzystywanych w rolnictwie, przy wykorzystaniu pakietu instrumentów stymulujących przedsiębiorczość.	0	0	0	0	K	K	0	Pk	Pk	Pk	0	Pk
Opracowanie i realizacja planów zarządzania lasów, w tym opracowanie uproszczonych planów zarządzania lasu dla lasów niepaństwowych, z uwzględnieniem programu ochrony ekosystemów leśnych i różnorodności przyrodniczej pod kątem zadań wynikających z dyrektyw Unii Europejskiej oraz konwencji i porozumień międzynarodowych i dokumentów krajowych.	0	0	0	0	K	K	0	0	K	K	0	0

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Wypożyczenie służb ratowniczych w sprzęt do likwidacji pożarów lasów.	0	0	0	0	Pk	0	0	Pk	Pk	0	0	K
Działania średniookresowe												
Renaturyzacja zniszczonych cennych ekosystemów i siedlisk przyrodniczych.	0	0	0	K	K	K	Pk	Pk	K	0	0	0
Tworzenie tzw. zielonej infrastruktury na terenach poza systemem obszarów objętych ochroną.	0	0	0	K	K	K	0	Pk	Pk	Pk	0	Pk
Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody ożywionej i nieożywionej (praca ciągła).	0	0	0	0	K	K	0	0	0	0	0	0
Utrzymanie ciągłości i tworzenie korytarzy migracji zwierząt (korytarzy ekologicznych.)	0	0	0	K	K	K	Pk	Pk	K	0	0	0
Przebudowa drzewostanów tj. monokultur leśnych oraz drzewostanów zmienionych lub silnie uszkodzonych na rzecz wielogatunkowych i zgodnych z siedliskiem.	0	0	0	Pk	K	K	0		K	0	0	0
Wykup wybranych, cennych przyrodniczo gruntów (sukcesywnie, praca ciągła).	0	0	0	0	K	0	0	0	K	K	0	
Wprowadzanie i kształtowanie zadrzewień śródpolnych na terenach o małej lesistości m.in. o wysokiej kulturze rolnej.	0	0	0	K	K	K	K	Pk	K	0	0	0
Wprowadzenie mechanizmów zapobiegawczych katastrofom naturalnym, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczeń przeciwpożarowych.	0	0	0	0	K	K	0	K	K	0	Pk	K
Zwiększanie zasobów leśnych poprzez zalesianie gruntów położonych w enklawach lub półenklawach kompleksów leśnych, które nie spełniają istotnych funkcji biocenotycznych, a przyczynią się do tworzenia zwartych i ciągłych struktur krajobrazu, tzw. korytarzy ekologicznych.	0	0	0	0	K	K	0	Pk	Pk	Pk	0	K
Odbudowa potencjału produkcyjnego ekosystemów leśnych naruszonych w wyniku katastrof leśnych i pożarów, np. poprzez przygotowanie leśnego materiału rozmnożeniowego.	0	0	0	0	K	K	0	Pk	Pk	0	0	0
Zalesianie terenów wyłączonych z użytkowania rolniczego.	0	0	0	0	K	K	0	Pk	Pk	Pk	0	K
Działania priorytetowe												
Opracowanie i wdrażanie programów ochrony terenów zieleni oraz krajobrazu w miastach i gminach (sukcesywnie).	0	0	0	0	K	K	0	0	K	K	K	K
Propagowanie i wspieranie na obszarach cennych przyrodniczo działań zapewniających ludności dochody z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju (formy działalności przyjazne dla środowiska)	Pk	0	Pk	Pk	Pk	0	Pk	Pk	Pk	0	Pk	K
Modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjno – turystycznej.	Pn/0	0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	0	0	Pn/0	0	0
Utworzenie i wspieranie finansowe ośrodków rehabilitacji zwierząt chronionych oraz utworzenie ośrodka nadgranicznego dla przechowywania zwierząt pochodzących z przemytu.	Pn/0	0	Pn/0	0	K	Pn/0	Pn/0	0	0	Pn/0	0	K
Wykup wybranych cennych przyrodniczo gruntów,	0	0	0	0	K	0	0	0	K	K	0	0
Zadania inwestycyjne w parkach narodowych, w tym m.in. wykup ziemi.	0	0	0	0	K	0	0	0	K	K	0	0
Ochrona leśnych zasobów genowych, w tym pielęgnacja zasobów baz nasiennych i ochrona gat. zagrożonych wyginięciem.	0	0	0	0	K	0	0	0	K	0	0	0
Kształtowanie równowagi w ekosystemach leśnych poprzez ochronę i pielęgnację zasobów leśnych, ekosystemów nieleśnych, oraz ich racjonalne użytkowanie.	0	0	0	0	K	K	0	K	K	0	0	K
Zalesienia na gruntach LP oraz gruntach wycofywanych z produkcji rolnej i produkcja materiału sadzeniowego.	0	0	0	0	K	K	0	Pk	Pk	Pk	0	K
Przebudowa drzewostanów uszkodzonych i niezgodnych z siedliskiem.	0	0	0	Pk	K	K	0		K	0	0	0
Ochrona przeciwpożarowa lasów.	0	0	0	0	K	K	0	K	K	0	Pk	K

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>		
Realizacja założeń Konwencji Karpackiej.	0	0	0	0	K	K	0	K	K	0	0	K
Inwentaryzacja kluczowych gatunków ptaków polskich Karpat, oraz stworzenie systemu ich monitorowania i ochrony.	0	0	0	0	K	0	0	0	K	0	0	0
Ochrona ostoi karpackiej fauny puszczańskiej - korytarze migracyjne.	0	0	0	0	K	K	Pk	Pk	K	0	0	0
Karpaty Przyjazne Ludziom - lokalna inicjatywa partnerska na rzecz zrównoważonego użytkowania i ochrony górskich obszarów województwa podkarpackiego.	0	0	0	0	K	K	0	K	K	0	0	K
Rewitalizacja, ochrona bioróżnorodności i wykorzystanie walorów starorzeczy Wisły, zatrzymanie degradacji Doliny Górnej Wisły jako korytarza ekologicznego.	0	0	0	0	K	K	0	0	K	0	0	0
7. Ochrona przed hałasem												
Rejony koncentracji działań: działania dotyczyć będą przede wszystkim hałasu drogowego i koncentrować się będą w otoczeniu dróg prowadzących ruch tranzytowy o największym natężeniu. Najistotniejsze rejony koncentracji działań to miasta i miejscowości, gdzie były stwierdzane przekroczenia wartości progowych i dopuszczalnych poziomów hałasu.												
Działania krótkookresowe												
Wspieranie i realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny poprzez budowę obwodnic miast, w ciągach dróg krajowych oraz modernizacja istniejącej infrastruktury drogowej i kolejowej.	Pn	Pn/0	Pn/0	N	N	Pn	Pn	Pn	Pn	N	Pn	K
Realizacja programów ochrony przed hałasem.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn	Pn/0	0	0	Pn	0	K
Ograniczenie i usprawnienie ruchu pojazdów w centrach miast, budowa ekranów akustycznych w miejscach o przekroczonych standardach akustycznych i nasadzenia zieleni izolacyjnej.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn	Pn/0	0	0	Pn	0	K
Budowa ścieżek rowerowych.	K	0	0	K	Pn/0	0	Pn/0	K	Pn/Pk	Pn	0	K
Działania średniookresowe												
Budowa obwodnic miast oraz modernizacja i przebudowa głównych dróg wraz z budową zabezpieczeń akustycznych (m.in. budowa ekranów akustycznych w miejscach o przekroczonych standardach akustycznych, wymiana nawierzchni na „cichą”).	Pn	Pn/0	Pn/0	N	N	Pn	Pn	Pn	Pn	N	Pn	K
Stosowanie rozwiązań technicznych zapobiegających powstawaniu i przenikaniu hałasu do środowiska oraz środków zmniejszających poziom hałasu.	0	0	0	0	0	0	0	K	K	0	0	K
Zabezpieczanie przed degradacją obszarów gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	Pn/0	K	K	Pn	0	K
Rozwój i modernizacja transportu kolejowego i zbiorowego w miastach, tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego.	Pk	0	Pn	Pk	Pk	0	Pk	Pk	Pk	0	Pk	K
Wdrażanie programów ochrony przed hałasem w miarę ich opracowywania.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn	Pn/0	0	0	Pn	0	K
Działania priorytetowe												
Montaż ekranów akustycznych dla drogi obwodowej miasta Jarosław o długości 11,5 km.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn	Pn/0	0	0	Pn	0	K
Montaż ekranów akustycznych dla drogi obwodowej miasta Leżajsk o długości 1 km.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn	Pn/0	0	0	Pn	0	K
Montaż ekranów akustycznych dla drogi ekspresowej S-19 o łącznej długości 11,2 km.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn	Pn/0	0	0	Pn	0	K
Montaż ekranów akustycznych dla autostrady A-4 o łącznej długości 79 km.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn	Pn/0	0	0	Pn	0	K
Montaż ekranów akustycznych dla drogi obwodowej Mielec o długości 6,1 km.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn	Pn/0	0	0	Pn	0	K
Montaż ekranów akustycznych dla drogi obwodowej w Gawłuszowicach o długości 1,26 km.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn	Pn/0	0	0	Pn	0	K

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Montaż ekranów akustycznych przy odcinku drogi w m. Brzozów i w Humniskach, o długości około 3 km.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/0	Pn/0	Pn	Pn/0	0	0	Pn	0	K
8. Ochrona zasobów kopalin												
Rejony koncentracji działań: zakładane działania dotyczące ochrony i racjonalizacji wykorzystania surowców koncentrować się będą na obszarach ich występowania. Działaniami w zakresie określenia obszarów perspektywicznych obejmować należy głównie złoża surowców o znaczeniu strategicznym. Poszukiwanie, rozpoznawanie i dokumentowanie nowych zasobów (surowców, wód leczniczych i termalnych) realizowane będzie w obrębie całego województwa, poza parkami narodowymi i rezerwatami przyrody.												
Działania krótkookresowe												
Poszukiwanie, rozpoznawanie i dokumentowanie zasobów surowców przede wszystkim o szczególnym znaczeniu gospodarczym, służących rozwojowi i będących atutem regionu tj. gazu ziemnego oraz wód leczniczych i wód termalnych.	0	0	0	Pn/0	Pn/0	0	0	0	0	0	0	0
Bieżąca rekultywacja i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/K	K	Pn/K	K	0	K	0/K	0	K
Koncesjonowana eksploatacja złóż kopalin z ich kompleksowym wykorzystaniem wraz z kopalinami towarzyszącymi, uwzględniająca zasady racjonalnej gospodarki surowcami.	Pn	Pn	Pn	Pn	Pn	Pn	Pn	0	Pn	Pn	0	0
Działania średniookresowe												
Kontynuacja działań krótkookresowych w zakresie racjonalnej gospodarki zasobami kopalin i bieżącej rekultywacji terenów zdewastowanych i zdegradowanych w wyniku eksploatacji.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/K	K	Pn/K	K	0	K	0/K	0	K
Kontynuacja poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania nowych zasobów surowców, w szczególności o znaczeniu strategicznym (wody lecznicze i termalne) i kluczowych dla bezpieczeństwa energetycznego kraju (gaz ziemny).	0	0	0	Pn/0	Pn/0	0	0	0	0	0	0	0
Działania priorytetowe												
Dokumentowanie nowych złóż i bilansowanie ich zasobów, rozpoznawanie budowy geologicznej terenu województwa.	0	0	0	Pn/0	Pn/0	0	0	0	0	0	0	0
9. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb												
Rejony koncentracji działań: działania w zakresie rekultywacji zdegradowanych i zdewastowanych terenów przemysłowych koncentrować się powinny przede wszystkim na obszarach stwarzających największe zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i środowiska oraz w obrębie Karpat i Rostocza, w rejonie występowania zjawisk erozji. W Karpatach, na obszarach zasiedlonych, konieczne będą działania w zakresie minimalizowania skutków występowania zjawisk powierzchniowych ruchów masowych (osuwick). Działania z dziedziny strategii ochrony gleb obejmować będą cały obszar województwa.												
Działania krótkookresowe												
Zakończenie procesu likwidacji kopalń siarki i rekultywacji terenów „posiarkowych” (poeksploatacyjnych).	Pn/0	Pn/0	0	Pn/K	K	Pn/K	K	0	K	0/K	0	K
Bieżąca rekultywacja terenów zdegradowanych z priorytetowym traktowaniem zadań na obszarach największego zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i środowiska.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/K	K	Pn/K	K	0	K	0/K	0	K
Unowocześnienie produkcji poprzez modernizację gospodarstw rolnych, postęp biologiczny, sprawną strukturę dystrybucji, zaopatrzenia, przetwórstwa i usług.	Pk	K	K	K	Pn/K	0	Pn/Pk	K	K	Pn/0	0	K

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu
Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

Działania średniookresowe												
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Sukcesywna rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych w wyniku różnorodnej działalności, w tym eksploatacji surowców, składowania odpadów, spowodowanych czynnikami naturalnymi oraz rewitalizacja terenów przemysłowych.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/K	K	Pn/K	K	0	K	0/K	0	K
Bieżąca identyfikacja i likwidacja szkód powstałych w powierzchni ziemi (przekroczeń standardów ziemi i gleb).	Pn/0	Pn/0	0	Pn/K	K	Pn/K	K	0	K	0/K	0	K
Działania priorytetowe												
Finalizacja rekultywacji terenów zdegradowanych kopalnictwem siarki: – Kopalnia Siarki „Machów” w skojarzeniu z wyrobiskiem „Piaseczno” woj. świętokrzyskie), – Kopalnia Siarki „Jeziórko”.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/K	K	Pn/K	K	0	K	0/K	0	K
Działania w zakresie rewitalizacji terenów/obiektów przemysłowych).	Pn/0	Pn/0	0	Pn/K	K	Pn/K	K	0	K	0/K	0	K
Bieżąca rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/K	K	Pn/K	K	0	K	0/K	0	K
Sukcesywna likwidacja i rekultywacja przemysłowych i komunalnych składowisk odpadów.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/K	K	Pn/K	K	0	K	0/K	0	K
Bieżąca likwidacja przekroczeń standardów gleby i ziemi.	Pn/0	Pn/0	0	Pn/K	K	0	K	K	K	0	0	K
10. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym												
Działania z zakresie ochrony promieniowania elektromagnetycznego koncentrować się będą wokół systemów przesyłowych energii elektrycznej.												
Działania krótkookresowe												
Inwentaryzacja źródeł elektromagnetycznych oraz rozeznanie jakie obszary podlegają ponadnormatywnemu promieniowaniu elektromagnetycznemu.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	K
Kontrola emisji promieniowania elektromagnetycznego do środowiska przy wydawaniu przez organy ochrony środowiska pozwoleń na emitowanie pól elektromagnetycznych przez linie i inne źródła pól elektromagnetycznych.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	K
Działania średniookresowe												
Kontynuacja monitoringu pomiaru pól elektromagnetycznych.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	K
Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.	0	0	0	0	Pn	Pn	Pn	Pn	Pn	Pn	0	K

Objaśnienie użytych symboli:

- 0** – oddziaływanie neutralne, ewentualnie oddziaływanie śladowe
- N** – oddziaływanie niekorzystne
- Pn** – potencjalnie niekorzystne
- K** – oddziaływanie korzystne
- Pk** – potencjalnie korzystne

Pomimo stwierdzonych potencjalnie niekorzystnych oddziaływań na środowisko realizacji niektórych działań inwestycyjnych określonych w projekcie POŚ należy zaznaczyć, że ich funkcjonowanie będzie miało przede wszystkim wpływ korzystny, np. ograniczając wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza, zwiększając ilość ścieków poddanych procesowi oczyszczania. Podkreślić należy, że działania z zakresu przeciwdziałania zagrożeniom będą miały głównie korzystny wpływ na ochronę zdrowia i życia ludzi. Podkreślenia wymaga fakt, że najczęściej potencjalnie niekorzystnych oddziaływań na środowisko związane będzie z realizacją działań inwestycyjnych. W przypadku realizacji obwodnic miast pojawią się niekorzystne oddziaływania w nowych miejscach, w których obecnie nie występują. Koncentrować się będą wzdłuż nowopowstałych dróg. Przewiduje się także wzrost niekorzystnych oddziaływań na środowisko związanych z realizacją działań w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego, a także w przypadku realizacji działań dotyczących wdrażania programu dużej retencji dla poszczególnych przedsięwzięć ustawodawca przewidział procedurę ocen oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000. Znaczna część działań inwestycyjnych określonych w projekcie POŚ (poza tymi, które są już realizowane) będzie poddana ocenie oddziaływania na środowisko. Podkreślenia wymaga fakt, że projekt POŚ nie jest dokumentem decyzyjnym, na podstawie którego wydawane są pozwolenia na budowę przedsięwzięć w nim określonych. W projekcie POŚ wyszczególnione są działania jakie należy zrealizować, aby poprawić stan środowiska.

Potencjalnie negatywne oddziaływanie na środowisko poszczególnych działań inwestycyjnych będzie miało ograniczony, lokalny zasięg. Poniżej przedstawiono prognozowane oddziaływania na:

- **powierzchnię ziemi** – w przypadku realizacji działań inwestycyjnych przewiduje się przekształcenie powierzchni ziemi w miejscu lokalizacji nowopowstających przedsięwzięć. Pod nowe przedsięwzięcia, związane m.in. z budową kanalizacji sanitarnej, realizacją obwodnic miast, realizacją działań z zakresu programu dużej retencji czy odkrywkową eksploatacją surowców mineralnych, będą głównie przeznaczane tereny wolne od zabudowy. Przewiduje się następujące rodzaje oddziaływań: bezpośrednie, stałe, negatywne, długoterminowe, odwracalne,
- **bioróżnorodność** – niekorzystne oddziaływanie na bioróżnorodność może wystąpić głównie na etapie realizacji działań inwestycyjnych (np. budowa nowych oraz rozbudowa już istniejących przedsięwzięć). Może wystąpić likwidacja siedlisk przyrodniczych, a zwierzęta będą zmuszone zmienić swoje miejsca bytowania (np. działania z zakresu realizacji programu dużej retencji, koncesjonowana eksploatacja złóż kapalin, obwodnice miast, ekrany dźwiękochłonne). Uszczupli się powierzchnia siedlisk roślin i zwierząt. Przewiduje się następujące rodzaje oddziaływań: bezpośrednie, stałe, negatywne, długoterminowe, odwracalne,
- **dobry materiałne** – nie przewiduje się znaczących oddziaływań na dobra materialne,
- **hałas** – możliwa emisja hałasu zwłaszcza w fazie budowy, rozbudowy, modernizacji poszczególnych działań inwestycyjnych, a także podczas prowadzenia ewentualnych prac rekultywacyjnych w obrębie terenów zdegradowanych. Zwiększona emisja hałasu komunikacyjnego będzie obserwowana w okolicach nowopowstających dróg (obwodnice miast, autostrada A-4, droga S-19). Można oczekiwać, że zmniejszy się hałas komunikacyjny w miastach, które będą miały wybudowane obwodnice. Przewiduje się następujące rodzaje oddziaływań: bezpośrednie, okresowe (czas przejazdu samochodów), krótkoterminowe, negatywne, odwracalne,
- **klimat** – nie przewiduje się zmian klimatu powodowanych realizacją i funkcjonowaniem zrealizowanych działań inwestycyjnych określonych w projekcie POŚ. Przewiduje się następujące rodzaje oddziaływań: bezpośrednie, stałe, mało znaczące, długoterminowe, odwracalne,

- **krajobraz** – nie przewiduje się znaczącego oddziaływania na krajobraz, jednak realizacja nowych przedsięwzięć, takich jak np.: elektrownie wiatrowe, autostrada, obiekty realizowane w ramach programu dużej retencji oraz Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły, eksploatacja surowców mineralnych metodą odkrywkową, usuwanie skutków osuwisk, spowoduje przekształcenie obecnego krajobrazu. Przekształcenia te będą ograniczać się do niewielkich powierzchni i mogą wiązać się m.in. z przekształceniem rzeźby terenu. W przypadku realizacji programu dużej retencji może dojść do wybudowania zbiorników wodnych. Przewiduje się następujące rodzaje oddziaływań: bezpośrednie, stałe, negatywne, długoterminowe, odwracalne. Przewiduje się także oddziaływania pozytywne w przypadku rekultywacji terenów zdegradowanych,
- **powietrze** – w projekcie POŚ zostały określone działania inwestycyjne, których realizacja ma na celu ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu. Należy mieć na uwadze, że w przypadku ograniczenia emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych w jednym miejscu (miasta) pojawią się zanieczyszczenia w okolicy przebiegu nowych dróg (autostrada, obwodnice miast). Działania dotyczące redukcji niskiej emisji oraz pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych będą miały korzystny wpływ na jakość powietrza. Funkcjonowanie zrealizowanych działań inwestycyjnych wyszczególnionych w POŚ spowoduje zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza. Nie przewiduje się znaczących oddziaływań na środowisko powodowanych realizacją działań określonych w projekcie POŚ – realizacja działań inwestycyjnych będzie poprzedzona procedurą oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Przewiduje się następujące rodzaje oddziaływań: bezpośrednie, negatywne, długoterminowe, okresowe (w przypadku transportu), stałe (np. wokół zrealizowanych elektrociepłowni),
- **poważne awarie** – nie przewiduje się wystąpienia poważnych awarii powodowanych realizacją działań określonych w projekcie POŚ. Projekt POŚ określa działania jakie należy podjąć, aby ograniczyć, zminimalizować oraz przeciwdziałać zagrożeniom środowiska,
- **promieniowanie elektromagnetyczne** – nie przewiduje się znaczących oddziaływań, może wystąpić konieczność doprowadzenia nowych linii elektroenergetycznych do nowobudowanych przedsięwzięć (np. oświetlenie obwodnic). Linie te mają być realizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnymi. Przewiduje się następujące rodzaje oddziaływań: pośrednie, stałe, długoterminowe, nieznaczące, odwracalne,
- **wody powierzchniowe i podziemne** – projekt POŚ wyszczególnia działania jakie należy podjąć, aby chronić i efektywnie wykorzystywać zasoby wodne. Efektem tych działań ma być m.in. polepszenie jakości jednolitych części wód. Mogą jednak wystąpić niekorzystne oddziaływania w przypadku realizacji Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły. W takim przypadku nadrzędnym dobrem jest zdrowie i życie ludzi. Należy też zaznaczyć, że każde przedsięwzięcie jakie będzie realizowane musi być poprzedzone procedurą oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w tym na obszary Natura 2000. Przewiduje się następujące rodzaje oddziaływań: bezpośrednie, stałe, mieszane, długoterminowe, ale też krótkoterminowe w przypadku wystąpienia awarii, odwracalne,
- **zabytki** – nie przewiduje się oddziaływań na zabytki pod warunkiem, że w sposób właściwy będą rozpoznane zasoby archeologiczne w obrębie realizowanych przedsięwzięć, zwłaszcza dróg,
- **zasoby naturalne** – nie przewiduje się znaczącego oddziaływania na zasoby naturalne. Projekt POŚ wyszczególnia jakie działania należy podjąć, aby właściwie chronić zasoby kopalin i właściwie korzystać z tych zasobów. Przewiduje się następujące rodzaje oddziaływań: bezpośrednie, stałe, niekorzystne (jeżeli będą eksploatowane), długoterminowe,

- **zdrowie ludzi** – realizacja wszystkich działań określonych w projekcie POŚ w konsekwencji ma być korzystna dla zdrowia i życia ludzi, a szczególnie tych, które mają przeciwdziałać zagrożeniom środowiska, a w szczególności ograniczyć skutki powodzi oraz osuwisk. Przewiduje się następujące rodzaje oddziaływań: bezpośrednie, stałe, korzystne, długoterminowe, odwracalne. Niekorzystne oddziaływania mogą wystąpić w bezpośrednim sąsiedztwie nowych dróg (obwodnice miast, autostrady) i związane będą głównie z oddziaływaniem hałasu i zanieczyszczeń motoryzacyjnych,
- **zwierzęta** – przewiduje się, że realizacja niektórych działań określonych w projekcie POŚ może mieć niekorzystne oddziaływanie na zwierzęta, np. budowa obwodnic miast, realizacja Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły, realizacja programu dużej retencji, budowa ekranów akustycznych. Budowa jak i funkcjonowanie zrealizowanych już przedsięwzięć będzie miała niekorzystny wpływ na zwierzęta (np. wydłużona trasa migracji). Nastąpi zmiana warunków wykorzystywania terenu przez zwierzęta – niektóre gatunki przeniosą się na tereny sąsiadujące z realizowanym przedsięwzięciem, inne dostosują się do nowych uwarunkowań, a jeszcze inne gatunki zaczną się pojawiać w obrębie zrealizowanych przedsięwzięć znajdując dogodne warunki do bytowania czy do żerowania. Przewiduje się następujące rodzaje oddziaływań: bezpośrednie, stałe, niekorzystne, ale i korzystne (pojawią się nowe gatunki), długoterminowe, odwracalne.

Realizacja celów określonych w projekcie POŚ generalnie będzie miała korzystny wpływ na środowisko. Niekorzystne oddziaływania na środowisko wystąpią głównie na etapie realizacji niektórych działań inwestycyjnych, ale też mogą wystąpić na etapie ich funkcjonowania (np. obwodnice miast, elektrownie wiatrowe). Zasięg tych oddziaływań będzie miał charakter lokalny i ograniczy się do terenów bezpośrednio sąsiadujących z przedsięwzięciami (głównie liniowymi – obwodnice miast, ekrany akustyczne).

Z przeprowadzonej analizy wynika, że najwięcej potencjalnie niekorzystnych oddziaływań na środowisko będzie wiązać się z realizacją przedsięwzięć w ramach priorytetów:

- Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych.
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska.
- Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu.
- Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność.
- Ochrona przed hałasem.
- Ochrona zasobów kopalin (dotyczy koncesjonowanego wydobycia kopalin).

Z przeprowadzonej analizy wynika, że najwięcej korzystnych i potencjalnie korzystnych oddziaływań na środowisko związanych będzie z realizacją działań w ramach priorytetów:

- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów.
- Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb.
- Gospodarka odpadami.
- Ochrona przed promieniowaniem elektroenergetycznym.

Należy podkreślić, że niekorzystne oddziaływania będą odnosiły się do niektórych komponentów środowiska głównie w fazie realizacji, ale znacząca ilość zrealizowanych działań/przedsięwzięć będzie miała korzystny wpływ na zdrowie i życie ludzi.

Nie przewiduje się oddziaływań skumulowanych w skali regionu. Oddziaływania mogą się kumulować podczas prowadzenia prac budowlanych w ramach realizacji poszczególnych przedsięwzięć i zależeć będą od harmonogramu prowadzonych prac budowlanych. Oddziaływania te będą miały charakter lokalny i ograniczą się do terenów sąsiadujących z realizowaną instalacją, niemniej jednak realizacja działań określonych w projekcie POŚ będzie poprzedzona procedurą ocen oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

6.2. Analiza i ocena przewidywanego znaczącego oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na integralność tych obszarów

W tabelach 6 i 7 przedstawiono potencjalne oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000, powodowane realizacją celów określonych w POŚ oraz realizacją działań inwestycyjnych i funkcjonowaniem zrealizowanych już przedsięwzięć. Należy zaznaczyć, że proponowane do realizacji działania inwestycyjne nie będą prowadzić do fragmentacji siedlisk w obrębie obszarów Natura 2000, ponieważ będą znajdować się poza obszarami Natura 2000, niemniej jednak działania dotyczące realizacji: Programu ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Górnej Wisły czy programu dużej retencji mogą potencjalnie negatywnie wpływać na obszary Natura 2000.

Realizacja każdego działania określonego w projekcie POŚ będzie poprzedzona procedurą oceny oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000. Dla tego typu przedsięwzięć wymagane jest opracowanie raportu. Oddziaływanie na obszar Natura 2000 będzie bezpośrednie w przypadku, gdy działanie inwestycyjne będzie realizowane na terenie obszaru Natura 2000.

Prawdopodobne zagrożenie niekorzystnym oddziaływaniem nie oznacza jednoznacznie stwierdzonych znaczących oddziaływań na obszar Natura 2000. Niemniej jednak w obrębie obszarów Natura 2000 może dochodzić głównie m.in. do:

- jakościowych zmian siedlisk w sąsiedztwie realizowanych działań inwestycyjnych zwłaszcza w zakresie ochrony przed powodzią,
- emisji hałasu komunikacyjnego (wzdłuż dróg w obrębie obszarów Natura 2000),
- emisji zanieczyszczeń motoryzacyjnych (wzdłuż dróg w obrębie obszarów Natura 2000).

Art. 33 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009r., Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.) mówi, że: „zabrania się, z zastrzeżeniem art. 34, podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla ochrony których wyznaczono obszar Natura 2000 lub,
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla ochrony których został wyznaczony obszar Natura 2000, lub,
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami”.

Art. 34 tejże ustawy mówi: jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich – dyrektor właściwego urzędu morskiego, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1 (mające znaczenie dla Wspólnoty – wyznaczane na podstawie Dyrektywy Siedliskowej), zapewniając wykonanie kompensacji

przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000”.

W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie na realizację przedsięwzięcia może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- ochrony zdrowia i życia ludzi,
  - zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego,
  - uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego,
  - wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego,
- po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Przepis ten stosuje się do obszarów istniejących, mających znaczenie dla Wspólnoty oraz do obszarów projektowanych.

Przedsięwzięcia przewidziane w projekcie POŚ dotyczące: ochrony powietrza atmosferycznego, pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędności, ochrony przed hałasem, ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu, ochrony powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, realizowane będą praktycznie na terenie całego województwa. Przedsięwzięcia punktowe nie będą stanowić bariery ekologicznej, a ich zrealizowanie ma poprawić jakość środowiska. Przedsięwzięcia liniowe (obwodnice miast, drogi obudowane ekranami dźwiękochłonnymi) mogą stanowić bariery dla przemieszczających się zwierząt.

W obrębie obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000, realizowane będą przede wszystkim przedsięwzięcia służące ochronie środowiska, niemniej jednak działania z zakresu przeciwdziałania zagrożeniom środowiska będą też realizowane w obrębie obszarów Natura 2000. Wszystkie przedsięwzięcia będą podlegały procesowi oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w tym na obszary Natura 2000. Zgodnie z obowiązującym prawem realizowane mogą być tylko te działania inwestycyjne, których realizacja nie będzie w sposób znaczący oddziaływać na przedmiot i cele ochrony obszarów Natura 2000.

Biorąc powyższe pod uwagę, nie przewiduje się znaczących oddziaływań na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000.

Obszary, które podlegają różnym formom ochrony przyrody są objęte regulacjami prawnymi. Nie przewiduje się na ich terenie takich działań, które nie będą zgodne z obowiązującymi przepisami i będą zagrażały przedmiotom ochrony zakłócając ich stan, zasoby oraz funkcjonowanie.

Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody (art. 5) „integralność obszaru Natura 2000 – spójność czynników strukturalnych i funkcjonalnych warunkujących zrównoważone trwanie populacji gatunków i siedlisk przyrodniczych, dla ochrony których zaprojektowano lub wyznaczono obszar Natura 2000”. Nie przewiduje się aby realizacja działań przewidzianych w projekcie POŚ powodowała takie zmiany w środowisku, aby zagrożone było trwanie populacji gatunków i siedlisk, dla ochrony których zaprojektowano lub wyznaczono obszary Natura 2000:

- projekt POŚ jest dokumentem całkowicie prośrodowiskowym,
- analizując zapisy tak ogólnego dokumentu trudno jest wskazać, czy dojdzie do fragmentacji naturalnych siedlisk przyrodniczych zwłaszcza priorytetowych (nie są znane dokładne lokalizacje wszystkich działań inwestycyjnych, zwłaszcza liniowych oraz tych, dla których będą w przyszłości opracowywane plany zagospodarowania przestrzennego, a więc dokumenty na podstawie których będzie możliwe uzyskanie pozwolenia na budowę. Ustawodawca przewidział

także opracowanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz raportu o oddziaływaniu na środowisko),

- nie przewiduje się zmniejszenia liczebności gatunków kluczowych powodowanych bezpośrednią śmiertelnością, związaną z realizacją działań określonych w projekcie POŚ (wszystkie działania inwestycyjne będą podlegały procesowi oceny oddziaływania na środowisko),
- nie przewiduje się takiego zagrożenia spowodowanego realizacją działań inwestycyjnych, wyszczególnionych w projekcie POŚ, aby nie był utrzymany właściwy stan ochrony gatunków i siedlisk w granicach obszarów Natura 2000 (realizacja działań inwestycyjnych musi być zgodna z obowiązującym prawem).

Na podstawie przeprowadzonych analiz i ocen oraz przy założeniu, że zostaną zastosowane najlepsze techniki i technologie (BAT), każda lokalizacja przedsięwzięcia będzie szczególnie starannie przeanalizowana, przeprowadzone zostaną rzetelne procedury ocen oddziaływania na środowisko, zachowane będą obowiązujące przepisy prawa można stwierdzić, że realizacja projektu POŚ nie będzie powodować znaczących negatywnych skutków dla obszarów Europejskiej Sieci Natura 2000 tj. celów, przedmiotów ochrony i integralności tych obszarów.

Realizacja zakładanych zamierzeń inwestycyjnych prowadzących do osiągnięcia celów ekologicznych nie spowoduje zagrożeń prowadzących do utraty funkcji ochrony siedlisk i gatunków, jakie mają spełniać obszary Natura 2000. Należy podkreślić, że funkcjonowanie zrealizowanych działań inwestycyjnych będzie skutkowało poprawą jakości środowiska, w tym także działań z zakresu ochrony przed powodzią, które będą służyły ochronie zdrowia i życia ludzi – POŚ nie jest dokumentem decyzyjnym, a każde przedsięwzięcie będzie wymagało przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

7. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu POŚ, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów

Analizowany projekt POŚ jest z założenia dokumentem służącym poprawie i ochronie środowiska oraz eliminacji zagrożeń środowiskowych poprzez sformułowanie priorytetowych celów oraz realizujących je działań i zadań. Określone w projekcie POŚ cele ekologiczne są zgodne z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym. Istotną część wskazanych w projekcie POŚ działań i zadań, w tym inwestycyjnych wynika bezpośrednio z obowiązujących dokumentów strategicznych, programów i planów wspólnotowych i krajowych, odnoszących się do ochrony i kształtowania środowiska.

Realizacja konkretnych zadań naprawczych, w szczególności związanych z lokalizacją i realizacją niezbędnych przedsięwzięć inwestycyjnych, w pewnych przypadkach może wiązać się z potencjalnym negatywnym oddziaływaniem na środowisko, zarówno na etapie budowy jak i funkcjonowania. Część z proponowanych w projekcie POŚ zamierzeń inwestycyjnych (przedsięwzięcia, instalacje), zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, można zaliczać do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko Dz. U. z 2010r. Nr 213 poz. 1397), tj. mogą podlegać procedurom ocen oddziaływania na środowisko. Będą to przede wszystkim przedsięwzięcia związane z:

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

---

- ochroną przeciwpowodziową (np. realizacja infrastruktury przeciwpowodziowej – budowle hydrotechniczne, wały przeciwpowodziowe),
- ochroną wód i poprawą warunków życia ludzi (np. zbiorniki retencyjne), inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej (m.in. wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnie ścieków),
- ochroną przed hałasem i poprawą klimatu akustycznego (np. realizacja nowych inwestycji drogowych);
- ochroną powietrza atmosferycznego i klimatu (m.in. inwestycje wykorzystujące do produkcji energii odnawialne źródła energii np. farmy wiatrowe, biogazownie, elektrownie wodne);
- ochroną środowiska przed odpadami (np. instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych).

Potencjalne, negatywne oddziaływanie tych inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu, poprzez m.in.: prawidłowy wybór lokalizacji, gdyż skala potencjalnych przekształceń środowiska zależna jest w istotnym stopniu od lokalnych uwarunkowań przyrodniczych. Ponadto prawodawstwo polskie w zakresie ochrony środowiska daje narzędzie zapobiegania i ograniczania przewidywanych negatywnych oddziaływań przedsięwzięć mogących znacząco wpływać na stan środowiska, w postaci procedur postępowania w sprawie ocen oddziaływania na środowisko oraz przepisów prawa dotyczących pozwoleń zintegrowanych, standardów emisyjnych z instalacji oraz systemu kontroli przestrzegania przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska. Stąd szczególnej uwagi wymagać będą procesy projektowe inwestycji, w tym wybór technologii oraz przeprowadzenie rzetelnej analizy oddziaływania na środowisko planowanego przedsięwzięcia. W trakcie projektowania inwestycji należy rozważyć różne warianty, w tym lokalizacyjne, technologiczne.

Zapobieganie i ograniczanie potencjalnych negatywnych oddziaływań na środowisko, które mogą być rezultatem realizacji niektórych działań i przedsięwzięć omawianych dokumentów następować będzie poprzez:

- właściwy wybór lokalizacji przedsięwzięć (przebiegu dla inwestycji liniowych) poprzedzony wariantowaniem i szczegółowym rozpoznaniem lokalnych warunków przyrodniczych, co jest szczególnie istotne w kontekście specyfiki województwa, charakteryzującego się znacznym udziałem obszarów objętych ochroną prawną w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie przyrody, w tym istotnym udziałem obszarów sieci Natura 2000;
- przy projektowaniu i realizacji przedsięwzięć, zastosowanie odpowiednich rozwiązań technologicznych, konstrukcyjnych i materiałowych, w tym stosowanie technologii spełniających kryteria BAT,
- dostosowanie terminów realizacji (prac budowlanych) do terminów okresów lęgowych i wegetacji;
- dbałość o minimalizowanie ekspozycji obiektów dysharmonizujących krajobraz poprzez nasadzenie zieleni, stosowanie odpowiedniej kolorystyki;
- przy realizacji obejść drogowych miast zastosowanie rozwiązań minimalizujących presję na środowisko poprzez zapewnienie przepustów i kładek dla migrujących zwierząt, wykonanie okratowania urządzeń odwadniających pasy drogowe wraz z urządzeniami oczyszczającymi wody opadowe i roztopowe, zastosowanie nasadzeń zieleni ekotonowej i osłonowej, budowę ekranów akustycznych, stosowanie „cichych” nawierzchni;
- podjęcie działań kompensacyjnych, tj. zapewnienie odtworzenia zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji, tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych w przypadkach braku możliwości całkowitego uniknięcia

negatywnego oddziaływania przedsięwzięć na środowisko i pojawienia się niebezpieczeństwa nieodwracalnego zniszczenia bioróżnorodności, co w szczególności dotyczy zajmowania terenów siedlisk przyrodniczych (w tym szczególnie cennych) przy realizacji zbiorników retencyjnych i inwestycji drogowych.

Jak wynika z powyższego, na etapie niniejszej oceny strategicznej brak możliwości przesądzenia o konieczności przeprowadzenia działań kompensacyjnych w odniesieniu do poszczególnych zamierzeń inwestycyjnych. Ewentualna potrzeba przeprowadzenia działań kompensacyjnych może zaistnieć na etapie lokalizacji konkretnego przedsięwzięcia.

8. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie POŚ

Zgodnie z art. 51 ust.3b ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko zakres prognozy oddziaływania na środowisko powinien obejmować przedstawienie rozwiązań alternatywnych do rozwiązań przyjętych w projekcie ocenianego dokumentu, w szczególności w odniesieniu do obszarów Natura 2000.

Zagadnienia rozwiązań alternatywnych w odniesieniu do przedmiotowego dokumentu jakim jest Program ochrony środowiska należy rozpatrywać w dwóch aspektach:

- prawidłowości sformułowania celów ekologicznych;
- zasadności doboru zadań i działań realizujących zidentyfikowane cele ekologiczne.

W zakresie celów ekologicznych nie zachodzi potrzeba przedstawiania rozwiązań alternatywnych, gdyż zostały one określone zgodnie z celami i priorytetami ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, i są spójne z polityką ekologiczną dokumentów nadrzędnych.

W odniesieniu do zaproponowanych zadań, realizujących cele i priorytety ekologiczne, przeprowadzona analiza wykazała, iż nie można całkowicie wykluczyć potencjalnego negatywnego oddziaływania na środowisko części inwestycji proponowanych w Programie pomimo założenia, iż mają służyć jego poprawie i ochronie. W wielu dziedzinach brak realizacji tych inwestycji wiązałby się z kontynuacją negatywnych oddziaływań, brakiem poprawy stanu środowiska, a nawet z jego pogorszeniem i powstawaniem nowych zagrożeń. Dotyczy to przede wszystkim części przedsięwzięć związanych z ochroną przeciwpowodziową (zbiorniki retencyjne), ochroną klimatu akustycznego na terenach miast (budowa obejść drogowych) oraz ochroną powietrza i klimatu (budowa instalacji wykorzystujących do produkcji energii źródła odnawialne, w szczególności budowa farm wiatrowych). Niemniej nie proponuje się w tym zakresie alternatywnego wariantu „zerowego” – braku realizacji inwestycji, gdyż w horyzoncie czasowym będą miały zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko. Ponadto na etapie ich realizacji istnieje możliwość wyboru najmniej kolizyjnej lokalizacji oraz zastosowania rozwiązań minimalizujących negatywny wpływ, w szczególności w odniesieniu do obszarów Natura 2000. Etap realizacji i procedury oddziaływania na środowisko szczegółowych projektów będzie właściwy do przedstawienia rozwiązań alternatywnych.

9. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu POŚ oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.) programy ochrony środowiska opracowywane w celu realizacji

polityki ekologicznej państwa podlegają aktualizacji co 4 lata. Zarząd województwa obowiązany jest, co dwa lata sporządzić raport z wykonania POŚ i przedstawić sejmikowi województwa.

W projekcie POŚ została przedstawiona struktura zarządzania programem, instrumenty i narzędzia jego realizacji oraz sposoby monitoringu i oceny jego realizacji.

Raporty z wykonania POŚ winny zawierać informacje dotyczące realizacji zadań określonych w Programie oraz ocenę aktualnego stanu środowiska i ocenę stopnia realizacji zadań i działań.

Ocenie skutków środowiskowych realizacji projektu POŚ może także służyć system pomiarów i ocen stanu środowiska, objęty państwowym monitoringiem środowiska.

9.1. Instrumenty realizacji projektu POŚ

Warunkiem osiągnięcia celów ekologicznych założonych w projekcie POŚ jest konsekwentna realizacja określonych działań i zadań, jego okresowa weryfikacja oraz aktualizacja wraz z oceną skutków dla środowiska.

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie i koordynację działań określonych w projekcie POŚ jest Zarząd Województwa Podkarpackiego. W przedmiotowym dokumencie zawarto zasady zarządzania Programem, określono instrumenty i narzędzia jego realizacji.

Podstawowe instrumenty realizacji projektu POŚ to:

- **Instrumenty prawno-administracyjne** – to przede wszystkim decyzje administracyjne, pozwolenia, zezwolenia, oceny, programy, m.in.:
  - decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięć,
  - pozwolenia na budowę wydawane zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
  - pozwalające na korzystanie z zasobów środowiska i wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym m.in.: pozwolenia zintegrowane, koncesje, pozwolenia wodno prawne, zezwolenia na przewóz przez granice państwa odpadów niebezpiecznych oraz określonych gatunków roślin i zwierząt, oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, zgody na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz na gospodarcze wykorzystanie odpadów, rejestry terenów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz standardowych norm jakości gleby lub ziemi, a także rejestry prawnych form ochrony przyrody, programy naprawcze i pogromy dostosowawcze takie jak: programy ochrony powietrza, ochrony środowiska przed hałasem, programy zalesień i zadrzewień,
  - tworzone w celu doprowadzenia do przestrzegania standardów jakości środowiska, w przypadkach wskazanych w prawie ochrony środowiska lub innych przepisach szczególnych,
  - plany m.in. zewnętrzne plany ratownicze, plany gospodarki odpadami, plany ochrony przeciwpowodziowej, plany dotyczące konkretnych obszarów m.in. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, strategie i programy branżowe respektujące wymagania ochrony środowiska, wymagane prawem plany działań ochronnych i plany ochrony form ochrony przyrody.
- **Instrumenty finansowe i ekonomiczne** – to m.in. opłaty naliczane za korzystanie ze środowiska, administracyjne kary pieniężne, skutki finansowe wynikające z odpowiedzialności karnej i cywilnej, kredyty – w tym umarzalne – i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dotacje z funduszy europejskich udzielane za pośrednictwem właściwych

Programów Operacyjnych, zwolnienia i ulgi podatkowe; tworzenie rynku uprawnień do emisji zanieczyszczeń (zbywalne pozwolenia).

- **Instrumenty społeczne** – efektywność Programu w dużej mierze uzależniona jest od społecznej akceptacji działań związanych z obowiązkiem ochrony środowiska i aktywnym działaniem społeczności zwłaszcza lokalnych. Niezbędne będą więc działania na rzecz łagodzenia konfliktów m.in. związanych z rozwojem inwestycyjnym na obszarach objętych ochroną przyrody (np. Natura 2000). Narzędzia dla usprawnienia współpracy i budowania partnerstwa, tzw. “uczenie się poprzez działanie” to przede wszystkim:
  - działania samorządów w zakresie doksztalcania się i systemów szkoleń,
  - interdyscyplinarnego modelu pracy, współpracy i partnerstwa w systemach sieciowych,
  - budowanie powiązań władz samorządowych ze społeczeństwem poprzez: udział społeczeństwa w zarządzaniu (systemy konsultacji i debat publicznych) oraz w procedurach ocen oddziaływania na środowisko, wprowadzenie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne),
  - zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku poprzez, między innymi, tworzenie baz danych o środowisku i jego zagrożeniach.

Warunkiem osiągnięcia celów określonych w projekcie POŚ jest konsekwentna realizacja wyszczególnionych w nim działań, jego okresowa weryfikacja oraz aktualizacja wraz z oceną skutków dla środowiska. Odpowiedzialni za realizację celów projektu POŚ są wszyscy uczestnicy wdrażania działań w nim określonych.

Zarządzanie na poziomie wojewódzkim, realizacja i kontrolowanie przebiegu realizacji poszczególnych działań prowadzone będzie przez administrację rządową i samorządową oraz przez inne instytucje w zakresie i z zastosowaniem instrumentów określonych prawem.

9.2. Monitoring i ocena realizacji projektu POŚ

Warunkiem osiągnięcia założonych celów ekologicznych jest konsekwentna realizacja działań określonych w projekcie POŚ, jego okresowa weryfikacja i aktualizacja wraz z oceną skutków dla środowiska.

W analizowanym dokumencie przedstawiono założenia w zakresie monitoringu i oceny jego realizacji, które umożliwią ocenę procesu jego wdrażania oraz kierunków ewentualnej aktualizacji i modyfikacji.

Zakres określonego w projekcie POŚ monitoringu dotyczy:

- zmian stanu środowiska z przyjętym rokiem bazowym 2011,
- stopnia realizacji przyjętych celów ekologicznych,
- ocenę wykonania przyjętych działań i zadań,
- zmian uwarunkowań realizacji Programu.

Założono, że informacje powinny być łatwe do zweryfikowania i pochodzić z ogólnodostępnych źródeł i publikacji. W projekcie POŚ przyjęto, że głównym źródłem informacji o stanie środowiska będą dane publikowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Urząd Statystyczny w Rzeszowie i Główny Urząd Statystyczny. Informacje dotyczące oceny stopnia realizacji zadań będą uzyskane od jednostek realizujących przepisy ustawy Prawo ochrony środowiska, w szczególności organów ochrony środowiska oraz administracji zespolonej i niezespolonej oraz od jednostek samorządu terytorialnego w ramach ankietyzacji.

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

W projekcie POŚ przedstawiono propozycje wskaźników monitorowania realizacji i efektywności realizacji każdego z określonych priorytetów ekologicznych, z określeniem źródła pozyskania informacji oraz określeniem stanu wyjściowego (rok 2011).

Zamieszczone w projekcie POŚ propozycje wskaźników monitorowania efektywności realizacji celów ekologicznych pozwolą na ocenę zmian w środowisku jakie nastąpią w wyniku realizacji określonych działań inwestycyjnych.

Monitoring realizowany będzie z częstotliwością raz na dwa lata, co wynika z przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, obligującej Zarząd Województwa do sporządzania co 2 lata raportu z wykonania Programu, przedstawianego Sejmikowi Województwa. Raport oraz ocena uwarunkowań realizacji Programu stanowić będą podstawę do jego aktualizacji poprzez weryfikację strategii ochrony i poprawy stanu środowiska (przynajmniej raz na 4 lata).

W tabeli 8 zestawiono propozycje głównych wskaźników monitorowania efektywności realizacji celów ekologicznych projektu Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012–2015 z perspektywą do 2019 roku.

Tabela 8. Wskaźniki realizacji projektu POŚ

Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych
1.	Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód i ziemi, [hm ³] i [%] w tym: wymagające oczyszczenia	GUS
2.	Pobór wody ogółem: w tym na cele produkcyjne z ujęć własnych (bez rolnictwa i leśnictwa) [hm ³] i [%]	GUS
3.	Jakość wód powierzchniowych [w %]: klasa I, klasa II, klasa III; klasa IV, klasa V	WIOŚ
4.	Jakość wód podziemnych [w %]: klasa I, klasa II, klasa III; klasa IV; klasa V	WIOŚ
5.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków [w %] w tym: w miastach i na wsi	GUS
6.	Ilość oczyszczalni ścieków komunalnych ogółem [szt.] w tym: biologicznych i z podwyższonym usuwaniem biogenów	GUS
7.	Ilość oczyszczalni ścieków przemysłowych ogółem [szt.]	GUS
8.	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [w %] w tym: w miastach i na wsi	GUS
9.	Długość sieci kanalizacyjnej ogółem [km]	GUS
10.	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [w %] w tym: w miastach i na wsi	GUS
11.	Długość sieci wodociągowej [km]	GUS
12.	Liczba ludności zabezpieczonej / chronionej przed powodzią z terenów narażonych na występowanie tego zjawiska	PWKSP
13.	Liczba opracowanych zewnętrznych planów operacyjno – ratowniczych [szt.]	PWKSP
14.	Liczba podjętych interwencji w zakresie ratownictwa chemiczno-ekologicznego [szt.]	PWKSP w Rzeszowie
15.	Liczba poważnych awarii przemysłowych [szt.]	PWKSP w Rzeszowie
16.	Liczba zdarzeń o znamionach poważnych awarii [szt.]	PWKSP w Rzeszowie
17.	Procent redukcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska w stosunku do wytworzonych w 1995 r.	Departament Ochrony Środowiska UMWP
18.	Procent mieszkańców województwa objętych zorganizowanym systemem zbierania i odbierania odpadów komunalnych [%]	GUS
19.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych [tys. ton/rok]	GUS
20.	Emisja poszczególnych zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych [tys. ton/rok]: dwutlenku siarki, tlenków azotu, tlenku węgla, dwutlenku węgla	GUS
21.	Liczba stref zaliczonych do poszczególnych klas (A lub C) w kryterium ochrony zdrowia w zakresie podlegających ocenie zanieczyszczeń: pyłu PM10, pyłu PM2,5, benzo(a)pirenu, dwutlenku siarki, benzenu, dwutlenku azotu, tlenku węgla, ozonu (poziom docelowy), metali (arsen, kadm, nikiel, ołów) w pyłe PM10.	WIOŚ w Rzeszowie
22.	Liczba stref zaliczonych do poszczególnych klas (A lub C) w kryterium ochrony roślin w zakresie ocenianych zanieczyszczeń: dwutlenku siarki, tlenków azotu, ozonu (poziom docelowy)	WIOŚ w Rzeszowie
23.	Zanieczyszczenia zatrzymane i neutralizowane w urządzeniach oczyszczających	GUS

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

	[w % zanieczyszczeń wytworzonych] dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, węglowodory, pyły, inne	
24.	Liczba elektrowni wiatrowych	URE
25.	Moc zainstalowana w elektrowniach wiatrowych [MW]	URE
26.	Liczba instalacji wytwarzających energię elektryczną z biogazu	URE
27.	Moc zainstalowana w instalacjach wytwarzających energię elektryczną z biogazu [MW]	URE
28.	Liczba elektrowni wodnych [szt.]	URE
29.	Moc zainstalowana w elektrowniach wodnych [MW]	URE
30.	Ilość zakładów przekraczających dopuszczalne poziomy hałasu w stosunku do zakładów skontrolowanych [%]	WIOŚ
31.	Długość wybudowanych ekranów akustycznych w [m]	GDDKiA PZDW w Rzeszowie
32.	Stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych [szt.]	WIOŚ w Rzeszowie
33.	Liczba obiektów objętych badaniami poziomu pól elektromagnetycznych [szt.]	WIOŚ w Rzeszowie
34.	Ilość powołanych rezerwatów przyrody [szt.]	RDOŚ w Rzeszowie
35.	Ilość utworzonych obszarów chronionego krajobrazu o unormowanej sytuacji prawnej [szt.]	RDOŚ, UM, US w Rzeszowie
36.	Ilość opracowanych planów ochrony dla obszarów NATURA 2000 [szt.]	RDOŚ w Rzeszowie
37.	Ilość opracowanych planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000	RDOŚ w Rzeszowie
38.	Ilość opracowanych planów ochrony dla parków krajobrazowych [szt.]	RDOŚ w Rzeszowie
39.	Powierzchnia gruntów leśnych ogółem [ha]	GUS, BDL
40.	Odnowienia i zalesienie w lasach publicznych i prywatnych [ha/rok]	GUS, BDL
41.	Powierzchnia lasów ochronnych [%]	GUS
42.	Liczba udokumentowanych w województwie złóż kopalin	PIG Warszawa
43.	Udokumentowane zasoby surowców o największym znaczeniu gospodarczym, w tym [%zasobów krajowych]: gazu ziemnego [mln m ³], wód leczniczych [m ³ /h], wód termalnych [m ³ /h]	PIG Warszawa
44.	Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji [ha]	GUS
45.	Grunty zdewastowane i zdegradowane zrehabilitowane w ciągu roku [ha/rok]	GUS
46.	Grunty zdewastowane i zdegradowane zagospodarowane w ciągu roku [ha/rok]	GUS
47.	Powierzchnia gruntów ornych niezagospodarowanych (odłogów i ugorów) [tys. ha]	GUS
48.	Liczba gospodarstw ekologicznych [szt.]	IJHARS
49.	Liczba przetwórstwa ekologicznego oraz produkcji pasz i/lub drożdży [szt.]	IJHARS

Przyjęte w projekcie POŚ zasady monitorowania i oceny realizacji są właściwe i pozwalają ocenić zmiany zachodzące w środowisku oraz przewidzieć tendencje zmian.

10. Informacja o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Wschodnia i południowa granica województwa podkarpackiego jest częścią granicy państwowej, oddzielającej nasz kraj na południu od Słowacji, na wschodzie od Ukrainy. Położenie województwa wskazuje na możliwość wystąpienia transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Projekt POŚ przewiduje szereg działań, których ogólnym celem jest poprawa jakości środowiska, zachowanie jego zasobów i walorów oraz przeciwdziałanie zagrożeniom. Realizacja tych zamierzeń wiąże się z ingerencją w środowisko przyrodnicze i może nawet, poprawiając jakość jednych komponentów, przyczynić się do obniżenia jakości innych.

W projekcie POŚ są wyszczególnione transgraniczne oddziaływania na środowisko. Dotyczą one przede wszystkim wód powierzchniowych i podziemnych oraz powietrza.

Transport zanieczyszczeń może być dwukierunkowy: z terytorium oraz na terytorium Polski.

Uwarunkowania geomorfologiczne województwa sprawiają, że występujące w południowej części Pasma Karpat stanowi naturalną barierę dla przemieszczania się zanieczyszczeń na teren Słowacji lub ze Słowacji. Tereny przygraniczne są słabo zaludnione i nie ma tu zlokalizowanych dużych źródeł zanieczyszczeń powietrza.

W transporcie zanieczyszczeń na Ukrainę uczestniczą rzeki: Strwiąż, Wiar, natomiast z Ukrainy rzeki: Lubaczówka, Wisznia, Szkło, Wiar. Głównym źródłem zanieczyszczeń są zrzuty

ścieków komunalnych, a także obszary „posiarkowe” po obu stronach granicy. Ważnym elementem prowadzącym do poprawy stanu środowiska w obszarze przygranicznym jest zakończenie rekultywacji terenów zdegradowanych Kopalni Siarki „Basznia” zgodnie z opracowanym programem likwidacji.

Rzeki wpływające do Polski mogą transportować zanieczyszczenia komunalne oraz, w przypadku Wiszni, produkty ropopochodne z Sudowej Wiszni i Mościsk lub zanieczyszczenia powstałe w wyniku awarii ropociągu, powierzchniowego zbiornika wód złożowych nieczynnego Jaworskiego Państwowego Przedsiębiorstwa Górniczo – Chemicznego „Siarka”, zlokalizowanego nad lewobrzeżnym dopływem Wiszni oraz w sąsiedztwie rzeki Szkło.

Emitory zanieczyszczeń atmosferycznych znajdują się zarówno po stronie słowackiej jak i po stronie polskiej, a kierunki ich transportu są uzależnione m.in. od warunków wietrznych. Zanieczyszczenia takie mogą pokonywać bardzo długie dystanse, dlatego źródła zanieczyszczeń nie zawsze pochodzą ze strefy przygranicznej.

W przypadku transgranicznego przemieszczania odpadów niebezpiecznych zarówno komunikacją drogową, kolejową jak i lotniczą może dojść do oddziaływań transgranicznych (międzynarodowe przemieszczanie odpadów)⁶. Trudno jest przewidzieć skalę, rozmiar i czas takiego zdarzenia oraz trudno prognozować skutki dla środowiska czy zdrowia ludzi.

W wyniku przeprowadzonych analiz nie stwierdzono, aby projekt POŚ zawierał takie cele ekologiczne i działania inwestycyjne, które mogłyby prowadzić do znaczących transgranicznych oddziaływań.

Skala oddziaływań realizacji i funkcjonowania działań inwestycyjnych/przedsięwzięć wyszczególnionych w projekcie POŚ, ma głównie charakter regionalny, a ewentualne oddziaływanie będzie miało zasięg lokalny, niemniej jednak jednoznaczna ocena wpływu będzie możliwa dopiero w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko konkretnych przedsięwzięć.

Szczególnie ważne będą działania związane z monitorowaniem zmian środowiska, uwzględniające informowanie, ostrzeganie i reagowanie pod kątem potencjalnych zagrożeń. Ważną i niezbędną będzie współpraca transgraniczna odpowiednich służb ochrony środowiska i jednostek ratowniczych.

11. Wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy

W trakcie opracowywania prognozy nie stwierdzono istotnych niedostatków lub braków materiałów, które ograniczałyby możliwość wykonania prognozy. Pewne utrudnienia stwarzał stopień ogólności analizowanego dokumentu, który z założenia jest dokumentem strategicznym.

Utrudnieniem w pracach nad Prognozą był brak wypracowanych metod stosowanych w tego typu dokumentach oraz brak określonych kryteriów przeprowadzania oceny.

Przewidywane trudności związane z realizacją niektórych działań określonych w projekcie POŚ to głównie:

- pozyskanie terenów pod realizację nowych działań inwestycyjnych (odpowiednie warunki geologiczne, hydrogeologiczne, przyrodnicze),

---

⁶ W Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 11 lipca 2008r. w sprawie wykazu przejść granicznych, którymi realizowane jest międzynarodowe przemieszczanie odpadów (Dz. U. Nr 1 23, poz. 800 z późn. zm) znajdują się przejścia graniczne z terenu województwa podkarpackiego: Korczowa (drogowe), Przemyśl (kolejowe), Rzeszów – Jasionka (lotnicze).

- konflikty społeczne (brak aprobaty ze strony społeczności lokalnej na realizację np. obwodnic miast, elektrownie wiatrowe),
- wysokie koszty realizacji działań zwłaszcza z zakresu ochrony przeciwpowodziowej (np. realizacja Programu ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Górnej Wisły, programu dużej retencji).

12. Wnioski

- Ocena potencjalnych oddziaływań ma charakter hipotetyczny ze względu na charakter opracowania dokumentu, jakim jest prognoza.
- Prognoza nie jest dokumentem rozstrzygającym o słuszności realizacji działań przyjętych w projekcie POŚ, a jedynie przedstawia prawdopodobne skutki, jakie ich realizacja może mieć na środowisko.
- Prognoza oddziaływania na środowisko opracowywana dla strategicznych dokumentów, takich jakim jest projekt POŚ, z założenia nie jest dokumentacją szczegółową, odnoszącą się do skutków oddziaływania poszczególnych inwestycji realizowanych w konkretnych miejscach. Prognoza w ogólny, strategiczny sposób rozważa korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji POŚ bądź odstępiania od tej realizacji.
- Projekt POŚ jest opisem zamierzeń mających na celu poprawę jakości środowiska, a głównym celem opracowania Prognozy jest określenie skutków, jakie mogą wystąpić w środowisku w wyniku realizacji działań/przedsięwzięć w nim określonych.
- Szczegółowe skutki oddziaływania na środowisko poszczególnych działań inwestycyjnych/przedsięwzięć wyszczególnionych w projekcie POŚ, są/będą przedmiotem osobnej procedury ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko prowadzonej na etapie projektowania przedsięwzięć (plany zagospodarowania przestrzennego, decyzje środowiskowe).
- Prognoza jest dokumentem wspierającym proces decyzyjny i procedurę konsultacji projektu POŚ. Wskazuje na możliwe negatywne skutki realizacji projektu POŚ.
- Projekt POŚ jest zgodny z dokumentami nadrzędnymi (unijnymi, krajowymi) i odpowiada aktualnie obowiązującym wymaganiom stawianym takim dokumentom.
- Cele i działania przewidziane w projekcie POŚ sprzyjają ochronie środowiska.
- Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach projektu POŚ ma głównie charakter regionalny, a ewentualne oddziaływanie realizacji poszczególnych działań/przedsięwzięć będzie miało zasięg lokalny.
- Generalnie realizacja działań, celów przewidzianych w projekcie POŚ pozytywnie wpłynie przede wszystkim na:
  - zachowanie i ochronę różnorodności biologicznej,
  - stan czystości powietrza,
  - ograniczenie zanieczyszczenia jednolitych części wód,
  - poprawę jakości jednolitych części wód,
  - poprawę klimatu akustycznego,
  - zwiększenie skuteczności przeciwdziałania zagrożeniom środowiska,
  - zwiększenie ilości energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych,
  - przywrócenie wartości użytkowej gleb, zwłaszcza terenów zdegradowanych.
- Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania zagrożeniom oraz działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, będą miały pozytywny wpływ na zdrowie i życie ludzi.
- Nie stwierdzono, aby w projekcie POŚ była przewidywana realizacja takich przedsięwzięć, których budowa i funkcjonowanie może powodować oddziaływania transgraniczne.

- Brak realizacji projektu POŚ to przede wszystkim brak działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i poprawy jakości poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego.
- W wyniku przeprowadzonej analizy celów i rozwiązań zawartych w projekcie POŚ nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko oraz na cele, przedmioty ochrony i integralność obszarów Natura 2000, nie nastąpi także pogorszenie powiązań pomiędzy obszarami Natura 2000, jeżeli dla przedsięwzięć będzie dokonany właściwy wybór lokalizacji i rzetelnie zostanie przeprowadzona procedura ocen oddziaływania na środowisko każdego przedsięwzięcia, a zwłaszcza tych, które będą związane z:
  - ochroną przeciwpowodziową (np. realizacja infrastruktury przeciwpowodziowej m.in. budowle hydrotechniczne, wały przeciwpowodziowe),
  - ochroną wód i poprawą warunków życia ludzi jak: zbiorniki retencyjne, inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej (m.in. wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnie ścieków),
  - ochroną przed hałasem i poprawą klimatu akustycznego jak np. realizacja nowych inwestycji drogowych,
  - ochroną powietrza atmosferycznego i klimatu tj. inwestycje wykorzystujące do produkcji energii odnawialne źródła energii (farmy wiatrowe, biogazownie, elektrownie wodne);
  - ochroną środowiska przed odpadami (np. instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych).

13. Wykorzystane materiały

- Dyrektywa 86/278/EWG w sprawie ochrony środowiska, w szczególności gleby, w przypadku wykorzystywania osadów ściekowych w rolnictwie.
- Dyrektywa 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, tzw. dyrektywa SEA.
- Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27.06.2001r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.
- Dyrektywa 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca, w odniesieniu do udziału społeczeństwa i do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy 85/337/EWG i 96/61/WE.
- Europejska Konwencja Krajobrazowa (Francja 2000).
- Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030.
- Konwencja Ramsarska – Konwencja o obszarach wodno-błotnych, mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, 1971r. w Ramsar w Iranie, ratyfikowana w 1978r.
- Konwencja Berneńska – Konwencja o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych, 1979r. w Bernie, ratyfikowana w 1996r.
- Konwencja Bońska – 1979r. w Bonn, Polska ratyfikowała w 1996r. – Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt.
- Konwencja o różnorodności biologicznej – 1992r. w Rio de Janeiro, ratyfikowana w 1995r.
- Konwencja Sztokholmska (2001) w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych.
- Konwencja Wiedeńska w sprawie ochrony warstwy ozonowej (2001).
- Konwencja o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych. Bazylea – 1989 r.

Prognoza oddziaływania na środowisko

projektu

Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku

---

- Konwencja Genewska (1979) w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości.
- Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010 – 2020: regiony, miasta, obszary wiejskie.
- Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (2010).
- Krajowy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu (na lata 2009-2032).
- Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Program działań na lata 2007-2013.
- Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska. Aarhus – 1998r.
- Monitoring chemizmu gleb ornych województwa podkarpackiego, WIOŚ w Rzeszowie, maj 2008r.
- Ochrona Środowiska 2010, GUS Warszawa 2010.
- Ochrona Środowiska 2011, GUS Warszawa 2011.
- Plan gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego 2012.
- Pięcioletnia ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim obejmująca lata 2005-2009. WIOŚ Rzeszów 2010.
- Program ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły (2011).
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego (2002).
- Prognoza oddziaływania na środowisko Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego (2002).
- Program ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2015 wraz z planem gospodarki odpadami na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2019.
- Prognoza oddziaływania na środowisko Planu gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego (2012).
- Prognoza oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013.
- Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020 (aktualizacja 2009/2010).
- Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Turystyki dla województwa podkarpackiego na lata 2007-2013.
- Program wodno-środowiskowy kraju (2010r.).
- Polityka ekologiczna państwa 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.
- Program aktywizacji gospodarczo-turystycznej województwa podkarpackiego poprzez promocję cennych przyrodniczo i krajobrazowo wskazanych terenów łąkowo-pastwiskowych z zachowaniem bioróżnorodności w oparciu o naturalny wypas (2012).
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla obszarów położonych w pobliżu głównych dróg w województwie podkarpackim o obciążeniu ruchem powyżej 6 milionów przejazdów rocznie”, EKKOM, 2011.
- Program ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów – przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 25 stycznia 2010r. Nr XLII/804/10 w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów”, opublikowaną w Dz. Urz. Woj. Podk. z dnia 25 lutego 2010r., Nr 13 poz. 319.
- Program ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej z uwagi na stwierdzone przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10, poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu” wraz z Planem Działań

Krótkoterminowych – Uchwała Nr XXXIII/608/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 29 kwietnia 2013 roku.

- Program ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów z uwagi na stwierdzone przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu wraz Planem Działań Krótkoterminowych Uchwała Nr XXXIII/609/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 29 kwietnia 2013 roku.
- Program likwidacji Kopalni Siarki „Machów” skonsolidowanego przedsiębiorstwa w obszarach: „Machów –Piaseczno”, „Jeziórko”, „Grzybów”. Kopalnia Siarki „Machów” Tarnobrzeg 2005r.;
- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu. Nowy Jork – 1992r. i Protokół z Kioto jest uzupełnieniem konwencji nowojorskiej. Jego ratyfikacja oznacza konieczność redukcji emisji gazów cieplarnianych o określony procent do roku 2012 Kioto – 1997r.
- Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE z dnia 23 października 2000r.
- Ramowa Konwencja o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat (Kijów 2003r.).
- Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2009r., WIOŚ Rzeszów 2010r.
- Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2010r., WIOŚ Rzeszów 2011r.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013.
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim w roku 2011 WIOŚ Rzeszów 2012r.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. Nr 126, poz. 878).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2010r. Nr 213 poz. 1397).
- Szósty Wspólnotowy Program Działań Unii Europejskiej w dziedzinie środowiska, przyjęty decyzją nr 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego na lata 2002-2012.
- Strategia rozwoju turystyki dla województwa podkarpackiego na lata 2007-2013.
- Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020.
- Strategia na rzecz różnorodności biologicznej UE 2020.
- Strategia rozwoju kraju 2020.
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009r., Nr 151, poz. 1220 z późn. zm).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz. U. z 2010r., Nr 185, poz. 1243 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227).
- Wieloletni plan finansowy państwa 2012–2015.
- Wojewódzki program ochrony i rozwoju zasobów wodnych województwa podkarpackiego w zakresie przywrócenia możliwości migracji oraz restytucji ryb dwuśrodowiskowych.
- Zakres uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie (pismo z dnia 27.10.2011r., znak: WOŚ.411.2.1.2011.AP-2).
- Zakres uzgodniony z Podkarpackim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo z dnia 26.10.2011r., znak: SNZ.465-118/11).

14. Załączniki graficzne

1. Priorytet 1 – Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów środowiska
2. Priorytet 2 – Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska
3. Priorytet 3 – Gospodarka odpadami
4. Priorytet 4 – Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu
5. Priorytet 5 – Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność
6. Priorytet 6 – Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów
7. Priorytet 7 – Ochrona przed hałasem
8. Priorytet 8 – Ochrona zasobów kopalin
9. Priorytet 9 – Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb